

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Katedra zahradní a krajinné architektury

REVITALIZACE ZAHRADY AUTONOMNÍHO CENTRA KLINIKA V PRAZE NA ŽIŽKOVĚ

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Magdaléna Klapalová

Vedoucí práce: doc. Ing. Matouš Jebavý, Ph.D.

© 2017 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci " Revitalizace zahrady Autonomního centra Klinika v Praze na Žižkově" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 13.4. 2017 _____

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych touto cestou poděkovala panu doc. Ing. Matouši Jebavému, Ph.D. za odborné vedení, pomoc a rady při zpracování této diplomové práce. Panu doktorovi Benjaminu Fragnerovi za poskytnutí informací ohledně tématu Brownfieldy. Autonomnímu sociálnímu centru Klinika za to, že mi rozšířila povědomí o komunitních centrech a o tom jak fungují. A v neposlední řadě své rodině a přátelům za podporu a inspiraci.

SOUHRN:

Diplomová práce se zabývá revitalizací zahrady, jež je součástí Autonomního sociálního centra Klinika, které se nachází v Praze 3 na území Žižkova a vzniklo koncem roku 2014. Přes komplikované začátky, kdy centrum bojovalo o svou existenci, se podařilo projekt udržet a přispět tak do veřejného života mnohých Žižkovanů.

Objekt bývalé kliniky, kde se v minulosti léčily plicní choroby, byl mnoho let opuštěný a chátral. Postupem času se zde začali usazovat bezdomovci a narkomani a pro obyvatele Žižkova se klinika stala spíše místem, kterému je lepší se vyhnout. Je to jeden z mnoha případů týkajících se opuštěných objektů, kterých je v našich městech bezpočet. Opuštěné budovy a areály, jež postrádají využití, dnes bývají označovány termínem Brownfield. Brownfieldům se diplomová práce věnuje, jak v teoretické části na obecné úrovni, tak i v praktické, kde řeší právě konkrétní případ Kliniky.

V teoretické části diplomová práce popisuje, jak brownfieldy vznikají, podle čeho se dělí a jak je lze znovu využít. Je zde také popsán jejich vliv na veřejný prostor a život obyvatel. Dále jsou uvedeny příklady brownfieldů, jež dostaly novou funkci

a opět se zapojily do městského života. Byly vybrány projekty, jež by se mohly stát vzorem pro centrum Kliniky. Jsou to tedy především projekty komunitních, sociálních a kulturních center jak v Česku, tak ve světě.

V praktické části se Diplomová práce zabývá návrhem řešení venkovního prostoru centra Kliniky jako komunitní zahrady. Je navržena tak, aby zde našli zálibu lidé, pokud možno všech věkových kategorií. Hlavní cílovou skupinu tvoří především lidé, kteří mají zájem o ekologii, zahradničení, kulturu a umění. V návrhu jsou zpracovány jednotlivé detaily funkčních celků jako: komunitní záhony, tábořiště, okolí venkovní kavárny s přírodní posluchárnou. Obecně jsou zde navrženy prvky podporující aktivity, u kterých se mohou lidé potkávat a rozvíjet vztahy s ostatními lidmi.

Klíčová slova: brownfields, autonomní sociální centrum, zahrada

SUMMARY:

The main topic of this diploma thesis is revitalization of the garden, which is a part of the new established Autonomous Social Centre Klinika. It is located in Prague 3 in the Žižkov district and it was established at the end of 2014. Despite the complicated beginnings on the start of existing, this place is important for the life of many people now. The building of the clinic was used for pulmonary disease in the past, but after that it was closed and abandoned for many years. After the time homeless and drug people from Žižkov began to settle here, so the clinic has become a place which is better to go around. It was one of the many cases abandoned buildings from our cities. Abandoned buildings and areas that lose their function are referred as a Brownfields now. Brownfields are the second main topic of this thesis. There were worked with the theoretical part as well in the practice part. Practice part was focused on the case study of the Autonomous Social Centre Klinika. In the theoretical part of this thesis were described how brownfields are created, how we can divide them and how can be treated. It is also describes their influence on the public space and the life of inhabitants.

Next there are some examples of brownfields which gained a new function and return to urban life. These projects could be a model for the Klinika Centre. There are mainly projects of community, social and cultural centres in the Czech Republic and also in the world. In the practical part of the diploma thesis was created new design of the outdoor space of the Klinika garden. The garden was designed for all people with different ages, but the main target group is primary those interested in ecology, gardening, culture and art. The proposal shows details of community beds, space around the outdoor café with a natural lecture hall. In general there were supported activities based on meeting new people and develop relationships.

Keywords: brownfields, autonomous social centre, garden

OBSAH:

OBSAH:	6
ÚVOD.....	7
CÍL PRÁCE.....	8
METODIKA	8
LITERÁRNÍ REŠERŠE	9
1. OBECNÁ PROBLEMATIKA BROWNFIELDŮ	10
1.1. DEFINICE	10
1.2. DĚLENÍ BROWNFIELDŮ	12
1.3. PROCES PŘETVÁŘENÍ A VZNIK BROWNFIELDŮ	15
1.4. VLIV BROWNFIELDŮ NA SPOLEČENSKÝ CHARAKTER VEŘEJNÉHO PROSTORU	17
2. BROWNFIELDY JAKO SOCIÁLNÍ A KULTURNÍ CENTRA A JEJICH PŘÍKLADY VE SVĚTĚ	19
2.1. PROJEKT CHRISTIANA (KODAŇ, DÁNSKO)	20
2.2. CAN MASDEU (BARCELONA, ŠPANĚLSKO).....	22
2.3. HOLZMARKT (BERLÍN, NĚMECKO)	23
2.4. PRINZESSINNENGARTEN (BERLÍN, NĚMECKO)	25
3. BROWNFIELDY JAKO SOCIÁLNÍ A KULTURNÍ CENTRA A JEJICH PŘÍKLADY V ČR.....	27
3.1. MEETFACTORY (PRAHA)	27
3.2. TRAFKA (PRAHA)	29
4. KOMUNITNÍ SOCIÁLNÍ CENTRUM.....	31
4.1. HISTORIE KOMUNITNÍCH CENTER V ČESKÉ REPUBLICE.....	31
4.2. KOMUNITA.....	31

5. ZHODNOCENÍ PODKLADOVÝCH ÚDAJŮ.....	33
VLASTNÍ PROJEKT	36
6. ANALYTICKÁ ČÁST.....	37
6.1. OBECNÉ INFORMACE.....	37
6.2. ANALÝZA ŠIRŠÍCH VZTAHŮ	38
6.3. ANALÝZA ÚZEMNÍHO A METROPOLITNÍHO PLÁNU	40
6.4. ANALÝZA KLIMATICKÝCH A PŘÍRODNÍCH PODMÍNEK	43
6.5. SWOT ANALÝZA	46
6.6. CO JE KLINIKA A JAK FUNGUJE	47
6.7. HISTORICKÁ ANALÝZA	49
6.9. FOTODOKUMENTACE.....	55
6.10. INVENTARIZACE DŘEVIN.....	59
7. PROJEKTOVÁ ČÁST.....	66
7.1. KONCEPT.....	66
7.2. STUDIE	71
7.3. PLÁN KÁCENÍ	72
7.4. NÁVRH OSÁZENÍ	73
7.5. JEDNOTLIVÉ DETAILS	75
7.6. ROZPOČET	94
DISKUSE	98
ZÁVĚR	98
ZDROJE.....	100

ÚVOD

RECYKLACE

Název pochází z anglického recycling = recirkulace, vrácení zpět do procesu (znamená znovuvyužití, znovuuvedení do cyklu); (Recyklace, 2017).

Naučili jsme se recyklovat odpad. Třídíme sklo, papír, plasty, nápojové kartony a dokonce i bioodpad pokud je ta možnost. Od roku 2000 do roku 2015 se díky třídění odpadu zachránilo 280 km čtverečních přírody. Pokud bychom byli podobně důslední v recyklaci nevyužitých objektů a jejich pozemků, o kolik by toto číslo mohlo ještě vzrůst? V současné době je otázka chátrajících, nepoužívaných objektů - brownfieldů velmi aktuální a můžeme vidět mnoho úspěšných realizací, díky kterým jsou tyto objekty navráceny do cyklu užívání. Stále však lze nalézt i mnoho těch, u kterých se doposud nepodařilo nalézt nové využití. Pokud se jedná o objekty v soukromém vlastnictví, není zde příliš způsobů jak takový stav ovlivnit. Pokud jde však o státní majetek, tak by snahy o obnovení jejich funkce měli být podporovány.

Takovou snahou o znovuvyužití prostoru, který chátral několik let bez jakéhokoli užitku, je projekt Autonomního sociálního centra Klinika v Praze 3 na Žižkově. Jedná se o objekt, který je majetkem státu a donedávna pro něj neměl žádné využití. Skupina dobrovolníků se rozhodla tento stav změnit a objekt Kliniky využívat pro veřejné účely do té doby, než stát najde vhodné využití a vrátí budovu a její pozemek do běžného chodu užívání. Do té doby by objekt sloužil lidem a v podstatě by se nic nezměnilo.

Dobrovolníci vedou Kliniku na své náklady a po nikom nic nechtějí, jen aby jim byl ponechán prostor, o který se do současné doby nikdo nestaral. Dokud se zde scházeli pouze bezdomovci a narkomané, nikoho nenapadlo chátrající objekt nijak změnit. Nyní se jedná o budoucnost centra a jeho další existenci, neboť se zdá, že stát již našel pro budovu využití. Otázkou je zda, to není jen snaha o ukončení projektu a budova nezačne opět chátrat.

Projekt Klinika sice není ideální případ jak omezit počet chátrajících a nevyužitých objektů, ale v mnoha věcech jeho počínání dává smysl a v podstatě nikoho nic nestojí.

CÍL PRÁCE

Cílem práce je shrnout dosavadní zkušenosti a vědomosti o brownfieldech a jejich přetváření v kulturní a sociální centra. Definovat co jsou to brownfielddy, jak vznikají a podle čeho se dělí. V návaznosti na to zjistit, jaký mají vliv na veřejný prostor a veřejný život obecně. Zároveň se práce zaměřuje na kvalitu života ve městě a rozvíjení sociálních vazeb lidí, žijících v městských blocích. Pro snadnější představu jsou vybrány příklady brownfieldů, jež byly přetvořeny v kulturní sociální centra. Příklady center jsou vybrány jak z ciziny, tak z České republiky. Teoretické informace budou uplatněny v návrhové části projektu týkající se konkrétního případu Autonomního sociálního centra Klinika v Praze 3 na Žižkově. Projektová část se skládá z dvou hlavních částí, analytické a návrhovou. V analytické části bude popsán současný stav objektu Kliniky, její zahrady a okolí. Návrhová část se zabývá samotnou revitalizací zahrady a konkrétními změnami. Cílem je vytvoření uceleného návrhu s jednotlivými detaily, který bude korespondovat se současným programem a charakterem centra Kliniky a jejími možnostmi.

METODIKA

Metodika diplomové práce je rozdělena do tří hlavních částí. V první části, je řešena problematika brownfieldů převážně na teoretické úrovni pomocí odborné literatury a dostupných informačních zdrojů. Jsou zkompletovány informace o tématu brownfielddy, jejich vliv na veřejný život a jejich příklady v Česku a ve světě.

Druhá část diplomové práce se věnuje komplexním analýzám již konkrétního místa Autonomního sociálního centra Klinika. Analýzy se zabývají přírodními podmínkami, širšími vztahy, zařazením objektu do územního a metropolitního plánu. Vzhledem k tomu, že práce je zaměřena na revitalizaci zahrady, byla provedena také inventarizace a kompoziční analýza venkovní části pozemku.

Třetí část prezentuje samotný návrh, který byl vypracován na základě předešlých informací a analýz. Bere v potaz současné aktivity na Klinice a snaží se je dále rozvíjet a podporovat. Návrh je vypracován do jednotlivých detailů s ohledem na omezené finanční prostředky centra Kliniky.

LITERÁRNÍ REŠERŠE

Následující kapitola popisuje, co to jsou brownfieldy, podle čeho se rozdělují a jak vznikají. Poté jsou podrobněji popsány jejich příklady se zaměřením na sociální komunitní centra ze světa i z Česka. O sociálních centrech a komunitě se věnuje jedna z posledních kapitol. Výsledkem je ucelené spektrum informací, jež protíná problematiku jak brownfieldů tak sociálních center.

1. OBECNÁ PROBLEMATIKA BROWNFIELDŮ

Následující kapitola objasňuje problematiku brownfieldů a to jak jejich definici, tak i systém podle kterého je lze dělit. Dále řeší způsob jejich vzniku a přetváření. V závěru se věnuje vlivu brownfieldů na společenský charakter veřejného prostoru.

1.1. DEFINICE

K lepšímu pochopení celé problematiky brownfieldů, je vhodné představit také jejich „protiklady“, kterými jsou greenfieldy. Následně budou oba termíny vysvětleny a popsány.

BROWNFIELD

Pojem brownfield, jež je celosvětově užíván, představuje budovy, pozemky či areály, které ztratily svou dosavadní funkci a jsou málo využívány nebo jsou zcela nevyužité. Bývají často zchátralé a poškozené a v některých případech mohou být i ekologicky narušené. Brownfieldy jsou součástí našich měst a tvoří od 3 – 20% zastavěných ploch. Takto zchátralé prostory mohou mít nepříznivý vliv na celé okolí a mají spíše negativní ekonomické účinky.

Náročnost jejich obnovy často odrazuje intervenci ze strany soukromníků s potřebným kapitálem (Bergatt Jackson, 2004).

Pro některé soukromníky to však může být podnikatelská příležitost, jež je potřeba využít. Pokud se podaří brownfield obnovit, může být zachováno kulturní a architektonické dědictví (CzechInvest, 2008).

V některých zemích pojem brownfield znamená ekologicky poškozené pozemky, proto se někdy doporučuje používat například název „znovuvyužití již urbanizovaného prostoru“ (Bergatt Jackson, 2004).

Mezi brownfieldy lze řadit

- bývalé průmyslové areály a plochy
- opuštěné armádní areály a plochy
- bývalé drážní areály a plochy
- nepotřebné instituční budovy a areály (školy, nemocnice, věznice apod.)
- pozůstatky po zemědělských družstvech a statcích

GREENFIELD

Greenfields (z anglického překladu zelená pole) označuje území, které dosud nebylo zastavěno a je využíváno jako zemědělská půda nebo jde o čistě přírodní plochy (Adams and Watkins, 2002). Termín greenfield není v české odborné terminologii příliš častý, běžně se užívá slovní spojení zelená louka (např. stavby na zelené louce) ; (Pojem greenfield, 2017)

Výhody a nevýhody brownfieldů a greenfieldů

Využívání brownfieldů má několik výhod i nevýhod, mezi hlavní výhody patří fakt, že jsou využívána již zastavěná území. Na rozdíl od greenfieldů, které vznikají „na zelené louce“, nezabírají volnou půdu, kterou lze využívat k zemědělství, pastevectví či zalesňování. Pomocí regenerace brownfieldů lze tak snížit počet zastavování greenfieldů (Hollander a kol. 2010). Zabrání se poklesu celkové rozlohy přirozených ekosystémů, biocenter a biokoridorů i půd vhodných pro zachování udržitelného stupně zemědělského, lesnického a rekreačního využívání krajiny a schopnosti přírodního prostředí poskytovat tzv. komplexní ekologický servis (Kadeřábková a Piecha, 2009).

Brownfieldy jsou k novému osídlení daleko vhodnější i proto, že využívají dosavadní infrastrukturu a tím jen zhodnocují něco, co již existuje. Zároveň je zachován a využíván prostor a komunita v urbanizovaných oblastech. V rychle se rozrůstajících městech se mohou nově vyvíjet a mít nová využití, jež by jinak byla umístěna na neurbanizované pozemky a nebyla by uvnitř městských center. (Hollander a kol. 2010). Je tak zabraňováno přesouvání socioekonomických aktivit mimo tradiční lokality (často s dlouhodobou tradicí), (Kadeřábková a Piecha, 2009).

Obnovením některých brownfieldů mohou být odstraněny kontaminace půd či vod z ekologicky zasažených pozemků.

Další výhodou je fakt, že se vyvažuje poměr zastavěných a nezastavěných půd v regionech. Opuštěné areály a pozemky navíc často působí negativně na obyvatele měst. Obvykle chátrají a jsou znečištěné, to má dopad i na majetkové poměry a hodnotu daného místa. Revitalizace brownfieldů přispívá k vyšší kvalitě životního prostředí, snížení kriminality a zvýšení majetkových hodnot v okolí. Z hlediska strategického plánování může opětovné použití brownfieldů řešit širší společenské výzvy k lepšímu využívání energie a šetření spotřeby přírodních zdrojů (Hollander a kol. 2010).

Na druhou stranu je revitalizace brownfieldů často velmi nákladná. Z mnoha statistik vyplývá, že rozvoj podnikatelských nemovitostí je na „zelené louce“ několikrát nižší než v urbanizovaných oblastech. Ekonomické aktivity a investiční kapitál vynaložený k výstavbě greenfieldů potom chybí v místech, která jsou již zastavěna a dochází tak k vytváření dalších brownfieldů (Kadeřábková a Piecha, 2009).

1.2. DĚLENÍ BROWNFIELDŮ

Brownfieldy lze dělit z několika hledisek. Nejčastěji se rozdělují podle předchozího využití, původu vzniku či podle ekonomických podmínek. Dělení brownfieldů je prospěšné zejména k vytváření databází, které slouží například investorům. Ti pak mohou databázi využít pro své podnikatelské plány.

DĚLENÍ DLE PŘEDCHOZÍHO VYUŽITÍ

Zde je zmiňována pouze minulá funkce objektu.

- Průmyslové
- Vojenské
- Železniční a dopravní

- Zemědělské
- Institucionální (školy, nemocnice, věznice)
- Obchodní (nákupní střediska, úřady)
- Kulturní (kulturní domy, kina)
- Rekreační (sportovní hřiště, parky, volné prostory),
(Brownfields příručka, 2006)

DĚLENÍ DLE PŮVODU VZNIKU

Při dělení brownfieldů podle původu vzniku je brána v potaz jejich minulá využití a jejich potenciální využití v budoucnu. Objekty jsou často poznamenány historickým vývojem a lokalitou výskytu, tím je značně ovlivněn výběr jejich nového využití. Týká se to především objektů, jež dříve sloužily k zemědělským, drážním či armádním účelům. V takových případech je velice málo pravděpodobné že by se původní funkce obnovila, neboť poptávka po těchto objektech je velmi nízká. Naopak je stále vyšší zájem o objekty občanské vybavenosti např. obchodní centra, objekty na bydlení a sportovní zařízení (Kadeřábková a Piecha, 2009).

➤ **Nevyužívané průmyslové zóny v zastavěném území**

Důvodem vzniku byl odklon od těžké průmyslové výroby k produkci spotřebního zboží, automobilů a informační a komunikační techniky

➤ **Nevyužívané administrativní objekty ve vnitřních částech měst**

Do této skupiny jsou řazeny objekty, na jejichž chod a údržbu neměla obec dostatek finančních prostředků, a které se nepodařilo prodat či jinak využít. Tento typ brownfieldů často vzniká při rychle probíhajících strukturálních a funkčních změnách v zastavěném území.

➤ **Nevyužívané objekty Českých drah a Správy železniční dopravní cesty**

Velké množství těchto objektů je ve špatném stavu a některé jsou dokonce předurčené k demolici, důvodem je nedostatek finančních prostředků na jejich údržbu. Hlavní problém spočívá v tom, že majetek obou institucí není dodnes kompletně zinventarizován a ohodnocen.

➤ **Nevyužívané objekty ozbrojených složek**

Tento typ objektů vznikl v období odchodu sovětských vojsk z území České republiky, zrušením českých posádek Armády České republiky, popř. ozbrojených složek Ministerstva vnitra a Celní služby.

➤ **Nevyužívané zemědělské objekty**

Objekty opuštěných zemědělských areálů vznikaly hlavně po roce 1989 vlivem měnícího se hospodářství. Podstatný vliv mělo narovnávání vlastnických vztahů či regulace produkce komodit.

➤ **Pozůstatky ukončené důlní činnosti těžby nerostných surovin**

Do této skupiny patří pozůstatky důlních objektů, jejichž sanace a opětovné začlenění do okolní krajiny je finančně velice nákladné a zároveň časově náročné (Kadeřábková a Piecha, 2009).

DĚLENÍ BROWNFIELDŮ Z EKONOMICKÉHO HLEDISKA

Hlavním faktorem v ekonomickém dělení brownfieldů je bezesporu atraktivitou území. Velkou roli zde hraje lokalita a výše poškození objektu, od čehož se odvíjí vyčíslení nákladů na revitalizaci (včetně odstranění případných ekologických zátěží). Dalším důležitým faktorem je celková sociální úroveň a míra vzdělanosti obyvatelstva a možnost propagace lokality. Pomocí daných faktorů jsou brownfieldy rozděleny dle ekonomických možností řešit tyto projekty buď ze strany soukromých investorů, nebo ze strany státu (Kadeřábková a Piecha, 2009).

- Brownfield se nachází v lukrativní lokalitě a obvykle se o něj postará samotný trh. Není třeba zde investovat veřejné prostředky, i když lze poskytnout nepeněžní podporu, jež vede ke zvýšení výhod místní komunity.
- Brownfield se nachází v méně žádané lokalitě než v prvním případě. Obvykle je k jeho přeměně potřeba veřejná podpora, ať už nefinanční či z veřejných prostředků, v některých případech jsou dokonce nezbytné pro samotné uskutečnění projektu. Poměr veřejných a soukromých investic pak nejčastěji bývá 1:5.

- Brownfield se nachází v nekomerční lokalitě. V těchto případech je obvykle přeměna zaměřena na sociální rozvoj či ochranu životního prostředí. Je třeba počítat s vyšší podporou veřejných prostředků, obvykle v poměru 1:1 až 1:4. V takových případech je vhodné uplatňování grantů strukturálních fondů.
- Brownfield je v havarijním stavu a může ohrožovat zdraví a životní prostředí. Pokud nelze nalézt nebo přimět toho, kdo je za škody zodpovědný, platí se většinou odstranění škod z veřejných prostředků.
- Brownfield v nekomerční lokalitě, u něhož není dlouhodobá naděje na jakoukoli novou funkci. Řešení takového místa vyžaduje zvláštní program, který nejčastěji spočívá v navrácení pozemků do nezastavěných ploch s přírodním charakterem (Bergatt Jackson, 2004).

1.3. PROCES PŘETVÁŘENÍ A VZNIK BROWNFIELDŮ

Objekty či areály jsou přetvářeny tak, aby byla zachována jejich prostorová struktura a aby se dále mohly využívat. Přetvářet se dají vybrané budovy nebo větší území části města (části městských čtvrtí, bloky, městské zástavby, průmyslové či jiné zóny).

Při přetváření takových budov či areálů není cílem daný objekt zakonzervovat v původní formě, ale přizpůsobit jej novému účelu a funkci jak po stránce stavební, tak i po stránce architektonické a urbanistické. Výsledným řešením by měl být celkový soulad funkce s prostorovým řešením, s historickou podstatou a kontextem místa. Otázkou je, zdali se vyplatí přetváření těchto objektů. V současnosti se často uplatňuje záměrné chátrání starých objektů s vidinou získání lukrativních pozemků, které bývají často situovány v centrálních částech měst. Je však nutné přihlížet chátrání a likvidaci stavebních fondů, které zároveň zasahují do samotné historie měst a jeho génia loci (Zemánková, 2003). Aby bylo možné řešit regeneraci brownfieldů, je třeba ujasnit, jak vznikají a podle čeho lze usuzovat, že jde o brownfield.

Základní předpoklady pro vznik brownfieldu se všemi aspekty charakterizující tento jev:

- Rozpad vlastnické struktury nemovitostí
- Nepřehlednost majetkových vztahů
- Spekulace s nemovitostmi
- Odhalení ekologických zátěží
- Následná (druhotná) devastace budov a technické infrastruktury (Kadeřábková a Piecha, 2009).

DŮVODY REGENERACE BROWNFIELDŮ

Regenerací brownfieldů vznikají nově ozdravená území, rozšiřuje se nabídka pro podnikatele, zlepšuje se životní prostředí a dochází k efektivnímu využití dříve zanedbaných území. Regenerace probíhají s ohledem na kvalitní tvorbu osídlovací struktury a krajiny. Zároveň jsou respektována ekologická, ekonomická a kulturně-historická hlediska.

Brownfieldy svou existencí působí vážné problémy týkající se jejich okolí. Například brzdí rozvoj převážně zastavěného území, má negativní vliv na životní prostředí, způsobují negativní ekonomické i sociální dopady a nepůsobí dobře v územním celku. Patříčně zregenerované brownfieldy přinášejí nové podnikatelské příležitosti, zároveň s tím stoupá ekonomická aktivita, jež je spojena s nárůstem nových pracovních míst. (CzechInvest, 2017)

Brownfieldy negativně ovlivňují své okolí, a to především v následujících aspektech:

Ekonomické aspekty

- zhoršení ekonomického klimatu, ztráta atraktivity,
- ztráta atraktivity území pro investory i obyvatelstvo,
- ztráta atraktivity pro návštěvníky (ohrožení rozvoje cestovního ruchu),

Finanční aspekty

- pokles daňové výtěžnosti, ztráta daňové základny,
- pokles výnosů z místních poplatků,
- pokles mimořádných příjmů (např. sponzorských darů),
- zmenšení objemů místních rozpočtů, riziko schopnosti financovat stávající veřejné statky,

Územní aspekty

- deprivace okolí,
- podporování nové výstavby,

Ekologické aspekty

- ekologické škody a jejich prohlubování,
- znečištění horninového prostředí,
- znečištění podzemních vod,

- kontaminace staveb a technické infrastruktury,

Sociální aspekty

- vyšší nezaměstnanost,
- sociální degradace,
- potřeba sociálních dávek,
- zvýšení kriminality

Brownfieldy se proto často stávají prioritním tématem v řešení regionálního rozvoje na místní úrovni. Regionální politika, zvláště část, jež je realizována na národní úrovni, se zaměřuje na revitalizaci velkoplošných území (vojenské prostory, prostory postižené hornickou činností aj.) Některé z jevů provázející problematiku brownfieldů jsou předmětem i další politiky, např. politika životního prostředí usilující o odstranění starých zátěží či průmyslová politika, která se snaží o opětovné zapojení lokalit a areálů do produkčního procesu (Kadeřábková a Piecha, 2009).

1.4. VLIV BROWNFIELDŮ NA SPOLEČENSKÝ CHARAKTER VEŘEJNÉHO PROSTORU

V poslední době vzniká zájem o aktivní odpočinek, lidé netouží jen se procházet a posedávat v parcích, často touží po nějaké činnosti, účasti na aktivitách, které se vyvíjí. Společenské aktivity se rozvíjejí na místech, kde se lidé setkávají, pohybují a pobývají. Charakter společenských aktivit se liší podle toho, kde se lidé nacházejí, zda je to na ulicích, poblíž škol, na pracovištích, na místech, ve kterých mají společné zázemí nebo, kde mají shodné zájmy. V takových veřejných prostorech jsou společenské aktivity velmi různorodé (pozdravy, konverzace, debaty, hry). Lidé se zde obvykle navzájem „znají“ od vidění

V životě mezi budovami jsou kontakty s ostatními lidmi velmi cenné, mohou posloužit jako předpoklad pro další interakce. Takové kontakty zahrnují:

- Skromný kontakt
- Možný výchozí bod pro kontakt na vyšší úrovni
- Udržení dosavadních kontaktů
- Zdroj informací o společenském životě „venku“

- Zdroj inspirace a podnětných zážitků

Při absenci aktivit mezi budovami klesá také intenzita navazování kontaktů na veřejných prostranstvích. Vytrácejí se přechodné formy a vznikají poměrně ostré hranice, lidé jsou pak buď samotní, nebo v relativně náročných vztazích. Nakupování, chození po ulici nebo jen být s jinými lidmi, poslouchat je a pozorovat, přijímat impulzy to vše může být předpokladem pozitivních zážitků, jež jsou opakem k samotě. Není třeba být ani s konkrétní osobou, stačí být mezi jinými lidmi. Trávení času pak není pasivní jako při pozorování zážitků cizích lidí v televizi, ale lze se sám účastnit běžného života a zapojit se do něj (Gehl,2000).

JAK ROZVÍJET SPOLEČENSKÉ AKTIVITY

Přestože samotné okolí a jeho hmotný rámeček nemá přímý vliv na kvalitu, obsah a intenzitu společenských kontaktů, může napomáhat k vytvoření vhodného prostředí a zázemí k navazování různých forem kontaktů. Zde se pak mohou kontakty spontánně rozvíjet, ať už jde o krátkou výměnu slov se sousedem, pozorování někoho při práci a pokládání dotazů a tak dále. Záleží pak jen na jednotlivých účastnících, zda nechají počáteční

úroveň kontaktu přerůst ve vyšší úroveň. Tomu však nezbytně musí předcházet setkání a společná přítomnost na jednom místě

Díky možnosti potkávat se s ostatními lidmi a věnovat se společné činnosti, mohou se vytvářet a později i udržovat nezávazné a uvolněné vztahy.

Roste také povědomí o událostech z dané oblasti. Lidé tak vedle celosvětových událostí, o kterých jsou informováni z různých médií, mohou řešit také běžnější a detailnější problémy, a právě tuto komunikaci dovoluje společné soužití. Jedná se o běžné pozorování a občasné rozhovory, řeší se například oblékání druhých, získávání vědomostí o lidech, jejich práci a životu. Díky všem těmto informacím, získávají lidé vztah ke světu kolem nich. Osoby, které byly zcela neznámé, se stávají „známými“.
(Gehl,2000)

2. BROWNFIELDY JAKO SOCIÁLNÍ A KULTURNÍ CENTRA A JEJICH PŘÍKLADY VE SVĚTĚ

V následující kapitole budou popsány příklady ze světa, kdy se z nevyužitých prostorů a budov (dle předchozí definice lze považovat za brownfieldy) lidé pokusili udělat komunitní sociální centra ve většině případů spojené s komunitními zahradami. Byly vybrány především projekty s vlastní samosprávou iniciované samotnými lidmi, kteří chtěli změnit prostředí ve svém městě k lepšímu

Na příkladech lze pozorovat, že právě lidé žijící v dané oblasti mají často zájem podílet se na rozvoji daného území. Prostřednictvím příležitosti přispět a podílet se na projektech komunitních zahrad a různých kulturních akcí. Oživovat místa a setkávání se nejenom v okruhu přátel a sousedů. Někdy se tak mohou stát příkladem nového druhu zahradničení ve městě. V poslední době se stále více dozvídáme o zahradách, které mají málo co dočinění s typickými myšlenkami zeleně ve městech jako jsou parky či předzahrádky a začínají se ujímat termíny jako: komunitní zahrady, městské zemědělství, městské zahradničení.

Komunitní projekty městského zemědělství jsou rozšířeny především v Severní Americe. Vzhled a velikost jednotlivých projektů se může značně lišit stejně jako myšlenky a motivace jejich protagonistů. Alternativní využití městských pozemků, soběstačnost a komunitní práce jsou tak obecně spojovány s odolností vůči společenským problémům. Prostřednictvím praktických činností se nová zahradnická hnutí zabírají otázkami jako je biologická rozmanitost, zdravá výživa, recyklace, rovnocennost životních podmínek, změny klimatu a potravinová soběstačnost. Městské zahrady prokázaly ekologický a sociálně odlišný přístup k městským prostorům a jejich obyvatelům. Umožňují sociální emancipaci izolovaných skupin obyvatel a jsou i místa, kde se testují příležitosti pro místní mikroekonomiku. Tyto projekty se snaží klást otázky a diskutovat na téma: Jak chceme žít v našich městech v budoucnosti (Prinzessinnengarten,2016).

2.1. PROJEKT CHRISTIANIA (KODAŇ, DÁNSKO)

Christiania leží ve čtvrti Christianshavn v dánském hlavním městě Kodani a je známá též jako Svobodné město Christiania. Jedná se o polo-nezávislou anarchistickou komunu pokrývající 34 hektarů a čítající 850 obyvatel. Kodaňskými úřady je tato oblast brána jako obec, jež se řídí zvláště upraveným zákonem z roku 1989, který přebírá částečnou kontrolu nad územím. Christiania je považována za samostatný mikro-stát, jež není součástí evropské unie. Používá vlastní měnu, løn. Hlavním zdrojem příjmů je zde turismus, což je logické vzhledem k tomu, že Christiania patří v Kodani k jednomu z nejnavštěvovanějších turistických míst.

Projekt Christiania vznikl v roce 1971, kdy byla oblast bývalých vojenských kasáren určena k demolici. Skupina squatterů a lidí s alternativním způsobem života však stačila objekty obsadit a zabránit tak jejich bourání. Tito lidé zde vyhlásili nezávislý stát založený na principech komuny a realizovali své idealistické představy o společenském životě. Stali se zcela nezávislí na státě dánském.

Obr. 1 Budova projektu Christiania, Kodaň (zdroj: www.trendhunter.com, 2017)

Na území Christianie postupně vyrostly dřevěné domky a políčka, kde jejich obyvatelé hospodařili. (Svobodný stát Christianie – Průvodce, 2011)

Již od počátku je projekt zdrojem kontroverze. Do roku 2004 zde byl dokonce tolerován prodej konopí. Postupně byla přijata opatření pro normalizaci území, které však vedlo ke konfliktům, policejním razím a dlouhým vyjednáváním. Výsledkem bylo zavedení nového řízení obce a pravidel, avšak v tolerantní formě. Mezi obyvateli Christianie, je komunita známá spíše jako "Staden" ("město"), což je zkratkou pro "fristaden" („volné město“), (Christianie je zachráněna, kupují ji bývalí hippies, 2011).

HISTORIE

Oblast Christiania se skládá z bývalých vojenských kasáren Bådsmandsstræde a částí městského opevnění. Hradby a čtvrt Christianshavn byly založeny v roce 1617 králem Christianem IV. Po obléhání Kodaně během válek se Švédskem, byly hradby posíleny. V průběhu let 1682-1692 pod vedením Christiana V. byl vytvořen kompletní obranný prstenec. Západní hradby Kodaně byly zničeny během 19. století, ale stavby Christianshavn mohly zůstat.

A do dnes jsou považovány za jedny z nejlepších zachovaných obranných staveb 17. Století (History of Christiania area, 2011)

SOUČASNOST

Současnou situaci popisuje starosta města Kodaně, sociální demokrat Frank Jensen

„Christiánie je část města, na kterou jsme pyšní především proto, že už téměř 40 let vytváří alternativní prostor. Terčem kritiky je proto, že se v rámci částečné nezávislosti vyslovila pro legalizaci prodeje marihuany. A ačkoliv má více problémů než jiné části města, pořád je to čtvrt, kde se v noci nebojíte. Samozřejmě tyhle mouchy musíme vychytat. Není to ideální, ale uklidňuje mě, že za 40 let se situace v Christiánii velmi zlepšila a že si tam sousedé rozumějí.“
(Se starostou Kodaně Frankem Jensenem o cyklistice, zelené energii a investicích, 2016).

2.2. CAN MASDEU (BARCELONA, ŠPANĚLSKO)

Can Masdeu je komunitní centrum v parku Collserola na okraji Barcelony. Centrum slouží také jako ubytovna a v jejím areálu lze nalézt i prostory komunitních zahrad.

Budova byla postavena v období starověké římské říše, kdy se v jejím okolí vyskytovaly pouze vinice. Postupem času se však okolní města a vesnice začaly rozrůstat a budova se tak stala součástí Barcelony. Současně s vývojem měst přibývaly i některé stavby navazující na hlavní budovu, například první chrám Masia byl dokončen v 17. století. Na počátku 20. století byly přidány obytné jednotky, společenské prostory a kuchyň. Areál nejdříve fungoval jako klášter, poté byl přeměněn na nemocnici pro malomocné. Ta zde byla do roku 1948, od té doby zůstal objekt opuštěný. Strach z malomocenství mohl být důvodem, proč toto velké zařízení zůstalo prázdné po více než půl století. Nyní je areál majetkem nemocnice, která vlastní zařízení, nemá však Finanční kapacitu na obnovu.

Bývalá nemocnice pro malomocné byla opuštěna zhruba 53 let, squatteři objekt obsadili v roce 2002 a začali jej využívat. V následujících letech proběhlo několik sporů mezi policií, vlastníky

a squatterry. Situace se však po čase ustálila a centrum mohlo dále fungovat. Pravidelně se zde konají dny otevřených dveří, kdy každou neděli centrum navštíví od 100 do 300 lidí. Je možné se zde účastnit různých ekologických aktivit. Areál tvoří opuštěný klášter, nemocniční zařízení a necelý hektar půdy, jež je využíván jako komunitní zahrady (Our History, 2017)

Obr. 2 Komunitní zahrady Can Masdeu, Barcelona. (zdroj: canmasdeu.net ,2017)

2.3. HOLZMARKT (BERLÍN, NĚMECKO)

Holzmarkt (v překladu trh se dřevem) je část nábřeží řeky Sprévy v Berlíně. V současnosti je zde vytvořen alternativní prostor, kde lze najít bary, restaurace či komunitní zahrádky. Tento prostor zde vznikl a začal žít po roce 2008, kdy se obyvatelé místní čtvrti postavili proti zastavování plochy a podpořili tak projekt „Spréva pro všechny“.

AUTOŘI PROJEKTU HOLZMARKT POPISUJÍ

„Holtzmarkt pro nás není jen místem v Berlíně s pohnutou historií, je to také možnost účastnit se zajímavých programů. Myslíme si, že ekonomika, kultura a povaha tohoto místa mohou jít ruku v ruce. Je zde prostor pro kreativitu, život a tvorbu. Dříve zde byla na první pohled zjevná hranice mezi východní částí Berlína Friedrichshain a západní částí Kreuzberg, dnes prostor naopak ožívá ve společném susedství. Holtzmarkt přitahuje lidi jak z Berlína, tak i ze světa, láká je, inspiruje a spojuje. Najdete zde klid i zábavu. Prostor se stále mění, nezůstává statický, dává se přednost novým technologiím a řemeslům. Důležité je pro nás mít možnost experimentovat a učit se v jedinečném místě. „(Über uns,2017).

Obr. 3 Design webových stránek projektu Holzmarkt. (zdroj: holzmarkt.com,2017)

HISTORIE PROJEKTU HOLZMAKTU

Nábřeží ve městech bývají ožehavým tématem, neboť se zde často projevuje střet zájmů mezi řízeným trhem s nemovitostmi a veřejnými potřebami. Projekt „Spréva pro všechny“ je jeden z příkladů bojů o stavební oblast s developery.

Zastavování Berlína začalo po roce 1989, kdy byla podpořena vize rozvoje Berlína. Ekonomika západní a východní Evropy se začala rozvíjet a byla podpořena neoliberalní politikou rozvoje

města a prostředí. Prostor tak dostali investoři a jejich zájmy podél řeky Sprévy. V následujících letech byly břehy zastavěny kancelářskými budovami, hotely, luxusními apartmány a víceúčelovými halami. V roce 2008 lidé z částí Berlína Friedrichshain a Kreuzberg hlasovali v referendu proti hustému zastavování břehu a uspěli, 87% místních obyvatel vyslovilo podporu pro zmiňovaný projekt, jež v originálním jazyce zní „Spreeufer für Alle“. Holzmarkt od roku 2012 vede družstvo, které přebírá část pozemků v dlouhodobém pronájmu (Über uns,2016).

OTEVŘENÉ PROSTORY HOLZMARKTU

Namísto přímé pobřežní promenády jsou zde vytvořeny prostory, které zvou návštěvníky k prozkoumávání jednotlivých zákoutí a nutí je nepolevovat v objevování nových věcí. Zajímavý vzhled Holzmarktstrasse přitahuje pohledy chodců a cyklistů a zve je k prostorám řeky. Bezbariérovou pobřežní cestu doplňují zajímavé meziprostory, výklenky a cesty vedoucí do zastavěných částí. Celý prostor působí velice přívětivě, neboť budovy jsou zde vytvořeny v malém měřítku a s nízkou hustotou zástavby. Prostor tak není předimenzován a působí pro uživatele příjemným

dojemem. Dokonce se zde dá chodit i po střechách, které vytvářejí jakoby „horskou stezku“ přes haly, kabiny a otevřené terasy a tím rozšiřují pohledové pole dále do prostoru. Na zvlněném břehu řeky je situována restaurace v přírodě. Mezi restaurací a viaduktem vznikl prostor, kde působí klub příznivců přírody. Lidé se zde mohou účastnit různých školení nebo pomáhat zavést některá zvířata zpět do přírody například bobry, kachny či vydry (Über uns,2016).

Obr. 4 Zahradní posezení Holzmarkt, Berlín. (zdroj: foto Klapalová, červen 2016)

2.4. PRINZESSINNENGARTEN (BERLÍN, NĚMĚCKO)

Prinzessinnengarten je komunitní zahrada v centrální části Berlína poblíž náměstí Moritzplatz ve čtvrti Kreuzberg, která je pro některé obyvatele města známá svým zájmem k alternativnímu životnímu stylu. Rozloha zahrady činí 6000 čtverečních metrů.

Zahrada leží na místě, které bylo 60 let ponecháno bez jakéhokoli užitku. V červnu roku 2009 se více než 100 dobrovolníků, rozhodlo s tímto prostorem něco udělat. Mezi dobrovolníky byli jak obyvatelé místní čtvrti, sousedé, milovníci zahrádkaření či ekologičtí aktivisté. Začali vyklizením odpadků, kterých zde bylo přes dvě tuny. Po odstranění přebytečného a nežádoucího materiálu zde začali vytvářet komunitní zahradu.

Spolek, který zahradu vytvořil, dostal smlouvu na užívání do roku 2013, proto vše bylo vytvořeno tak, aby se se zahradou dalo v případě potřeby „pohybovat“. Rostliny tak byly zasazeny do různých nádob, rýžových pytlů, starých balení od mléka či plastových nádob z pekárny. Dalším důvodem pro pěstování v nádobách je také kvalita půdy na pozemku, jež není vhodná pro ekologické zahradničení. V roce 2012 však proběhla kampaň

Obr. 5 Vstup do Prinzessinnengarten, Berlín. (zdroj: foto Klapalová, červen 2016)

podporující trvání projektu a to za podpory 30 000 podpisů od příznivců zahrady. Celou kampaň doprovázely besedy, přednášky a také diskuse s politiky. Následně byla domluvena smlouva, která pozemek zahrady přesunula z veřejného vlastnictví do vlastnictví městské rady, která slíbila, že prostor nebude prodávat. Zahrada je tak stále dostupná všem obyvatelům a lidem se zájmem o zahradničení a různé společenské aktivity s tím spojené.

V zahradě lze dnes nalézt i prvky trvalejšího charakteru. Například komunitní záhony, které mají daný systém sklizení, jež organizován místní restaurací a obchodem. Je možné si zde

vypěstované plodiny zakoupit a pro zahrádkáře jsou ceny nižší. Prinzessinnengarten je jako většina komunitních zahrad místem k setkávání, utužování sousedských vztahů, místem kde lidé mohou sdílet svůj zájem o zahradnictví a vzájemně si vyměňovat znalosti. Je zde prostor i pro školy a školky, kterým je zde vyhrazen prostor pro kultivaci vlastních ploch. Pěstování v celé zahradě probíhá výhradně ekologickou formou a je zde snaha o zachování biologické rozmanitosti prostřednictvím pěstování starých odrůd. Součástí projektu je také nabídka různých aktivit a událostí, lidé se mohou účastnit kroužků, kterými jsou například včelařství, pěstování starých odrůd či kompostování. Mimo samotné pěstební prostory jsou zde k dispozici také venkovní kavárna a restaurace, pro potřeby zahrádkářů jsou zde skladovací prostory vytvořené pomocí nepoužívaných námořních kontejnerů.

Přestože má zahrada v současnosti zajištěný pobyt na zdejší pozemku, nemusí být jisté, zda se situace časem nezmění. V takovém případě by zakladatelé uvažovaly o přemístění zahrady na jiný pozemek. Na výnosech zahrady má hlavní podíl zahradní restaurace a prodej zeleniny. Z fondů se pak zahrada snaží získat peníze pro realizaci různých vzdělávacích projektů

Obr. 6 Zahradní restaurace Prinzessinnengarten, Berlín. (zdroj: foto Klapalová, červen 2016)

od výstavby dalších zahrad po poradenské služby či prezentace a prohlídky. Zahrada je podporována také pomocí darů ve formě zahradního sponzoringu. Nikdo v zahradě nevládní svůj vlastní záhon, mnoho lidí se zde účastní dobrovolně. Jako rámec pro různé společenské, vzdělávací a ekonomické aktivity byla založena nezisková společnost s názvem Nomadisch Grün (Kočovní zeleně), s primárním cílem učinit na zahradě místo k učení. Protože o zahradu jeví často zájem amatéři i začátečníci, důraz je kladen na neformální učení. Dovednosti tak lidé získávají prostřednictvím praktických zkušeností a sdílením znalostí (Prinzessinnengarten,2012).

3. BROWNFIELDY JAKO SOCIÁLNÍ A KULTURNÍ CENTRA A JEJICH PŘÍKLADY V ČR

Mezi příklady z České Republiky byly zařazeny projekty Meetfactory a Třafačka z Prahy.

3.1. MEETFACORY (PRAHA)

Pražská **MeetFactory** je jedním z příkladů obnovy opuštěné a zchátralé budovy, bývalé sklárny. Zde se podařilo členům Obecně prospěšné společnosti (název společnosti) získat tuto budovu po dlouhém hledání a vyjednávání přímo od Magistrátu hlavního města Prahy, protože o své původní zázemí v bývalé tovární hale v Holešovicích přišli po povodních v roce 2002. V unikátních prostorách poblíž Smíchovského nádraží zahájili provoz v roce 2007, po předchozí rekonstrukci nejnútnejších částí objektu. Tento objekt město v minulosti již několikrát nabízelo k využití i jiným kulturním subjektům jako například aktivistům vyklizeného squatu Ladronka. Nikdo z nekomerční sféry však neměl dostatečně velkou motivaci či odvahu pustit se do tak rozsáhlé přeměny industriálního prostoru pro kulturní účely, což je logické vzhledem k složitému a velmi nákladnému procesu rekonstrukce, přestože nájemné je stanoveno na symbolickou částku jedné koruny měsíčně. Budovu museli nejdřív zrenovovat a ji chybějícím technickým a sociálním vybavením (topení,

Obr. 7 Posezení u Meetfactory (zdroj: www.meetfactory.cz,2017)

voda, sociální zařízení atd.), zhruba v hodnotě 10 miliónů korun. Celková rekonstrukce byla jednou z hlavních podmínek Magistrátu hlavního města Prahy, aby s MeetFactory uzavřel dlouhodobou nájemní smlouvu a Obecně prospěšná společnost tak získala jistotu, že pracuje na projektu s dlouhodobou perspektivou.

Z bývalých kanceláří a skladů se stali ateliéry, zkušebny, studia a depozit. Na místě bývalých výrobních hal byl vybudován velký a malý multifunkční sál a v přilehlé budově byla zprovozněná galerie Kostka. Pro hlavní galerii je využita prostorná hala, kde vznikly velmi specifické a variabilní výstavní prostory, jež se svým charakterem i velikostí vymykají ostatním galeriím v Praze.

Co se týče finanční stránky projektu, MeetFactory využívá všechny dostupné prostředky, jak z výnosů z vlastní činnosti a pronájmů jiným subjektům, ale i dalšími významnými zdroji podpory její činnosti jsou granty udělované z rozpočtu hlavního města Prahy, dotace MK ČR, sponzorské dary a granty partnerských zahraničních institucí a mnoha dalších. MeetFactory se úspěšně rozvíjí i díky drobným příspěvkům ze soukromého sektoru.

Je zřejmé, že MeetFactory využívá téměř všech možností, jak svůj projekt financovat a udržet jej při životě. Velkou oporou je bezpochyby i podpora mnoha slavných osobností z uměleckých a jiných oborů (např. David Černý, David Koller, Alice Nellis nebo bývalý ministr

zahraniční Karel Schwarzenberg). Hlavní je však obdivuhodná snaha a usilovná práce členů Obecně prospěšné společnosti, kterým se podařilo investovat celou požadovanou částku a uvést bývalou sklářskou výrobu do stavu, který plně odpovídá požadavkům na provozování kulturních a uměleckých aktivit. Zásadní přínos revitalizace areálu a konverze objektu na multifunkční kulturní centrum, jež je srovnatelné se zahraničními institucemi, je rovněž v ovlivnění jeho činnosti na městskou čtvrt, v níž se nachází: Smíchov se díky MeetFactory stal epicentrem mezinárodní alternativní kultury, což přispívá k zvyšování atraktivity dané lokality (Revitalizace „brownfields“ pro kulturní účely, 2016)

Obr. 8 Letní kino v Meetfactory (zdroj: www.meetfactory.cz, 2017)

3.2. TRAFKA (PRAHA)

Trafka neboli „Chrám svobody“, jak jej také často jeho iniciátoři nazývali, vznikla v podstatě náhodou, na popud tehdy čerstvého absolventa pražské Akademie výtvarných umění Jana Kalába, který toto místo bývalé trafostanice a elektro-rozvodny ČKD v Libni objevil. Již tehdy se mu vnučila myšlenka, jaký by mohl mít takový prostor potenciál pro umělecké využití, a tak společně s dalšími mladými umělci jako například Jakubem Neprašem, Michalem Cimalou nebo Romanem Týcem iniciovali a založili nové nezávislé kulturní centrum soustředěné především na graffiti, street art, nová media, konceptuální umění a další formy současných uměleckých směrů.

Objekt nacházející se poblíž ulice Českomoravská byl postaven v letech 1921 – 1924 jako transformační stanice pod názvem Teslova rozvodna a měnírna. Trafostanice se podle projektu architekta Františka Vahaly sestávala z technické budovy trafostanice a přiléhající budovy vypadající jako obytný dům, který v sobě skrýval rozvodnu. Budova rozvodny však vzala za své při bombardování spojeneckými vojsky v březnu roku 1945. Měnírna pak ukončila svojí činnost v šedesátých letech. Objekt se zajímavou industriální fasádou pak zůstal zachován. Po zrušení měřírny budova sloužila jako sklad. Dlouhou dobu opuštěná a nevyužívaná budova získala po nutných úpravách interiéru opět využití. Zahájila svou činnost v prosinci roku 2006 první společnou výstavou,

na kterou přizvali několik desítek dalších tvůrců. Trafka se od té doby stala synonymem pro alternativní a nezávislé centrum, kde se scházelo to nejlepší ze současného mladého umění.

Objekt Trafky byl nejdříve využíván hlavně uvnitř velké 30 metrů vysoké haly, ke které přiléhalo několik dalších menších místností, které sloužily jako ateliéry. Konalo se zde mnoho divadelních představení, koncertů i módních přehlídek. Samotná fasáda budovy se stala výstavním objektem a často představovala novinky těch nejlepších pouličních umělců.

Netrvalo dlouho a stále se rozšiřující aktivity se přesunuly i do další budovy, kde vznikla stálá Trafo galerie, která dávala možnost vystavovat dalším zajímavým tvůrcům z české umělecké scény, ale i té zahraničí. Počátky některých slavných umělců vystavujících v současnosti ve světových a renomovaných galeriích bychom mohli najít právě zde. I přesto, že zde vzniklo něco unikátního na úrovni západních metropolí jako v Berlíně či ve Frankfurtu, kde se opuštěné továrny hojně využívají k uměleckým účelům, každý rok bojovali lidé z Trafky s velkou nejistotou, že jejich projekt zanedlouho skončí a bude muset ustoupit developerským plánům. Smlouvu měli vždy jen na rok a to ztěžovalo celkové plánování aktivit a finanční zajištění. Dlouhou dobu to vypadalo, že pro alternativní kulturní centrum v této lokalitě nebude pochopení. Nicméně díky celosvětové finanční krizi se životnost Trafky prodloužila

na neuvěřitelných 8 let fungování. Navíc nově vzniklému sdružení Trafačka doslova spadly do klína i byty z přilehlé budovy, které nechal majitel vyklidit kvůli plánům na výstavbu nové obytné budovy. Z nich se pak stalo několik rezidenčních ateliérů pro české a zahraniční umělce a Trafačka tak opět posunula pole své působnosti.

Tím však její rozvoj skončil a v prosinci 2014 byly brány Trafačky zavřeny nadobro. Činnost Trafačky však se ztrátou budovy neskončila úplně. Umělci své ateliéry přesunuli do nové haly bývalé pošty v Příčné ulici, kterou se jim podařilo získat pro své aktivity, ta však není tak přístupná. Projekt sice získal zajímavé výstavní prostory, ale přišel o atmosféru z industriálních prostorů, které měl dříve (Revitalizace „brownfields“ pro kulturní účely, 2016; Trafačka, 2017).

Obr. 9 Trafačka (zdroj: www.phatbeatz.cz, 2017)

4. KOMUNITNÍ SOCIÁLNÍ CENTRUM

V předchozí kapitole byly uvedeny příklady brownfieldů jež fungují jako komunitní sociální centra či komunitní zahrady. V návaznosti na téma komunitních projektů se diplomová práce bude v následujících kapitolách věnovat pojmu komunita a historii komunitních sociálních center v České Republice. Poté budou popsány termíny: komunitní plánování a komunitní centrum.

4.1. HISTORIE KOMUNITNÍCH CENTER V ČESKÉ REPUBLICĚ

Rozvoj spolkových činností v České Republice započala v 19. století. Některé z tehdejších spolků, které podporovaly především umění, vědu, kulturu a vzdělávání, přetrvaly dodnes například spolek Mánes, Hlávková nadace nebo Sokol. Po vzniku Československa se dobrovolné spolky dále rozvíjely. Bylo zde mnoho organizací a některé měly i téměř polooficiální charakter a poměrně široké kompetence (Masarykova liga proti TBC. Československý červený kříž aj.) Vývoj dobrovolnické činnosti byl násilně přerušen nejprve německou okupací a následně vznikem socialistického státu.

Totalitní režim systematicky redukoval všechny aktivity nezávislých organizací a jejich majetek zkonfiskoval. Zůstalo tak jen málo organizací pod vedením Národní fronty, a ty byly kontrolovány a sledovány. Obnova dobrovolnických spolků přišla až s osmdesátými léty minulého století a to hlavně po listopadu roku 1989. Roku 1990 byly přijaty zákony, jež pomohly k rozvoji nevládních, nezávislých organizací, dobrovolných spolků a sdružení (Tošner a Sozanská, 2006).

4.2. KOMUNITA

Komunita je společenství lidí sdílející určité místo, společný zájem a společné potřeby. Lidé sdružující se v komunitě mají mezi sebou určité vazby, pomáhají si a spolupracují, z toho plyne, že se sdružují na základě vzájemného pocitu sounáležitosti. Komunitou může být rodina, stejně tak lidé žijící ve stejné obci. (Sedláková, 2008)

V českém prostředí stále ještě nejsme zvyklí na uvažování o určitém územním, lokálním celku jako o komunitě, která může mít svoje zcela specifické problémy (Kraus a Poláčková, 2001). Komunita je místo, kde člověk může získávat emocionální podporu, ocenění a praktickou pomoc v každodenním životě.

Mnohdy je komunita vymezována přísně vytyčenou hranicí geografickou, ekonomickou, sociální či politickou, avšak komunita není a v žádném případě nemůže být pouze statická. Komunitu vytvářejí především lidé se všemi svými zkušenostmi, chybami, dary a nadáním. Tito lidé jí mohou měnit a mění jí také vnější vlivy, v podobě problémů, s nimiž jsou členové komunity konfrontováni či výsledky a úspěchy cílené práce. J.W.Gardner (1999) zformuloval charakteristiku vyvážené žijící komunity takto:

- je různorodou jednotou;
- má společný základ sdílených hodnot;
- vyznačuje se vzájemnou péčí, důvěrou a týmovou prací;
- má rozvinutou efektivní vnitřní komunikaci;
- usnadňuje lidem účast ve věcech veřejných;
- vytváří si vlastní identitu, záměry;
- vytváří i vnitřní i vnější vazby;
- vychovává, je schopná předávat hodnoty i formy další generaci;

- je otevřená do budoucnosti;
- má vyvážené institucionální uspořádání.

V současné době u nás můžeme rozlišit několik typů organizací, které užívají a rozvíjejí principy komunitní práce. Jde o komunitní nadace a komunitní koalice, dále pak o organizace zaměřené na komunitní práci v sociální a zdravotní sféře, organizace zaměřené na účast veřejnosti v přípravě rozvojových plánů a organizace zaměřené na ochranu životního prostředí. V našich podmínkách již také fungují některé komunitní školy, informační a kulturní centra a organizace přímo zaměřené na rozvoj dané komunity. Ve stále větší míře jsou také iniciovány snahy o existenci komunitních akcí (rituálů). Ty většinou partnersky realizuje více organizací najednou. Tyto akce se snaží vyzdvihnout nějakou přednost (přírodní, kulturní nebo historickou), která napomáhá k identifikaci obyvatel se svou komunitou (Jičín – město pohádky atd.).

KOMUNITNÍ PLÁNOVÁNÍ

Nezbytnou součástí každé komunity hraje koncept komunitního plánování. Komunitní plánování je postup vedoucí komunitu ze současného stavu k dohodnuté budoucnosti, ctí demokratické zásady, zapojuje občany do rozhodování a dává lidem možnost aktivně se podílet na řešení dotčených problémů. Je sestaven z analytické, strategické a realizační fáze, přičemž se tyto procesy prolínají. (Sedláková, 2008)

KOMUNITNÍ CENTRUM

Komunitní centrum je veřejnosti dostupné mnohoúčelové zařízení, tedy prostor, který je otevřený všem. V těchto zařízeních se setkávají členové komunity, a to za účelem realizace sociálních, kulturních, vzdělávacích a rekreačních aktivit. Cílem je zlepšit sociální situaci jedinců této komunity, ale také komunity jako celku. (Národní síť Místních akčních skupin, 2016)

5. ZHODNOCENÍ PODKLADOVÝCH ÚDAJŮ

Následující kapitola shrnuje předešlé informace a dává je do kontextu s konkrétním případem již existujícího sociálního komunitního centra Klinika v Praze na Žižkově, který lze považovat za brownfield. Z kapitoly zabývající se sociálními centry a komunitou si lze Kliniku lépe představit a definovat její účel. Projekt kliniky je v mnoha věcech velmi podobný příkladům ostatních komunitních center ve světě, které dokáží existovat za podpory široké veřejnosti.

Předtím, než bude projekt Kliniky dále rozveden v projektové části diplomové práce, bylo provedeno zkoumání, zda se opravdu dá považovat za brownfield. V kapitolách týkající se brownfieldů jsme se dozvěděli, že jimi mohou být téměř všechny prostory či objekty, které ztratili své uplatnění a chátrají. Toto tvrzení se zdá být totožné s osudem Kliniky, přesto pro větší jistotu, byl přizván odborník, který se tématem brownfieldů zabývá již delší dobu.

DÁ SE KLINIKA POVAŽOVAT ZA BROWNFIELD?

Co lze považovat za brownfield a co ne? Kde je hranice? V dnešní době je mnoho definic co je to brownfield, ale žádná z nich neříká: co není. K vyřešení této otázky Diplomová práce využila informací odborníka, který se problematikou brownfieldů zabývá několik let.

19. října 2015, rozhovor s doktorem Benjaminem Fragnerem....

Co lze považovat za brownfield?

„Opuštěné hotely, nákupní centra a také nemocnice, je to celosvětový problém. Většinou se vžilo, že se to týká jen průmyslových objektů. Je to docela normální že toto místo se může dále proměnit v něco jiného, třeba hotel či administrativu. „

Brownfieldy zjednodušeně řečeno označujeme budovy, pozemky či areály, které chátrají a nemají funkci, je ale pro toto označení podstatné jak dlouho jsou v takovém stavu?

„Takové omezení není, mohou to být klidně objekty nepoužívané jenom rok. Prostě to ztratilo svou funkci, ten původní program se jakoby vyžil. Není to tak úplně dané, že se brownfieldem něco stane řekněme po deseti letech.“

Znamená to tedy, že brownfieldem může být každá opuštěná budova, se kterou se nic nedělá?

„V podstatě ano. My sami jsme si je začali nazývat průmyslové úhory, to se tedy teď týká hlavně těch průmyslových objektů. Je to něco, co bylo užívané, nyní to pozbylo funkci a čeká to na další využití. A dokonce možná mezi tím než to bude znovu využité, roste třeba pozemková renta, cena pozemku a tak dále. Já osobně pojem brownfield velmi nerad používám. Jsou to tyto dočasně nevyužívané objekty a místa. Jeli to například v urbánním prostředí, kde roste pozemková renta, tak tam to, že to není používané to developeři velmi často využívají. Raději tam nic nestaví a nechají ten barák chátrat. Klasický případ je bývalý zlíchovský lihovar na Smíchově, kde se od roku 2002 nic neděje. Pomalu se mění v ruinu, ale to neznámá, že majitel, který si ho koupil, přichází o peníze. Naopak půda si odpočine a pak se to prodá za mnohem víc. Nemyslím si tedy, že by se brownfieldy měly nějak limitovat.“

Existují různé definice brownfieldu, jaký na to máte názor vy?

„Souhlasím s přístupem jedné anglické publikace (zpráva britské vládní komise zabývající se tím, co nazýváme brownfield),

v níž naznačují, že se jedná o přechodný stav, se kterým je možné něco dělat a který může sloužit ať už na jedné straně s rozvojem investic či podnikatelských aktivit, nebo k využití pro upevnění, utužení sociálních nebo kulturních vazeb obyvatelstva. Čili zhodnocení historického, památkového či sociálního potenciálu těchto objektů. Takto je to bráno v tom širším měřítku. A když to budete brát pouze jako brownfields, tak je to skutečně většinou chápáno jako území, které je něčím zatížené, zátěž bývá popsána v některých definicích, například, které používá Czechinvest. Zátěž je třeba odstranit, odbourat a vytvořit podmínky pro rozvoj nových společenských nebo podnikatelských aktivit na tom území, které, už neslouží původní funkci. „

Co se myslí tou zmiňovanou zátěží?

„Tou může být ledacos, například ekologické zátěže, nebo i mentální zátěž. Tím je myšleno názor na daný objekt, pro někoho může být historicky významný. Ale ve většině případů se jedná o tu zátěž ekologickou. „

Myslíte si, že se obecně objekt Kliniky dá považovat za brownfield?

„Já myslím, že dá. Ten problém obecně se týká velkého města, kterým je Praha, že ta obrátka parcel je velmi rychlá a nehrozí nebezpečí jejich dlouhodobého nevyužití. Výjimkou jsou samozřejmě některé areály, typu již zmíněného Zlíčovského lihovaru, který je téměř v centru města. Myslím tedy, že to můžete bez problému nazvat jako brownfield. Nemocniční areály lze také brát za brownfield, protože brownfieldem se může v podstatě stát cokoli, co ztratí původní funkci, přestane být užíváno a v důsledku toho upadá, podléhá zkáze, zhoršuje se stavebně technický stav, až obtěžuje a je z nejrůznějších důvodů nebezpečné a zatěžující okolí, a ztěžuje rozvoj lokality, tedy i bývalá nemocnice.“

Jak se dá řešit problematika brownfields?

„Charakteristické pro řešení problematiky brownfields je, že nenabízí pouze formu jiného využití, ale že je to spojené i s ekonomickou stránkou nového využití. Je nutné rozmyslet si udržitelnost projektu, aby byl schopný fungovat v rámci údržby a ekonomických pravidel. Důležitá je znalost předchozí fáze využívání objektu. Tím se to odlišuje od toho, aby se objekt zboural a využil ke stavění na zelené louce. Tím se odlišuje od využití bez paměti, paměť místa musí být reflektována. „

Z rozhovoru vyplývá, že Klinika může být považována za brownfield. Byla několik let opuštěná a chátrala. Nyní má objekt nové využití v podobě komunitního sociálního centra, které je schopno existovat bez podpory státních prostředků. Do čtvrti přináší i ekonomické přínosy v rámci kavárny, komunitní zahrady či jiných kulturních nebo společenských akcí. Svým způsobem je zachována i paměť místa, neboť objekt slouží veřejnosti stejně jako v dobách fungování plicní Kliniky.

VLASTNÍ PROJEKT

V následující kapitole je řešen konkrétní případ brownfieldu jakožto komunitního sociálního centra. Pro diplomovou práci byl vybrán projekt Autonomní sociální centrum Klinika v Praze 3 na Žižkově, který měl velmi podobný průběh vzniku jako některé příklady, jež jsou uvedeny v kapitolách Brownfieldy jako sociální a kulturní centra.

Kapitola Vlastní projekt je rozdělena do dvou částí:

- Analytická
- Projektová

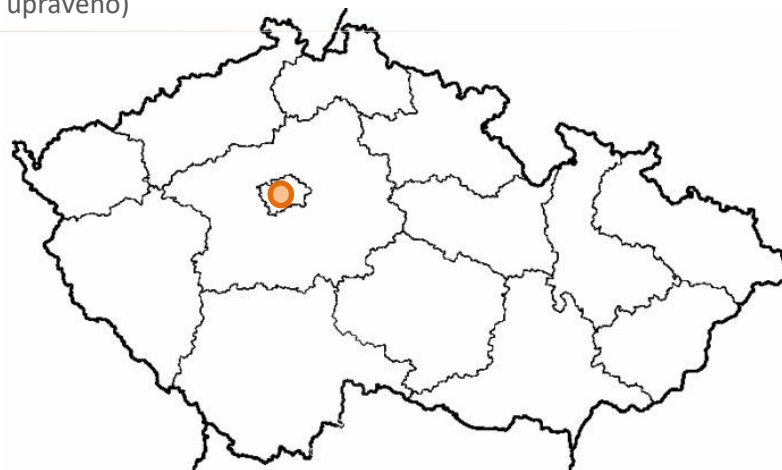
6. ANALYTICKÁ ČÁST

V analytické části jsou uvedeny základní údaje o Klinice a jednotlivé analýzy a jejich popis.

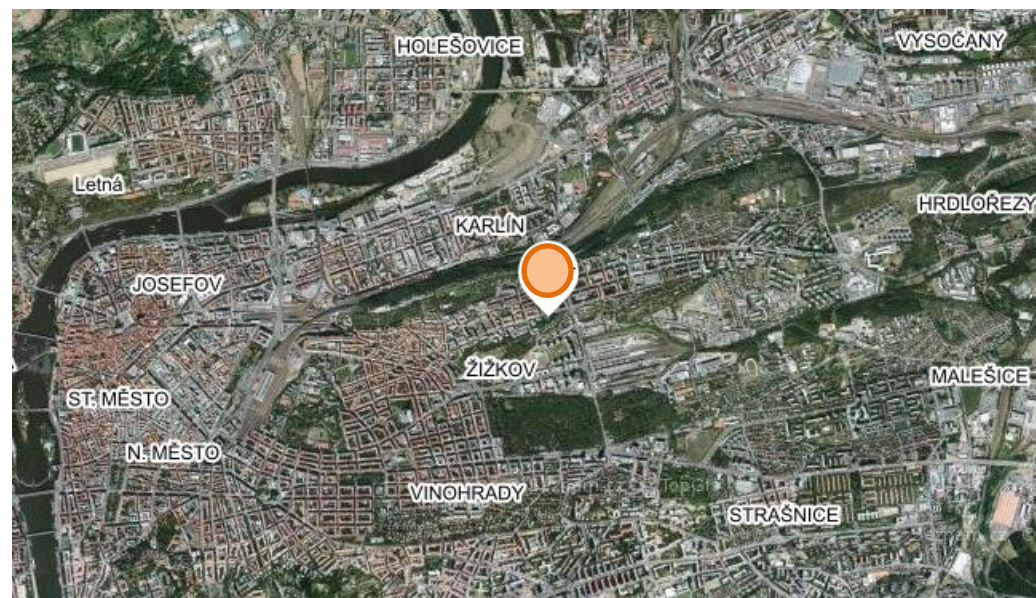
6.1. OBECNÉ INFORMACE

- Autonomní sociální centrum Klinika je sociální a kulturní centrum
- Adresa: Jeseniova 60, Praha 3 Žižkov, Česká Republika
- Vznik: V listopadu 2014 nelegálním obsazením nevyužívané budovy bývalé plicní kliniky v Jeseniově ulici.
- Areál Kliniky tvoří hlavní budova a přilehlá zahrada.
- Plocha celého areálu je 3650 m².
- Součástí Kliniky je v současné době také kavárna a komunitní školka MAMATATA

Obr. 10 Lokace řešeného území v rámci ČR (zdroj: images.google.com, 2017, upraveno)

Obr. 11 Lokace řešeného území v rámci centra Prahy (zdroj: images.google.com, 2017, upraveno)

6.2. ANALÝZA ŠIRŠÍCH VZTAHŮ

V analýze širších vztahů na následující stránce lze vidět areál Kliniky a její umístění v rámci bloku. Pozemek ze severní a jižní strany obklopují ulice. Na východní straně sousedí s parkovou plochou a na západní s opuštěným objektem.

Do areálu Kliniky je možné vstoupit čtyřmi vchody. Hlavní a nejvíce používaný je vchod do samotné budovy přímo z ulice Jeseniova, druhý vchod do budovy je na východní straně, který ústí do parku. Tento vchod je však o podlaží výš a slouží k provozním potřebám. Zbylé dva vchody vedou do zahrady. První je situován také na východní straně u parku, vedle vchodu do budovy. Tento vchod se však téměř nevyužívá. Daleko podstatnější vchod do zahrady je pak vstup z Jeseniovy ulice v severovýchodním rohu pozemku. Zde je vchod jak pro pěší tak i vjezd pro vozidla do zahrady.

V areálu Kliniky lze nalézt komunitní školku MAMATATA, komunitní kavárnu a výměnný bazar.

Areál se nachází v blízkosti parku Parukářka, jež je centrem mnoha aktivit. Parkem vede cyklotrasa, jež by v budoucnu mohla navazovat i na ulici Jeseniovu a tím dopravně propojit park

se zahradou Kliniky. V blízkosti areálu jsou také škola, školka a několik kaváren a restaurací.

Z hlediska dopravy areál leží na strategicky výhodném místě, které je velice dobře dostupné MHD. Tramvajová zastávka Biskupcova je ve vzdálenosti tří minut chůze.

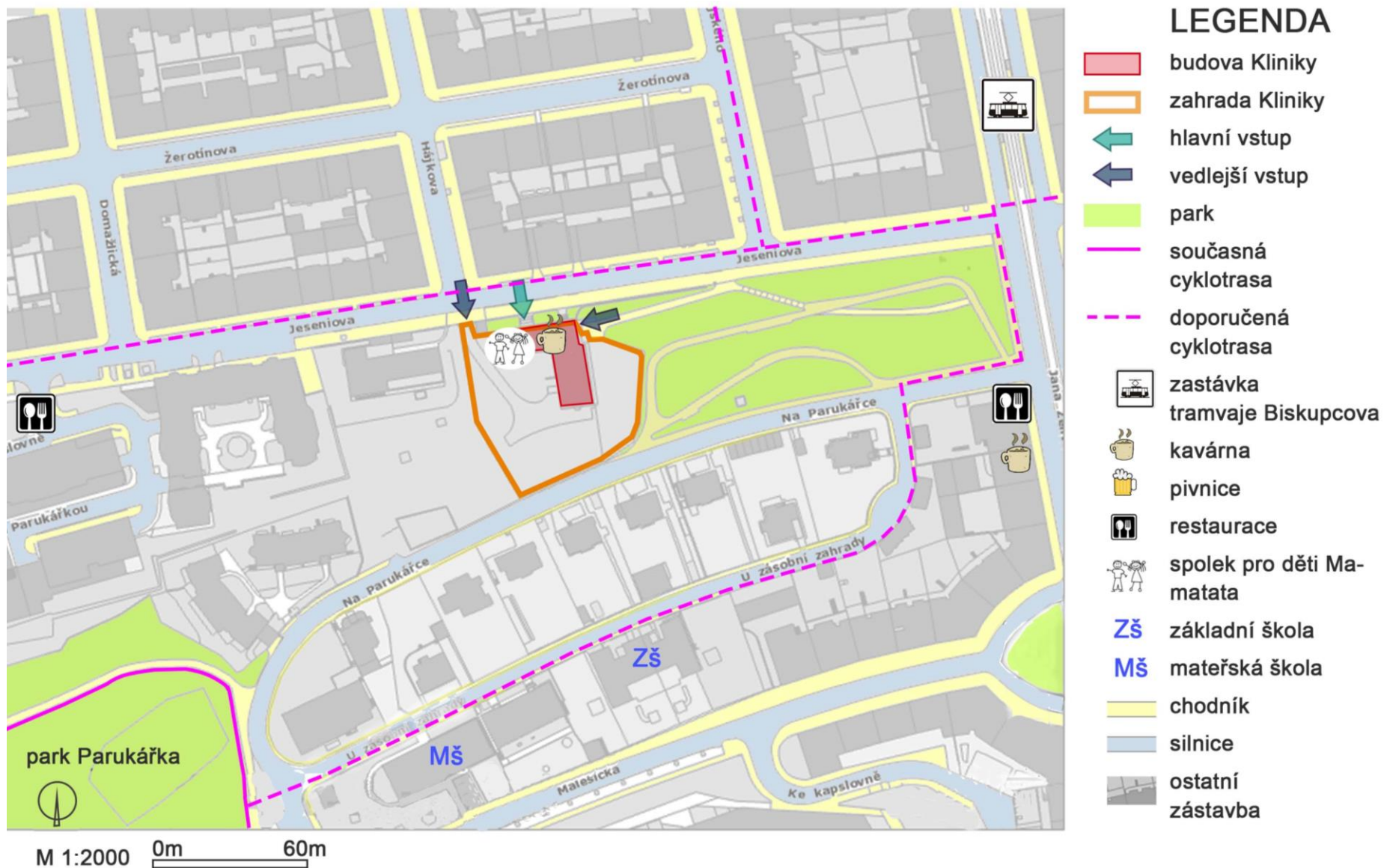
Geografické vymezení

Pozemek je ohraničen na západní a jižní straně plotem z pletiva, jež je částečně společný s areálem opuštěného objektu bývalých jeslí. Východní stranu pozemku obklopuje plot z betonové zídky s kovovými mřížemi. Na jižní straně pozemku areál uzavírá samotná budova kliniky. Na této straně je také hlavní vstup do zahrady z Jeseniovy ulice.

Zahrada kliniky se nachází ve svahu. Nejnižší je položena severní část pozemku ve výšce 254 m n. m. a nejvýše je naopak jižní část ležící v 265 m n.

ANALÝZY ŠIRŠÍCH VZTAHŮ

Mapa č. 1 Analýza širších vztahů

6.3. ANALÝZA ÚZEMNÍHO A METROPOLITNÍHO PLÁNU

ÚZEMNÍ PLÁN

Jak lze vidět z mapy Územního plánu areál Kliniky spadá do kategorie Veřejného vybavení a východní část pozemku je uvedena jako parková plocha. Tato informace je minimálně zvláštní vzhledem k tomu, že celý pozemek je oplocen a s vedlejším parkem tak v podstatě nemá nic společného .

Definice Veřejného vybavení

Veřejná vybavení jsou plochy sloužící pro umístění zařízení a areálů veškerého veřejného vybavení města, tj. zejména pro školství a vzdělávání kromě vysokoškolského, pro zdravotnictví a sociální péči, veřejnou správu města, záchranný bezpečnostní systém a pro zabezpečení budoucích potřeb veřejného vybavení všeho druhu. Při umísťování veřejného vybavení musí být přednostně zohledněny základní potřeby obytných celků z oblasti školství, zdravotnictví a sociální péče s přihlédnutím k optimální dostupnosti

zařízení (Regulativy funkčního a prostorového uspořádání území hlavního města Prahy, 2006).

METROPOLITNÍ PLÁN

Dle kódu 022 v mapě metropolitního plánu spadá charakter lokality do blokové struktury města.

ZÁKLADNÍ POŽADAVKY NA LOKALITU:

Rozvíjet zastavitelnou; stabilizovanou; obytnou lokalitu Ohrada se strukturou blokovou v souladu s jejím určujícím charakterem podle stanovených podmínek (Ohrada-022,2016).

URČUJÍCÍ CHARAKTER LOKALITY

Lokalita se nachází na rovině při úpatí vrchu Vítkov. Vymezená lokalita má založenou síť uličních prostranství, osou studované lokality je ulice Jana Želivského, tangenta spojující Ohradu se Strašnicemi přes Olšanské hřbitovy a Vinohradskou nemocnici. Kompozičním principem uliční sítě je pravidelná, ortogonální mřížka s vynechanými stavebními bloky pro centrální náměstí. Veřejné prostranství tvoří převážně uliční prostranství, v malé míře nestavební bloky - parky. Měřítko veřejných prostranství je střední.

Veřejná prostranství vymezují stavební bloky pravidelného, ortogonálního půdorysu a středního měřítka. Velikost bloků se zvětšuje od západní nejstarší části směrem k východu. Zástavbu lokality tvoří zástavba středního měřítka, s četnou frekvencí vstupů v parteru (Ohrada-022,2016).

Srovnání

V Metropolitním plánu na rozdíl od Územního plánu spadá větší část pozemku do běžné zástavby a není dále definována její funkce. Východní část pozemku je v obou případech zaznamenána jako park, přestože je tato část pozemku oplocená a je součástí areálu Kliniky. V obou případech je patrné že pozemek Kliniky z jižní, severní a západní strany obklopuje obytná zástavba. Na východní straně sousedí s parkovou plochou.

ÚZEMNÍ PLÁN

Mapa č. 2 Územní plán (zdroj:www.iprpraha.cz,2017, upraveno)

LEGENDA

- Řešené území
- Podkladová mapa
- Městský park
- Soukromá zahrada
- Uliční prostranství
- Městská třída čtvrté úrovně
- Zastavitelná obytná transformační plocha
- Plocha rezervovaná pro občanskou vybavenost
- Tramvajová trať
- Hranice plochy stabilizovaného regulovaného počtu podlaží
- Hranice plochy regulovaného počtu podlaží do 12 NP

M 1:5000

100m

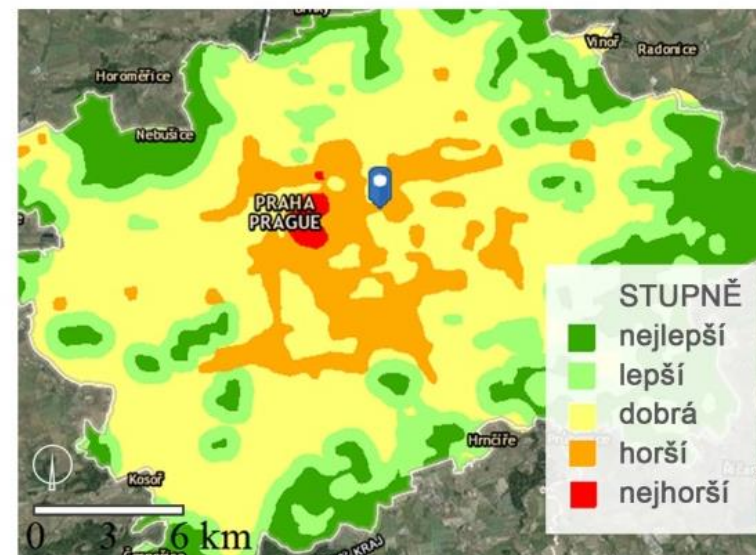
6.4. ANALÝZA KLIMATICKÝCH A PŘÍRODNÍCH PODMÍNEK

KLIMATICKÉ POMĚRY

Praha leží klimatologicky na rozhraní mezi oblastí mírně teplou, suchou s mírnou zimou a oblastí mírně teplou, suchou, převážně s mírnou zimou. Klima v Praze je ovlivněno také tak zvaným tepelným ostrovem velkoměsta, v centru města je například průměrná teplota vzduchu při stejné nadmořské výšce o 1 °C vyšší než ve volné krajině. To je způsobeno velkou koncentrací tepelných zdrojů, ale hlavně menšími ztrátami při výparu v důsledku urbanizace aktivního povrchu, kde výrazně převažují zpevněné plochy nad přirozeným povrchem s vegetací a kde převážná část dešťových srážek ihned odtéká do kanalizace. Dlouhodobý roční průměr teploty vzduchu (1951-1990) se tak pohybuje od 9,9 °C v centru Prahy (Klementinum) do 7,9 °C v nejvyšších polohách na okrajích města (Územně analytické podklady hl. m. Prahy, 2008)

ANALÝZA BONITY KLIMATU

Mapa č. 4 Bonita klimatu. (zdroj: www.iprpraha.cz, 2017, upraveno)

LEGENDA

- řešené území - detail
- řešené území v rámci Prahy

BONITA KLIMATU

Bonita klimatu se určuje pomocí klimatologických údajů, které jsou doplňovány o maximum obecně platných poznatků z oboru atmosférické fyziky. Urbanizace území a interakce atmosféry se navzájem ovlivňují, lze je v podstatě přirovnat k otevřenému systému, jež na sebe působí zpětnými vazbami, proto nelze vycházet pouze z klimatologických podkladů. Mapa bonity klimatu slouží především pro územně analytické podklady hlavního města Prahy. Nejvýznamnější klimatické charakteristiky, které je třeba vzít při výběru území v úvahu, jsou *sluneční záření, teplota vzduchu, vítr, srážky, vlhkost vzduchu a znečištění ovzduší* (Územně analytické podklady hl. m. Prahy, 2008).

POTENCIÁLNÍ PŘIROZENÁ VEGETACE

Potenciální přirozenou vegetací řešeného území je lipové doubrava (Tilio-Quercetum), jež je charakteristická společenstvem teplých a sušších oblastí planárního a kolinného stupně Čech, vyskytuje se na chudších, sušších půdách minerálně slabších substrátů. Stromové patro je zastoupeno dubem zimním (*Quercus petraea*), řidčeji dubem letním (*Q. robur*). Výrazné je zastoupení lípy srdčité

(*Tilia cordata*) v nižší stromové vrstvě. Slabý podíl nebo absence habru (*Carpinus betulus*) je podmíněn minerálně chudšími půdami. Méně významný je výskyt nenáročných listnáčů (*Betula pendula*, *Sorbus aucuparia*). Ve světlém keřovém patru převládá lípa srdčítá (Neuhäuslová a kol., 1998).

Na území hlavního města Prahy jsou přírodní podmínky velmi příznivé pro velký počet druhů dřevin, jejich směsi a kombinace. Pouze smrk lze využít jen velmi omezeně, protože nižší polohy, jako je Praha, svými klimatickými podmínkami nevyhovují jeho ekologickým nárokům (ÚAP, 2008).

ÚSES

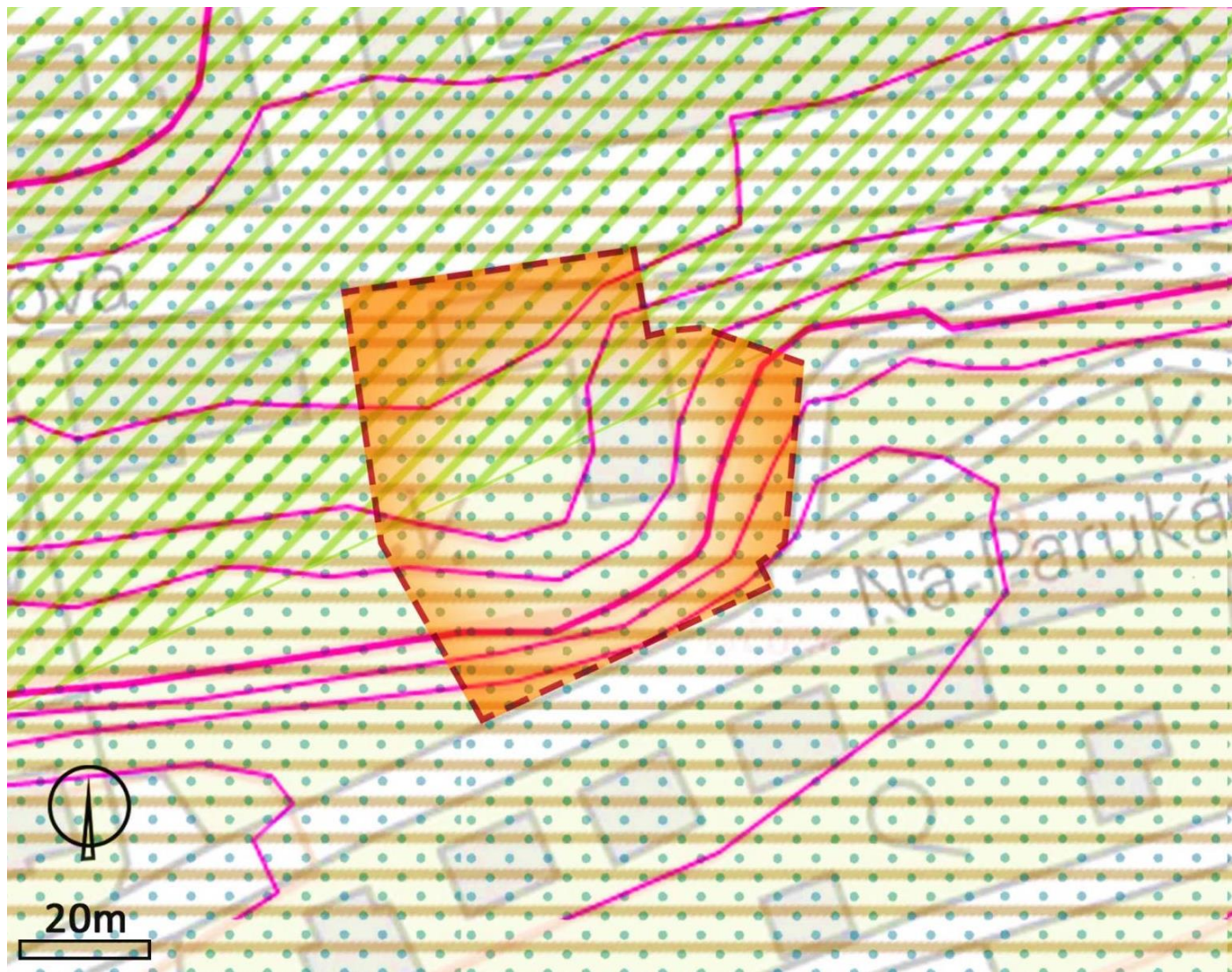
Část pozemku Kliniky je součástí nadregionálního biokoridoru, který zeširoka lemují tok Vltavy (Analýza přírodních podmínek).

PŮDNÍ TYP

Jako na většině území centra Prahy se i na řešeném území vyskytuje půdní typ Antropozem, typický pro urbánní oblast. Antropozem je půdní typ vytvářený člověkem kupením substrátů získávaných při těžební a stavební činnosti. Tyto půdy lze charakterizovat jednak vlastnostmi původního materiálu, jednak antropogenním vrstvením či mísením materiálu (Němeček, 2001).

ANALÝZA PŘÍRODNÍCH PODMÍNEK

Mapa č. 5 Přírodní podmínky

LEGENDA

- řešené území
- půdní typ - antropozem
- ÚSES - nadregionální biokoridor
- vrstevnice - 2m
- potencionální přirozená vegetace
- lipová doubrava

6.5. SWOT ANALÝZA

Silné stránky

- Ochota dobrovolníků podílet se na zušlechtnění objektu
- Spolupráce s komunitní školkou MAMATATA
- Hodnotné vzrostlé dřeviny na zahradě Kliniky
- Poměrně rozsáhlá plocha možná k osázení

Příležitosti

- Zapojení širší veřejnosti k aktivní zábavě
- Rozvoj komunitních zahrad (mnoho prostoru k výsadbě rostlin)
- Vzdělávání dětí - spojení s přírodou
- Možná spolupráce se školami (praxe, workshopy, přednášky)
- Možnost pořádání kulturních a společenských akcí

Slabé stránky

- Omezené finanční prostředky pro potřeby zahrady
- Legislativní problémy s majiteli pozemku
- Možné komplikace s úřady ohledně kácení dřevin
- V jižní části zahrady příliš prudký kopec – náročnost na údržbu

Hrozby

- Ukončení dosavadní existence centra a následné vyklizení
- Političtí radikálové, kteří nesouhlasí s existencí centra, hrozba útoků (viz historie)

6.6. CO JE KLINIKA A JAK FUNGUJE

Jak své fungování a existenci vidí provozovatelé Kliniky: Autonomní sociální centrum Klinika je komunitní, nekomerční a samosprávný projekt, který se snaží kriticky vymezit vůči „normálnímu“ fungování v kapitalistické společnosti.

PROČ AUTONOMNÍ?

Autonomní znamená, že o provozu a fungování Kliniky rozhodují ti, kteří ji využívají a provozují v duchu spolupráce, solidarity a vzájemné pomoci. Nebere státní dotace, granty, ani „dary“ bohatých mecenášů, protože to vše omezuje autonomii, tedy fungování podle stanovených pravidel jejích zakladatelů. Na rozdíl od běžných komunitních center, která zpravidla mají svého institucionálního zřizovatele, ať již státního, církevního či soukromého, se zde usiluje o nezávislé vztahy.

Klinika vznikla zdola, byla „vybojována“ navzdory úřadům a „autoritám“ a i provoz je řízen zdola. Základem fungování je plénum, které se koná každý týden a na němž se scházejí členové kolektivu a ti, kdo se podílejí na fungování Kliniky. Na těchto plénech se rozhoduje o všem zásadním, počínaje pravidly fungování

a konče třeba rozdělením služeb na úklid. Pléna jsou tak institucí a zároveň školou přímé demokracie, která je chápána jako proces komunikace a rozhodování. Na Klinice je vše samosprávné. Nejsou zde placení ředitelé ani manažeři, kteří by udíleli příkazy a řídili, ale ani placené uklízečky a údržbáři, kteří by za mzdu vykonávali jejich příkazy. Veškerý provoz a fungování je samosprávné a dobrovolné na principu „ten dělá to a ten zase tohle a všichni dohromady udělají dost“ (Projekt. 2017).

PROČ SOCIÁLNÍ?

Na Klinice se neřídí logikou ziskovosti. Služby a aktivity, které se v sociálních centrech odehrávají, jsou především odvislé na potřebách a přáních jak lidí, kteří centrum provozují a využívají, tak i širší komunity, čtvrti a města, ve které se sociální centrum Klinika nachází. Klinika je sociální, protože lidem umožňuje chovat se podle jiné logiky, než je ta tržní. Aktivity lidem umožňují, aby přestali být „podnikateli se svými životy“, kteří neustále přepočítávají a kalkulují, nakolik se jim co vyplatí, a v druhých vidí konkurenty či prostředek svého podnikání. Klinika se naopak snaží rozvíjet jiné sociální vztahy, jako jsou hodnoty založené na sdílení, dohodě, spolupráci a vzájemné pomoci (Projekt. 2017).

PROČ CENTRUM?

Protože Klinika se snaží poskytovat místo socializace, kde se lidé, často z odlišných sociálních skupin a s odlišným kulturním zázemím, mohou scházet a potkávat. Má být místem pro občanské spolky a iniciativy a se svým důrazem na iniciativu zdola a samosprávu a také důležitou sociální laboratoří a místem školy občanské a politické angažovanosti. Autonomní sociální centrum Klinika se snaží nabídnout víc než jen program pro diváky a pasivní účastníky. Spíše se pokouší nabízet prostor a zázemí pro kulturní, sociální a politické aktivity zdola, které nikoho nediskriminují a respektují základní principy rovnosti mezi lidmi, etniky, rasami a pohlavími.

V městech, kde probíhá intenzivní komodifikace městského prostoru a každodenního života jeho obyvatel, která se projevuje na straně jedné růstem nákladů na bydlení a život ve městě jako takový, a na straně druhé v rozvoji především takových aktivit, které se řídí logikou podnikání a zisku, představují sociální centra důležitá místa pro celou řadu kulturních, sociálních a politických aktivit, které spojuje to, že jsou založeny na dobrovolnosti, neziskovosti a nekomerčnosti (Projekt, 2017).

PROČ V PRAZE?

Protože Praha v současnosti patří mezi nejlukrativnější města v Evropě, spolu s takovými velkoměsty jako Londýn, Berlín, Hamburk, Frankfurt či Paříž. To vede k nárůstu cen nemovitostí a nájmu. Čím dál tím více aktivit se podřizuje a/nebo je nuceno se podřizovat logice zisku a směnné hodnoty. Praha proto potřebuje takové prostory, které se budou vymaňovat z této generalizující se tržní logiky. Pro rozvoj demokracie, která je chápána jako proces, kdy se lidé podílejí (anebo alespoň mají možnost se podílet) na rozhodování o věcech veřejných, o tom jak město vypadá a jakým směrem se vyvíjí, jsou takové prostory nezbytné. Praha potřebuje místa a prostory, které budou otevřeny hodnotám užitným, kde bude možné rozvíjet sociální vztahy, které přesahují úzký individuální zájem. Praha potřebuje místa a prostory, kde se lidé scházejí jakožto občané a ne jako spotřebitelé, protože taková místa a prostory jsou nezbytná pro rozvíjení participativní přímé demokracie a mohou umožnit krůček po krůčku získávat zpět kontrolu nad svými životy (O nás, 2017).

6.7. HISTORICKÁ ANALÝZA

Kapitola Historická analýza popisuje osud Kliniky už od jejího vzniku. Materiály o prvních zmínkách existence byly na Stavebním úřadě městské části Praha 3. Zde byly, s pomocí ochotné pracovnice, poskytnuty některé informace o historii kliniky a pozemku, na kterém se nachází.

VÝSTAVBA PLICNÍ KLINIKY

Pracovnice Stavebního úřadu městské části Praha 3, pers. comm.,
14. října 201

„Povolení k postavení Kliniky vydal Úřad pro zastupování státu, neboť klinika a její pozemek je součástí českého státu. Stavba byla navržena Ateliérem státního ústavu pro navrhování výstavby, sídlící v Pařížské ulici 26, na Praze 1. Hlavním projektantem by ing. Václav Vohlídal. Stavební plány k budově byly schváleny v roce 1955 a v roce 1961 byla stavba zkolaudována. Klinika sloužila jako plicní zdravotní středisko. Úpravy terénních úprav a okolí, tedy podobu venkovní části kliniky měl na starosti ing. Farka. Kompletní název kliniky byl Zdravotnické plicní středisko Na červené skále v Praze 3 – Jeseniova. Pozemek, na kterém se klinika nachází, se skládá

z původních dvou pozemků, které byly v osobním vlastnictví soukromých majitelů. Pozemky byly v zájmu výstavby kliniky vyvlastněny a původní majitelé pozemků dostali peněžní náhradu.“

Mapa č. 6 Ortofotomapa 50. Léta (zdroj:GIS, 2017, upraveno)

UDÁLOSTI PO UKONČENÍ FUNGOVÁNÍ PLICNÍ KLINIKY

Vznik

Autonomní sociální centrum Klinika vzniklo koncem listopadu 2014 nelegálním obsazením nevyužívané budovy bývalé plicní kliniky v Jeseniově ulici. Zprvu to vypadalo, že bude centrum vyklizeno, po řadě jednání se zástupci státu, však mohli iniciátoři projektu v budově setrvat a rozvíjet nadále své aktivity.

Mezi iniciátory projektu byly uváděny známé osobnosti z řad vědců, umělců, ekologů či politologů. Cílem bylo vybudovat v Klinice kavárnu, vegetariánskou lidovou jídelnu vařící z plodů komunitní zahrady, knihovnu, čítárnu a komunální dílnu. Tzv. Lidová žižkovská univerzita měla dle plánů pořádat přednášky, semináře, debaty a workshopy. Projekt měl fungovat na principu komunitní podpory bez dotací a přímé finanční podpory státu z veřejných rozpočtů (Projekt, 2017).

Majitelem nemovitosti byl český stát, reprezentovaný Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových (ÚZSVM). Objekt byl od roku 2009 nevyužívaný, poté byl převeden na Generální inspekci bezpečnostních sborů (GIBS), která do něj chtěla přenést své pražské sídlo. Aktivisté se nabídli, že budou

budovu spravovat alespoň do té doby, než dojde k převodu. Mezitím se rozhodli zveřejnit petici na svou podporu, kterou podepsalo kolem dvou tisíc lidí, a chtěli o podporu požádat také ministerstvo kultury a ministerstvo sociálních věcí. Následně policie budovu vyklidila. Při demonstraci a pochodu na jejich podporu se účastnilo kolem 700 lidí. Aktivisté se marně pokusili kliniku znovu obsadit. Další demonstrace proběhla v lednu 2015. Na komunální úrovni projekt podporovala Strana zelených; tehdejší náměstek primátorky Matěj Stropnický navrhl, aby si budovu pronajalo město. Podporu zpočátku vyjádřil i ministr financí Andrej Babiš, který ale později obrátil a uvedl, že squatteři musejí dle zákona objekt opustit (Autonomní sociální centrum Klinika, 2017).

Smlouva o výpůjčce

Od března roku 2015 tak budovu užívali na základě smlouvy o výpůjčce uzavřené s Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových (ÚZSVM);(Aktivisté podepsali smlouvu o výpůjčce bývalé polikliniky, 2015).

Konec smlouvy a nelegální obývání

Před vypršením smlouvy oznámil ÚZSVM, že podle Stavebního úřadu Prahy 3 je stavba zkolaudovaná jako zdravotnické zařízení; její využívání k jiným účelům je protiprávní a v případě prodloužení výpůjčky by mohla následovat sankce. Oznámil také, že budovu opět nabídne jiné státní instituci a případně vyhlásí výběrové řízení na její prodej. Původní zájemce, Generální inspekce bezpečnostních sborů, už od záměru využití budovy upustil. Na podporu setrvání Kliniky se 20. února uskutečnil v Praze i dalších městech druhý ročník Dne pro Kliniku.

Radnice Prahy 3 koncem února uvedla, že si na centrum stěžovali občané kvůli hluku a ohňům. Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových vyzval k vyklizení kliniky do 2. března 2016. K jejímu vyklizení však ze strany squatterů nedošlo a nadále se v budově pořádal pravidelný program jazykového kurzu. Jednání mezi ÚZSVM a zástupci Kliniky skončila bez úspěchu. Od 3. března 2016 tak aktivisté obývají budovu Kliniky a přilehlý pozemek opět nelegálně (Autonomní sociální centrum Klinika, 2017.).

Klinika na programu pražského zastupitelstva

Více než 2 300 lidí podpořilo petici, jež žádala zařazení jednání o Klinice na program pražského zastupitelstva, k čemuž na konci března došlo. Někteří zastupitelé ODS či ANO kritizovali nedodržování zákonů, naopak zastupitelé z řad zelených či pirátů oceňovali aktivity organizované zdola bez potřeby dotací. Aktivisté chtěli, aby budovu od úřadu převzala Praha, zastupitelé však žádné stanovisko nepřijali. Objekt byl poté převeden na Ministerstvo práce a sociálních věcí, které o něj zažádalo. Náměstek primátorky pro školství Petr Dolínek nabídl aktivistům náhradou objekt bývalých jeslí ve Znojenské ulici v Praze 4, to však odmítli (Autonomní sociální centrum Klinika, 2017).

Bombová hlášení

V květnu 2016 byla nahlášena v objektu Kliniky bomba. Policie evakovala budovu, ale bombu nenašla. Po skončení akce byla nejprve budova předána Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových. Poté co policie i úředníci z ÚZSVM objekt opustili, byl areál opět obsazen squatterry. Obdobná situace se opakovala později ještě dvakrát (Policie hledala na Klinice bombu, pak budovu vyklidila a předala státu. 2016.).

V květnu 2016 se aktivisté pokusili předat ředitelce majetkového úřadu Kateřině Arajmu symbolický šek k částce 40 tisíc korun, kterou poslali na účet ÚZSVM jako úhradu smluvní pokuty za pobyt v budově i po vypršení smlouvy (činila 1 tisíc Kč denně). Koncem května měli zástupci Hlavního města Prahy jednat s ÚZSVM o nákupu nebo výměně budovy, aby ji město získalo do svého majetku pro působení neziskových organizací. Radní pro majetek Karel Grabein Procházka (ANO) však poté uvedl, že před rekonstrukcí budovy by v ní z bezpečnostních důvodů nemohli aktivisté působit. Vládní dislokační komise v červnu 2016 znovu přehodnotila a zrušila své březnové rozhodnutí o přidělení budovy k užívání ministerstvu práce pro potřeby Úřadu práce, protože ministerstvo svůj zájem odvolalo. Následovalo opětovné nabídnutí státním institucím (Klinika bude znovu nabídnuta státním institucím, budovu chce i Praha, 2016).

Rada městské části Praha 3 následujícího dne schválila záměr podat v souvislosti s Klinikou trestní oznámení pro šíření poplašné zprávy, neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo nebytového prostoru a schvalování trestného činu.

Dne 7. července Městský soud v Praze zrušil dřívější

předběžné opatření, kterým zakázal provozování centra v objektu kliniky. Na podzim 2016, převzala objekt Správa železniční dopravní cesty (SŽDC), která jej plánovala opravit, zřídit tam kanceláře a přesunout některé své zaměstnance ze Správy železniční geodézie. V lednu 2017 Obvodní soud pro Prahu 3 nařídil objekt vyklidit, písemné odůvodnění rozhodnutí však ještě do poloviny března nevyhotovil. Aktivisté jako kompromis nabízeli smlouvu o dočasném užívání objektu do doby, než vlastník objektu zahájí první stavební práce, s čímž SŽDC počítala až pro rok 2018. V první polovině března 2017 Pražské vodovody a kanalizace na žádost SŽDC uzavřely přívod vody do budovy, což mimo jiné zkomplikovalo provoz centra. Aktivisté svolali na odpoledne 9. dubna do centra Prahy manifestaci (Stát přitlačil, centru Klinika vypnul vodu. Aktivisté chystají demonstraci, 2017).

Ocenění

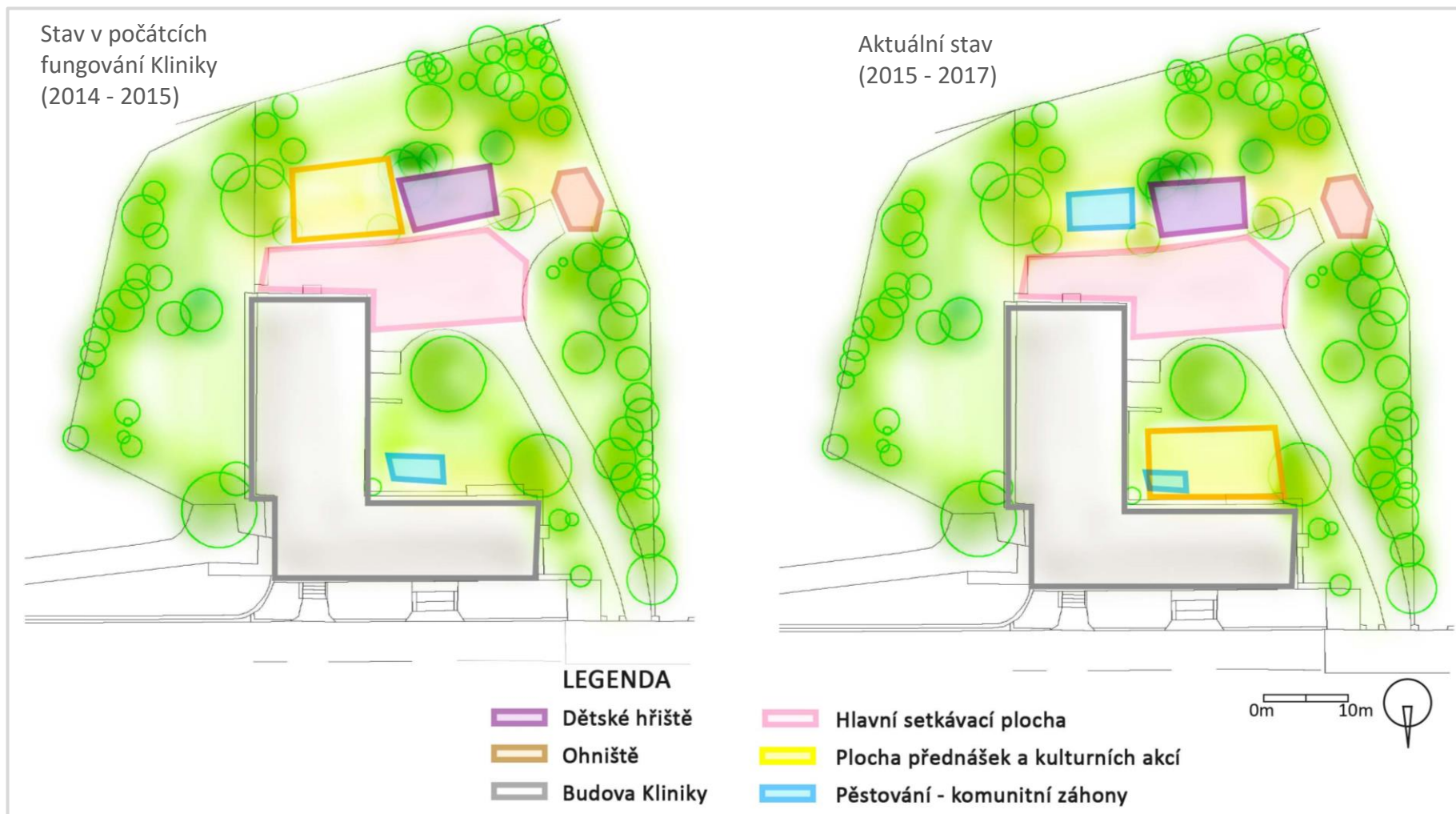
V květnu 2016 získalo centrum Klinika Cenu Františka Kriegla za občanskou statečnost udělovanou Nadací Charty 77. Centrum bylo oceněno za dobrovolné aktivity překračující hranice ideologií i tržního světa (Nadace Charty 77 ocenila členy Kliniky za občanskou statečnost, 2016).

6.8. ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU ZAHRADY

V rámci lepší orientace v zahradě budou následující mapy otočené vrchem na jih. Člověk tak kouká na zahradu směrem od hlavního vchodu.

ANALÝZA VYUŽÍVÁNÍ ZAHRADY

Mapa č. 7 Funkční členění zahrady

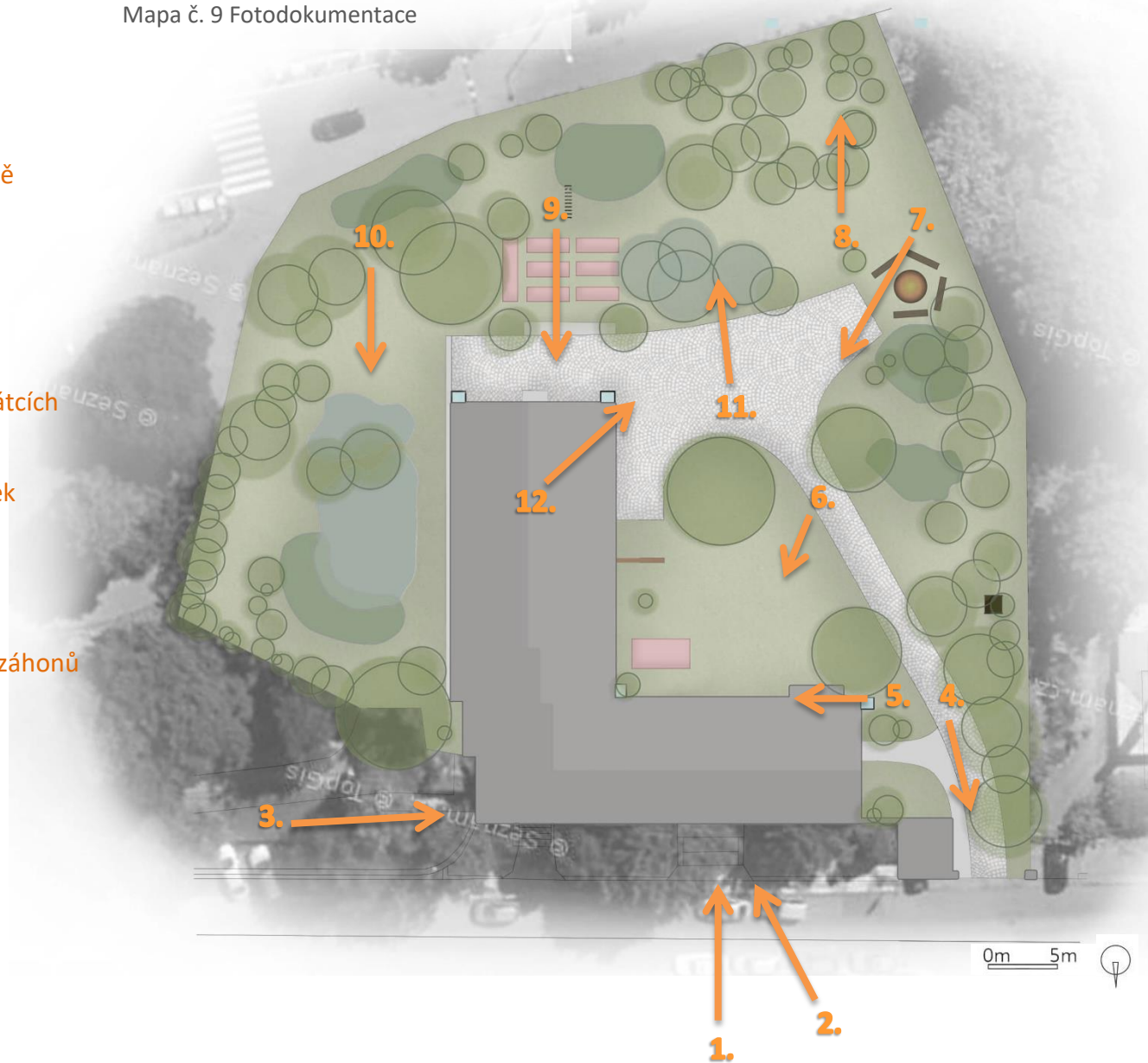

6.9. FOTODOKUMENTACE

Pohledy

1. Hlavní vstup na Kliniku – fungování kavárny v sezóně
2. Hlavní vstup na Kliniku během roku
3. Vedlejší vstup na Kliniku
4. Hlavní vstup do zahrady - pohled na bránu
5. „Vnitroblok“ - zakládání komunitního záhonu v začátcích fungování Kliniky
6. „Vnitroblok“ - současný prostor pořádání přednášek
7. Ohniště
8. Jasanový lesík
9. Bývalá přednášecí plocha, dnes místo komunitních záhonů
10. Východní část zahrady
11. Dětské hřiště s pískovištěm mezi borovicemi
12. Pohled ze střechy na probíhající kulturní akci

Mapa č. 9 Fotodokumentace

Obr. 12 Pohled 1. (zdroj: <http://www.denik.cz/galerie/praha-zizkov-klínika-cinnost.html>,2017)

Obr. 13 Pohled 2. (zdroj:<http://vttip.cz/podporuji-nas/>,2017)

Obr. 14 Pohled 3. (zdroj: <http://www.denik.cz/galerie/praha-zizkov-klínika-cinnost.html>,2017)

Obr. 15 Pohled 4. (zdroj: vlastní foto, Klapalová,2017)

Obr. 16 Pohled 5. (zdroj: <http://www.denik.cz/galerie/praha-zizkov-klinika-cinnost.html>, 2017)

Obr. 17 Pohled 6.
(zdroj: <http://www.denik.cz/galerie/praha-zizkov-klinika-cinnost.html>, 2017)

Obr. 18 Pohled 7. (zdroj: <http://www.denik.cz/galerie/praha-zizkov-klinika-cinnost.html>, 2017)

Obr. 19 Pohled 8. (zdroj: vlastní foto, Klápalová, 2017)

Obr. 20 Pohled 9. (zdroj: <http://www.denik.cz/galerie/praha-zizkov-klinika-cinnost.html>, 2017)

Obr. 21 Pohled 10. (zdroj: vlastní foto, Klapalová, 2017)

Obr. 22 Pohled 11. (zdroj: <http://www.denik.cz/galerie/praha-zizkov-klinika-cinnost.html>, 2017)

Obr. 23 Pohled 12. (zdroj: <http://www.denik.cz/galerie/praha-zizkov-klinika-cinnost.html>, 2017)

6.10. INVENTARIZACE DŘEVIN

METODIKA

Inventarizace popisuje hodnocení a polohu dřevin v areálu autonomního sociálního centra Klinika. Podkladem mapování byly využity mapové kompozice ve formátu dwg, které jsou k dispozici v Institutu plánování a rozvoje Prahy.

Jednotlivé dřeviny byly zaneseny do mapy pod číselným kódem, který odkazuje na inventarizační tabulku, kde jsou dřeviny dále popsány. Nejprve byl určen taxon a zjištěny základní dendrometrické charakteristiky jež zahrnují

u stromů: obvod kmene ve výšce 130 cm, výška dřeviny, výška nasazení koruny, poloměr koruny, šířka koruny, zdravotní stav, vitalita, sadovnická hodnota, poznámky, ošetření dřevin

u keřů: výška dřeviny, rozloha pokryvu, zdravotní stav, vitalita, sadovnická hodnota, poznámky, ošetření dřevin

u porostu: procentuální zastoupení dřevin, výška porostu, plocha pokryvu, sadovnická hodnota, poznámka, péstební opatření

Sadovnická hodnota byla určována podle Machovce, jež používá pětibodové hodnocení dřevin. Sadovnická hodnota je souhrn všech biologických a estetických vlastností dané dřeviny, nejlepší dřeviny se hodnotí 5 body, nejhorší 1 bodem.

1 bod - dřeviny nevyhovující, silně poškozené, odumírající a odumřelé - dřeviny konkurující cennějším dřevinám - jde o dřeviny určené k bezprostřednímu odstranění

2 body - dřeviny podprůměrné, s nápadně sníženou vitalitou, významně deformovanou korunou - potenciálně konkurující cennějším dřevinám; dřeviny bez funkční a prostorové perspektivy - jde o dřeviny určené k odstranění v krátkodobém výhledu

3 body - průměrné dřeviny, - dřeviny s průměrnou vitalitou, s předpoklady k alespoň střednědobé existenci - dřeviny zdravé a vitální, ale podprůměrné velikosti nebo stromy větší, tvarově nebo vzhledově poškozené, avšak esteticky přijatelné s předpokladem dlouhodobého udržení těchto hodnot.

4 body - hodnotné dřeviny, dlouhověkých taxonů, s rozměrnou a pouze nevýznamně redukovanou korunou, tvarově odpovídající danému druhu, resp. kultivaru, pouze s menšími vzhledovými nedostatky, vitální, bez známek poškození a chorob ohrožujících jejich existenci v dlouhodobém výhledu - cenné dřeviny, kostra sadovnických úprav

5 bodů - nejhodnotnější dřeviny - dřeviny dlouhověkých taxonů, s rozměrnou a kompletní korunou, zcela zdravé a nepoškozené, dřeviny vyžadující mimořádných ohledů, akcenty budoucí kompozice, - nejcennější dřeviny, akcentované části kostry (nosné pilíře) sadovnických úprav (Machovec, 1982)

Některé dřeviny byly následně doplněny o další individuální informace, jež byly vypsány ve sloupci poznámka. Poslední údaj tabulky je ošetření dřevin, ve kterém je navrženo sadovnické patření.

Zhodnocení dřevin

V zahradě Kliniky bylo zmapováno 102 samostatných dřevin a 5 skupin porostů, jež se skládají z několika druhů rostlin. Bylo zaměřeno 74 stromů a 28 keřů různých sadovnických hodnot.

Rostliny byly v mapě rozděleny do skupin: Stromy a Keře, Porosty, Sadovnický hodnotné stromy a keře, Dřeviny určené k pokácení či přesazení. V následující části budou jednotlivé skupiny popsány.

Stromy a keře

Do této skupiny byly zařazeny stromy s průměrnou sadovnickou hodnotou. Jedná se zejména o doplňkovou zeleň, jež tvoří výplň mezi kosterními dřevinami. Většina z nich tvoří určitou hradbu na hranicích zahrady. Největší zastoupení zde mají javor mléč (*Acer platanoides*) a jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*). Zatímco javory můžeme společně s lískami nalézt podél východního a západního plotu zahrady, jasan tvoří skupinu na jižní straně a vytváří zde menší les.

Keře společně se stromy vytvářejí doplňkovou zeleň zahrady. Největší část tvoří líska obecná (*Coryllus avelana*), zejména podél východního a západního plotu. Tvoří tak pohledovou a částečně i hlukovou bariéru, což se k funkci sociálního centra poměrně hodí. Keře jsou většinou v poměrně dobrém zdravotním stavu.

Porosty

V zahradě bylo zmapováno 5 skupin porostů. Obvykle jsou tvořeny náletovými dřevinami a shlukem keřů. Porosty se nacházejí na špatně přístupných a nevyužitých místech zahrady.

Sadovnický hodnotné stromy a keře

Do této skupiny bylo zařazeno 27 dřevin s vysokou sadovnickou hodnotou. Jedná se o starší vzrostlé dřeviny, které tvoří základní kostru celé zahrady. Skupina je druhově pestrá, mají zde zastoupení listnaté a jehličnaté stromy a keře. Z jehličnatých je zde skupina vzrostlých borovic lesních (*Pinus sylvestris*) a z keřů jalovec prostřední (*Juniperus x media*), který se rozrůstá ve východní části zahrady. Z listnatých stromů je zde zařazen dub červený (*Quercus rubra*), javor ztepilý (*Fraxinus excelsior*), javor mléč (*Acer platanoides*) a lípa srdčitá (*Tilia cordata*). Z ovocných dřevin jsou to třešeň (*Prunus sp.*), hrušeň obecná (*Pyrus communis*), jabloň domácí (*Malus domestica*), ořešák královský (*Juglans regia*). Z keřů se jedná se o 3 lísky obecné (*Corylus avellana*), které se nacházejí u vstupní brány do zahrady. Lísky jsou vzrostlé a tvoří zde dominantní pohledovou bariéru. Dalším významným keřem je javor tatarský

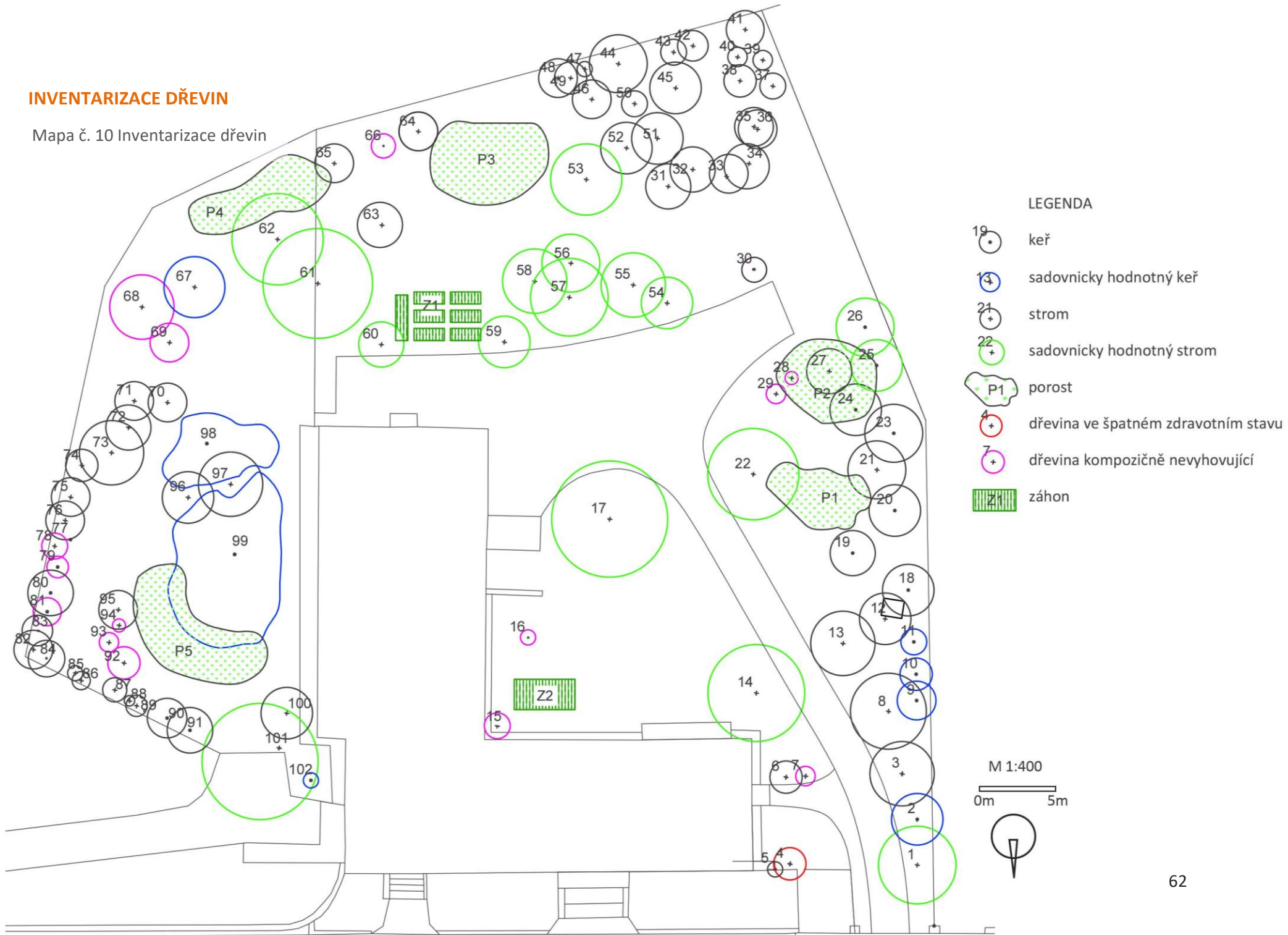
(*Acer tataricum*), jehož habitus spíše připomíná strom. U vedlejšího vstupu do zahrady (z přilehlého parku) se nachází rododendron (*Rhododendron*). Posledním dominantním a hodnotným keřem je jalovec čínský (*Juniperus chinensis*), který lze nalézt ve východní části zahrady. Jalovec se zde už několik let nekontrolovatelně rozrůstá a tvoří zde tmavou masu zeleně. Sadovnický hodnotné dřeviny jsou v inventarizační tabulce označeny modrou barvou.

Dřeviny určené k pokácení či přesazení

Do této skupiny patří dřeviny s nízkou sadovnickou hodnotou a v inventarizační tabulce jsou označeny červenou barvou. V inventarizační mapě jsou rozděleny do dvou skupin: Dřeviny ve špatném zdravotním stavu a Dřeviny s nevhodným umístěním. Zatímco první skupina dřevin nemá další využití a bylo by vhodné ji pokácet, u druhé skupiny by se dalo některé rostliny dále využít ať už v areálu Kliniky či někde jinde. Jedná se většinou o mladé stromky v poměrně dobrém zdravotním stavu, ale na nevhodném stanovišti kde konkurují hodnotnějším dřevinám, nebo se neshodují s kompozičními záměry.

INVENTARIZACE DŘEVIN

Mapa č. 10 Inventarizace dřevin

Tabulka č. 1 Inventarizace dřevin

Číslo dřeviny	Latinský název dřeviny	Český název dřeviny	Obvod kmene (cm)	Výška nasazení koruny (m)	Výška dřeviny (m)	Šířka koruny/pokryv keře (m)	Zdravotní stav	Vitalita	Sadovnická hodnota	Poznámka	Ošetření dřevin
1	<i>Tilia cordata</i>	Lípa srdčitá	113	3,2	11	6	2	2	5	lehce vyosená do cesty	ořez větví zasahujících do cesty
2	<i>Corylus avellana</i>	Líška obecná	x	x	5	4	2	2	3	mnohokmen, proschlý	prořezat oschlé větve
3	<i>Prunus sp.</i>	Třešeň	130	2,8	10	3	2	2	4		udržovací řez
4	<i>Juglans regia</i>	Ořešák královský	43	2	5	2,5	2	2	1	stomek je obrostlý vinnou révou, poškození na kmínku	pokácet
5	<i>Vitis vinifera</i>	Vinná réva	5	x	2,4	x	2	2	3		tvárovací řez popínavých rostlin
6	<i>Prunus sp.</i>	Třešeň	21	0,5	3,5	2,5	2	2	3	mladý strom	výchovný řez
7	<i>Acer platanoides</i>	Javor mléč	16	1,5	3,5	1,5	2	2	4		přesadit
8	<i>Juglans regia</i>	Ořešák královský	75	2,8	10	5	2	2	5	vyšoká koruna	udržovací řez
9	<i>Corylus avellana</i>	Líška obecná	x	x	4,5	3	1	1	4		prořezat oschlé větve
10	<i>Corylus avellana</i>	Líška obecná	x	x	4	2,5	1	1	4		prořezat oschlé větve
11	<i>Corylus avellana</i>	Líška obecná	x	x	4,5	2	1	1	4		prořezat oschlé větve
12	<i>Prunus sp.</i>	Třešeň	76	2,5	10	4	2	2	3		zmlazovací řez
13	<i>Prunus sp.</i>	Třešeň	117	3,5	11,5	5	3	2	4	poškození na kmeni	zmlazovací řez
14	<i>Juglans regia</i>	Ořešák královský	130	2,5	111	7,5	2	2	5	vzrostlý hodnotný strom	udržovací řez
15	<i>Acer platanoides</i>	Javor mléč	21	2,2	4,8	2	2	2	3		
16	<i>Rosa canina</i>	Růže šípková	x	x	1,6	1	2	2	3		přesadit/pokácet
17	<i>Juglans regia</i>	Ořešák královský	221	1,6	11,511	9	2	2	5	vzrostlý hodnotný strom	
18	<i>Corylus avellana</i>	Líška obecná	x	x	5	4	1	1	3		prořezat oschlé větve
19	<i>Corylus avellana</i>	Líška obecná	x	x	4,5	3,5	1	1	3		prořezat oschlé větve
20	<i>Corylus avellana</i>	Líška obecná	x	x	3,5	4	2	3	3		prořezat oschlé větve
21	<i>Pyrus communis</i>	Hrušeň obecná	100	1,9	9	4,5	2	3	3		zmlazovací řez
22	<i>Prunus sp.</i>	Třešeň	90	2	8,5	6	2	2	5	vzrostlý hodnotný strom	zmlazovací řez
23	<i>Corylus avellana</i>	Líška obecná	x	x	4,5	4	2	2	3		prořezat oschlé větve
24	<i>Corylus avellana</i>	Líška obecná	x	x	4	4	2	3	3		prořezat oschlé větve
25	<i>Corylus avellana</i>	Líška obecná	x	x	4	4	2	2	5	stromy srůstají k sobě	prořezat oschlé větve
26	<i>Corylus avellana</i>	Líška obecná	x	x	4,5	5	2	3	5		prořezat oschlé větve
27	<i>Prunus sp.</i>	Třešeň	69	1,6	9	3,5	3	2	3		zmlazovací řez
28	<i>Sorbus aucuparia</i>	Jeřáb ptačí	21	1,7	3,4	1,5	1	1	4		přesadit/pokácet
29	<i>Sorbus aucuparia</i>	Jeřáb ptačí	7	1,5	2,5	1	2	2	4		přesadit/pokácet
30	<i>Rosa canina</i>	Růže šípková	x	x	1,2	1,6	2	2	3		
31	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jan ztepilý	72	6	10	3,5	2	2	3		
32	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jan ztepilý	73	5	8	3,5	2	2	3		
33	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jan ztepilý	52	6,5	10,5	3,5	2	2	3		
34	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jan ztepilý	62	5	11	3	2	2	3		
35	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jan ztepilý	55	4	11	3	2	2	2	poškozený kmen	
36	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jan ztepilý	55	4	11	3	2	2	2	proslchlý	prořezat
37	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jan ztepilý	38	2,2	6	2	3	3	2	poškozený kmen	
38	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jan ztepilý	60	3	7,5	2,5	3	2	3		
39	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jan ztepilý	66	2	4,5	2	2	2	3		
40	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jan ztepilý	67	6,5	8	1,5	3	3	3		
41	<i>Acer platanoides</i>	Javor mléč	27,31,51	0,2	2,5	2,5	2	2	3	dvojkmen	
42	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jan ztepilý	50	2	5,5	1,5	3	3	2	vyosený	
43	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jan ztepilý	34	4	6,5	2	2	2	2	proslchlý	prořezat
44	<i>Acer platanoides</i>	Javor mléč	33	1,6	5	3	3	2	3		
45	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jan ztepilý	40	2	5	4	2	2	3		
46	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jan ztepilý	51,64	1	8	4,5	3	2	3	dvojkmen	
47	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jan ztepilý	44	2,5	6,5	1	3	3	3		
48	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jan ztepilý	36	4	6	3	3	3	3		

Barevné označení dřevin: modré (hodnotné dřeviny)
červené: dřeviny k pokácení ze zdravotních důvodů

Tabulka č. 2 Inventarizace dřevin

Číslo dřeviny	Latinský název dřeviny	Český název dřeviny	Obvod kmene (cm)	Výška nasazení koruny (m)	Výška dřeviny (m)	Šířka koruny/ pokryv keře (m)	Zdravotní stav	Vitalita	Sadovnická hodnota	Poznámka	Ošetření dřevin
49	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jasan ztepilý	42	4	7	2,5	3	3	3		
50	<i>Acer platanoides</i>	Javor mléč	55,86	1	8	2	2	2	3	dvojkmen	
51	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jasan ztepilý	84	5,5	10	4	2	2	4		
52	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jasan ztepilý	90	6	10,5	4	2	2	4		
53	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jasan ztepilý	97	6	13	5,5	2	2	4		
54	<i>Pyrus communis</i>	Hrušeň obecná	75	2,5	6,5	4	2	2	4	vzrostlý hodnotný strom	zmlazovací řez
55	<i>Pinus sylvestris</i>	Borovice lesní	82	3	9	5	2	2	5	vzrostlý hodnotný strom	
56	<i>Pinus sylvestris</i>	Borovice lesní	116	5	15	4,5	1	2	5	vzrostlý hodnotný strom	
57	<i>Pinus sylvestris</i>	Borovice lesní	142	5	16,5	6	2	1	5	vzrostlý hodnotný strom	
58	<i>Pinus sylvestris</i>	Borovice lesní	128	2,2	16	5	1	1	5	vzrostlý hodnotný strom	
59	<i>Malus domestica</i>	Jabloň domácí	28778	1,5	6,5	4	2	3	4	vzrostlý hodnotný strom	zmlazovací řez
60	<i>Pyrus communis</i>	Hrušeň obecná	88	1,6	5,5	3,5	2	2	4	vzrostlý hodnotný strom, chutná odrůda	zmlazovací řez
60	<i>Malus domestica</i>	Jabloň domácí	130	3,8	15,3	4	1	1	4	vzrostlý hodnotný strom, chutná odrůda	zmlazovací řez
61	<i>Quercus rubra</i>	Dub červený	164	3,6	12	8,5	1	1	5	vzrostlý hodnotný strom	
62	<i>Acer platanoides</i>	Javor mléč	130	2,1	9,5	6	2	1	5	vzrostlý hodnotný strom	
63	<i>Prunus sp.</i>	Třešeň	85,87	2	6	3	3	3	4	dvojkmen	zmlazovací řez
64	<i>Acer platanoides</i>	Javor mléč	32,58	0,6	4,5	3	2	2	2	dvojkmen	tvárovací řez
65	<i>torzo</i>	x	x	2,8	3,5	6	3	3	1	obrostlé břechtanem	ponechat, zajímavá pohledová dominanta
66	<i>Rosa canina</i>	Růže šípková	x	x	2	1,6	2	2	2		přesadit/pokácet
67	<i>Acer tataricum</i>	Javor tatarský	105	1,5	3,5	4	3	2	4	vzrostlý hodnotný strom	tvárovací řez
68	<i>Cornus mas</i>	Dřín obecný	x	x	4,5	5	2	3	2		pokácet
69	<i>Acer platanoides</i>	Javor mléč	68	2	4	4	3	3	1		pokácet
70	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Trnovník akát	78	2,5	8,5	3	2	2	3		
71	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Trnovník akát	61	3	8	3	2	2	3		
72	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Trnovník akát	79	3	7,5	3,5	2	2	3		
73	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Trnovník akát	100	3	8,5	5	2	2	3		
74	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Trnovník akát	50	0,5	7	2,5	3	3	3		
75	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Trnovník akát	94	2,8	8	3	3	3	3	obrostlý břechtanem	odstranit břechtan
76	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Trnovník akát	92	4,5	8	3	3	2	3	obrostlý břechtanem	odstranit břechtan
77	<i>Corylus avellana</i>	Líška obecná	x	x	4	2,6	2	2	3		prořezat oschlé větve
78	<i>Acer platanoides</i>	Javor mléč	13	1	3	2	3	3	2		pokácet
79	<i>Corylus avellana</i>	Líška obecná	x	x	2,8	1	2	2	2		pokácet
80	<i>Corylus avellana</i>	Líška obecná	x	x	4	3	2	2	3		prořezat oschlé větve
81	<i>Corylus avellana</i>	Líška obecná	x	x	2,5	1,4	2	2	2		pokácet
82	<i>Acer pseudoplatanus</i>	Javor klen	72	1,5	7,5	3	2	2	3		
83	<i>Corylus avellana</i>	Líška obecná	x	x	2,5	2	2	2	3		prořezat oschlé větve
84	<i>Corylus avellana</i>	Líška obecná	x	x	4,5	2,4	2	2	3		prořezat oschlé větve
85	<i>Acer platanoides</i>	Javor mléč	11	1,5	2	1	2	2	3		výchovný řez
86	<i>Acer platanoides</i>	Javor mléč	15	1,5	3	1,2	2	2	3		výchovný řez
87	<i>Acer platanoides</i>	Javor mléč	16	2	4,5	1,6	3	3	3		výchovný řez
88	<i>Acer platanoides</i>	Javor mléč	15	3	5	0,7	2	3	3		výchovný řez
89	<i>Acer platanoides</i>	Javor mléč	25	3	5	1,5	3	3	3		výchovný řez
90	<i>Corylus avellana</i>	Líška obecná	x	x	5	2,6	2	2	3		prořezat oschlé větve
91	<i>Corylus avellana</i>	Líška obecná	x	x	4	3	2	2	3		prořezat oschlé větve
92	<i>Acer platanoides</i>	Javor mléč	78,87	1,7	8	2,5	3	3	2	dvojkmen	pokácet
93	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Trnovník akát	9,14	0,5	4,5	1,5	3	3	2		pokácet
94	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Trnovník akát	16	0,2	4,5	1	3	3	2		pokácet

Barevné označení dřevin: modré (hodnotné dřeviny)

červené: dřeviny k pokácení ze zdravotních důvodů

Tabulka č. 3 Inventarizace dřevin

Číslo dřeviny	Latinský název dřeviny	Český název dřeviny	Obvod kmene (cm)	Výška nasazení koruny (m)	Výška dřeviny (m)	Šířka koruny/ pokryv keře (m)	Zdravotní stav	Vitalita	Sadovnická hodnota	Poznámka	Ošetření dřevin
95	<i>Prunus sp.</i>	Třešeň	60	1,7	5	3	2	2	3		zmlazovací řez
96	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Trnovník akát	95	1,6	8	4	2	2	3		
97	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Trnovník akát	65,8	3	8,5	5	2	2	3		
98	<i>Juniperus x media</i>	Jalovec prostřední	x	x	2	7	2	2	4	keř se neforemě rozrůstá do okolí	tvarovací řez, redukce porostu
99	<i>Juniperus x media</i>	Jalovec prostřední	x	x	2	12	1	2	3	keř se neforemě rozrůstá do okolí	tvarovací řez, redukce porostu
100	<i>Pyrus communis</i>	Hrušeň obecná	60	2,5	6,5	4	2	2	3		zmlazovací řez
101	<i>Salix alba</i> 'Tristis'	Vrba bílá smuteční	174	3	10,5	9	2	2	5	vzrostlý hodnotý strom, obrostlý kmen břečťanem	odstranit břečťan, prořezat suché větve
102	<i>Rhododendron</i>	Rododendron	x	x	0,7	1	2	2	5	okrasný keř	

Barevné označení dřevin: modré (hodnotné dřeviny)
červené: dřeviny k pokázení ze zdravotních důvodů

Tabulka č. 4 Inventarizace dřevin - porost

číslo porostu	Název dřevin v latině	Název dřevin v češtině	Zastoupení (%)	Výška (m)	Plocha (m ²)	Sadovnická hodnota	Poznámka	Pěstební opatření
P1	<i>Rubus</i> <i>Acer platanoides</i> <i>Prunus sp.</i>	ostružiník semenáče javoru mléče semenáč třešně	70% 20% 10%	2,5	18	1		odstranit
P2	<i>Rubus</i> <i>Acer platanoides</i> <i>Prunus sp.</i>	ostružiník semenáče javoru mléče semenáč třešně	50% 40% 10%	2,5	27	1		odstranit
P3	<i>Rosa canina</i> <i>Acer platanoides</i> <i>Fraxinus Excelsior</i>	růže šípková semenáče javoru mléče semenáč jasanu ztepilého	50% 40% 10%	2	30	1		odstranit
P4	<i>Acer platanoides</i>	semenáče javoru mléče	100%	1,5	20	1		odstranit
P5	<i>Rubus</i> <i>Robinia pseudoacacia</i> <i>Acer platanoides</i>	ostružiník semenáč trnovníku akátu semenáče javoru mléče	80% 10% 10%	1,8	35	1	porost zasahuje do keře jalovce	odstranit

7. PROJEKTOVÁ ČÁST

Projektová část diplomové práce se zabývá návrhem revitalizace zahrady Autonomního sociálního centra Klinika v Praze na Žižkově. V současné době se většina plochy zahrady nachází v dlouhodobě zanedbaném stavu. Přestože zde jsou vidět nemalé zásahy a pokusy o zkultivování prostoru, zahrada jako taková nemá jednotný charakter a působí poněkud zmateným dojmem. Nejsou zde přesně definované plochy určené k jednotlivým činnostem, což ve výsledku dává pocit chaosu a maximální nahodilosti. Celé zahradě chybí řád a funkční členění. V návrhu jsou uvedena některá řešení, která by zahradě mohla pomoci působit upravenějším dojmem.

7.1. KONCEPT

Byly navrženy dva koncepty, které vycházejí především z analýz: Využívání ploch a Současného stavu zahrady, z předešlé kapitoly. Druhý koncept je následně rozpracován do podrobnějších detailů.

Oba koncepty byly navrženy s ohledem na omezené finanční prostředky Kliniky. Návrhy jsou koncipovány zhruba na 7 let využívání (s tím že navržené dřeviny mohou být uplatněny i po fungování autonomního sociálního centra), neboť při navrhování bylo vycházeno z možnosti prodloužení smlouvy o dočasné výpůjčce až na 7 let (viz. Historická analýza).

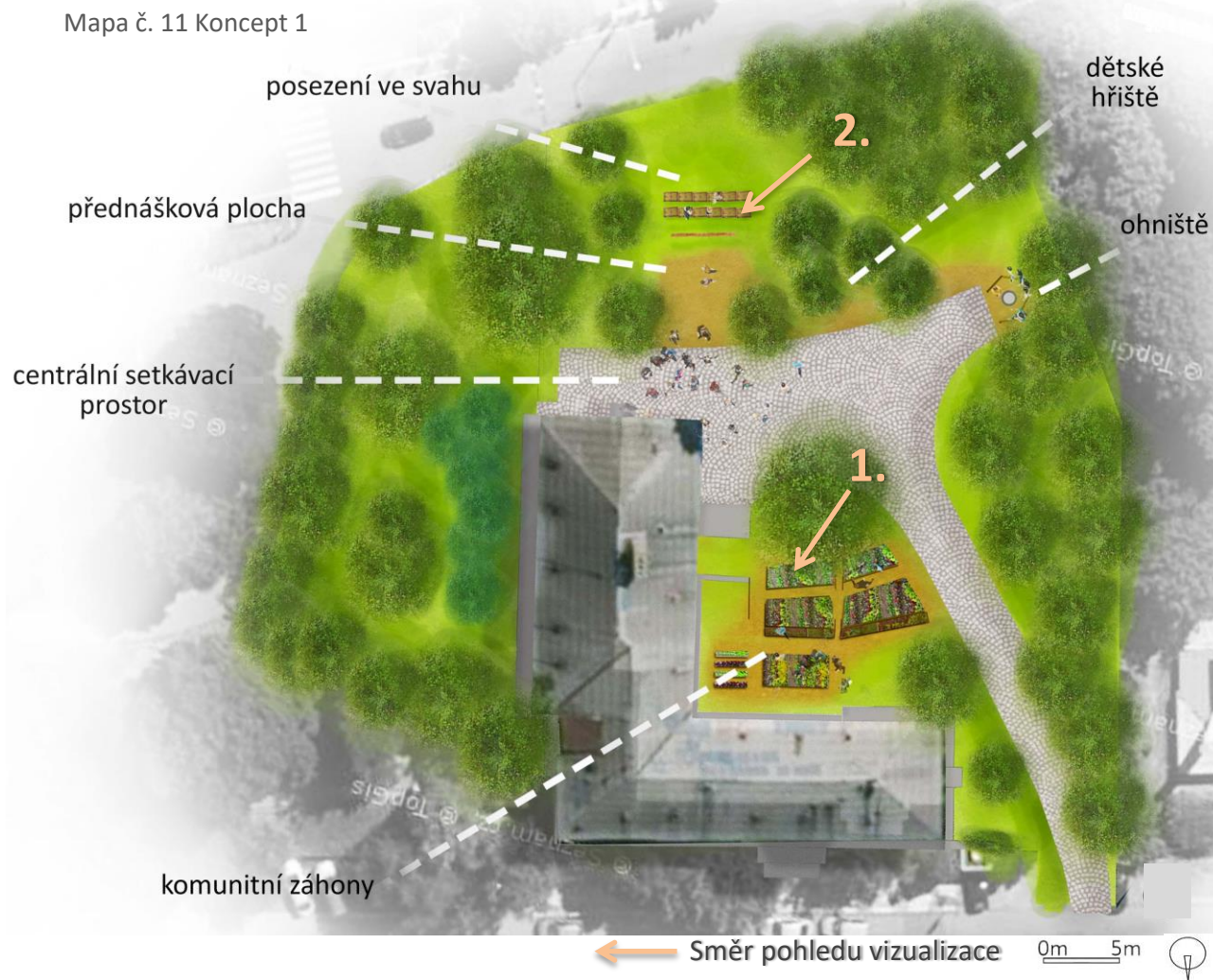
KONCEPT 1

VYTVÁŘENÍ NÁVRHU

Koncept 1 navazuje na vznik samotného projektu. Vychází z úplných začátků fungování Kliniky. Jak lze vidět z analýzy Využívání ploch, bylo uspořádání zahrady v té době odlišné od současného stavu. Lidé se scházeli na jiných místech než dnes a využívali jednotlivé plochy jiným způsobem nežli dnes. Vzhledem k tomu, že návrh má vycházet především z potřeb lidí na Klinice, snaží se vytvořit plán, jež bude podporovat jejich dosavadní snažení a navazovat na jejich zvyky.

NÁVRH

Koncept je postaven na myšlence, že hlavním místem setkávání bude zpevněný plácek pod svahem v jižní části zahrady, který navazuje na dlážděnou plochu. Ve svahu jsou umístěny lavice vytvořené z palet, které vytvoří přírodní hlediště směrem ke zpevněné ploše ze štěrkopísku, která slouží jako přírodní jeviště pro koncerty, přednášky či jiné kulturní a vzdělávací akce. Ohniště a dětský koutek jsou ponechány na svých původních místech a v části „vnitrobloku“ byly navrženy terasovité komunitní zahrady.

Obr 24 Vizualizace 1. – Pohled na komunitní záhony

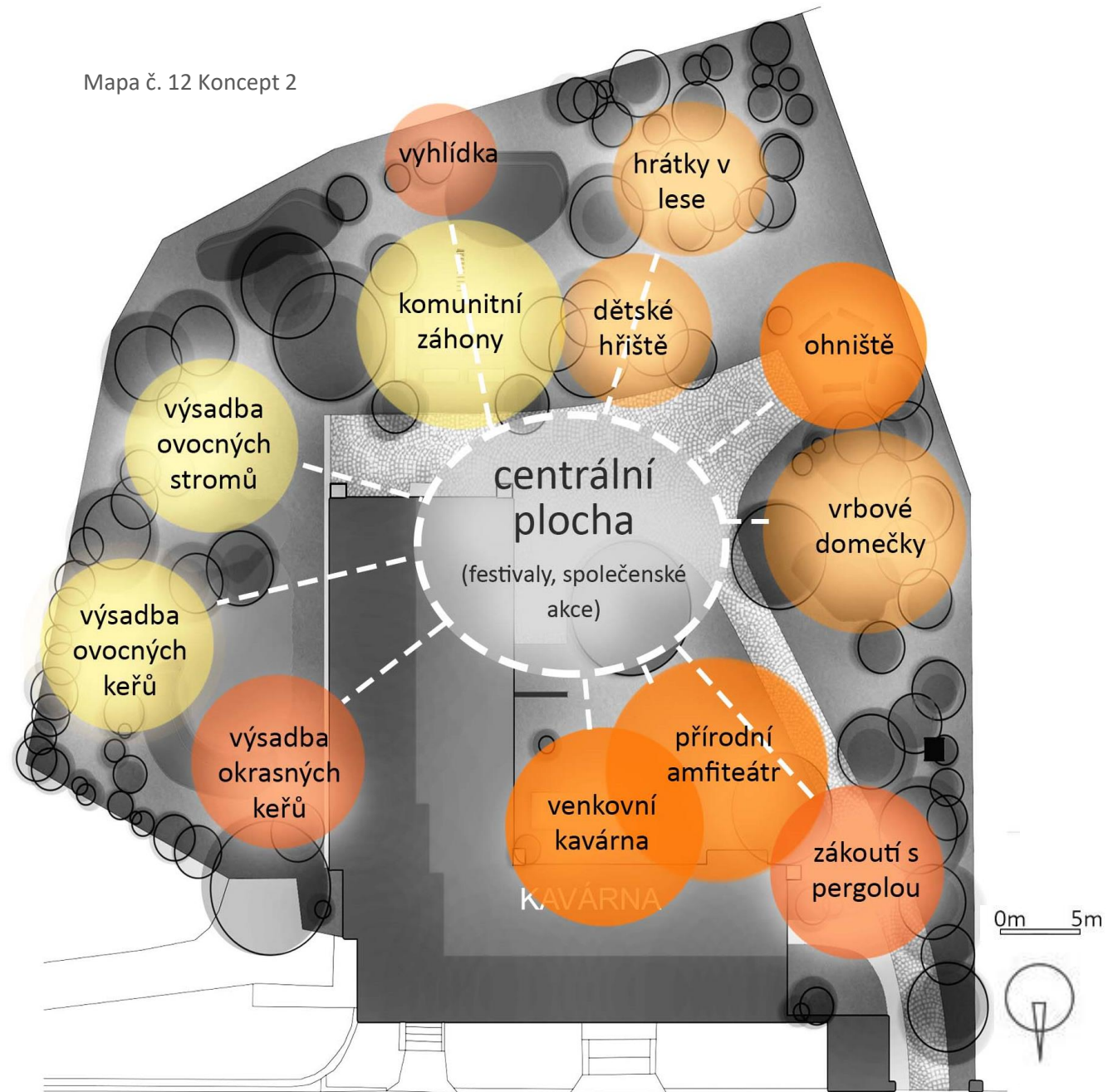
Obr 25 Vizualizace 2. – Pohled na posezení ve svahu

KONCEPT 2

Druhý koncept vznikl na základě změn užívání prostorů v budově i v zahradě. Koresponduje tak se současným užíváním jednotlivých částí. Šlo především o vytvoření příjemného uceleného prostoru zahrady, který bude tvořit několik funkčních celků. Částečné rozdělení můžeme sice pozorovat i nyní, ale prostor postrádá větší řád a uspořádání. Proto jsou v návrhu jasně definovány jednotlivé plochy a jejich možné využití.

Obr. 26 Současné logo Kliniky (vlevo) a navržené logo pro zahradu Kliniky (vpravo)

7.2. STUDIE

Mapa č. 13 Studie

LEGENDA

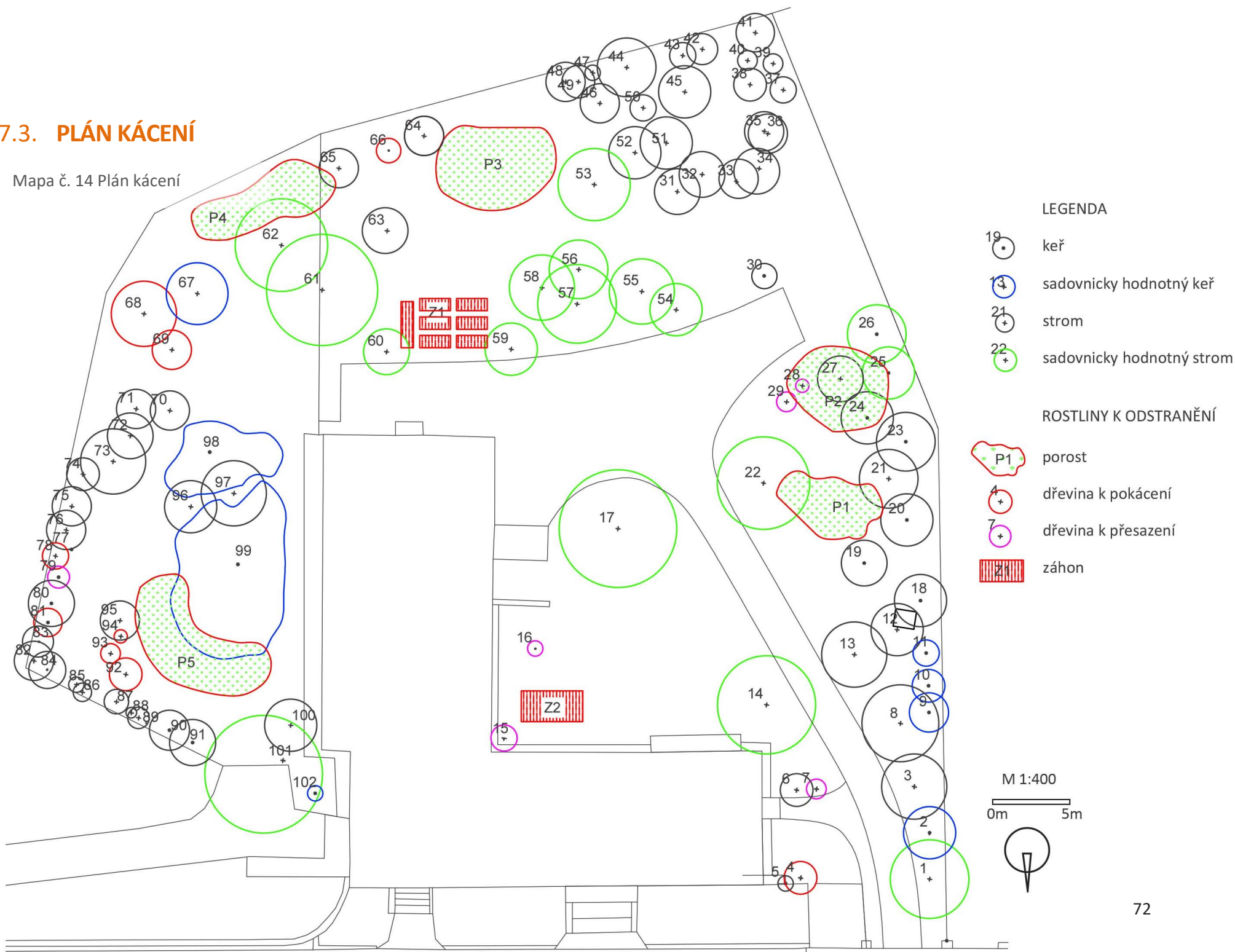
- hlavní dlažba
- dlažba vedlejších ploch
- trávník
- původní listnatá dřevina
- zpevněná plocha (písek, štěrk)
- původní jehličnatá dřevina
- navržené cibuloviny v trávníku
- navržené popínavé rostliny
- navržené keře
- navržené stromy
- záhon
- barely na dešťovou vodu
- pergola
- sedátka z palet ve svahu
- vrbové domky
- záhonky pro děti
- ohniště s posezením
- přírodní schody ve svahu
- lavička z trámů
- kompost
- posezení u kavárny
- mobilní záhony
- pískoviště

M 1:400

0m 5m

7.3. PLÁN KÁCENÍ

Mapa č. 14 Plán kácení

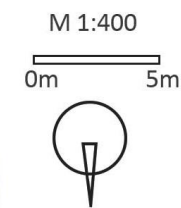

LEGENDA

- 19 ● keř
- 13 ● sadovnický hodnotný keř
- 21 ● strom
- 22 ● sadovnický hodnotný strom

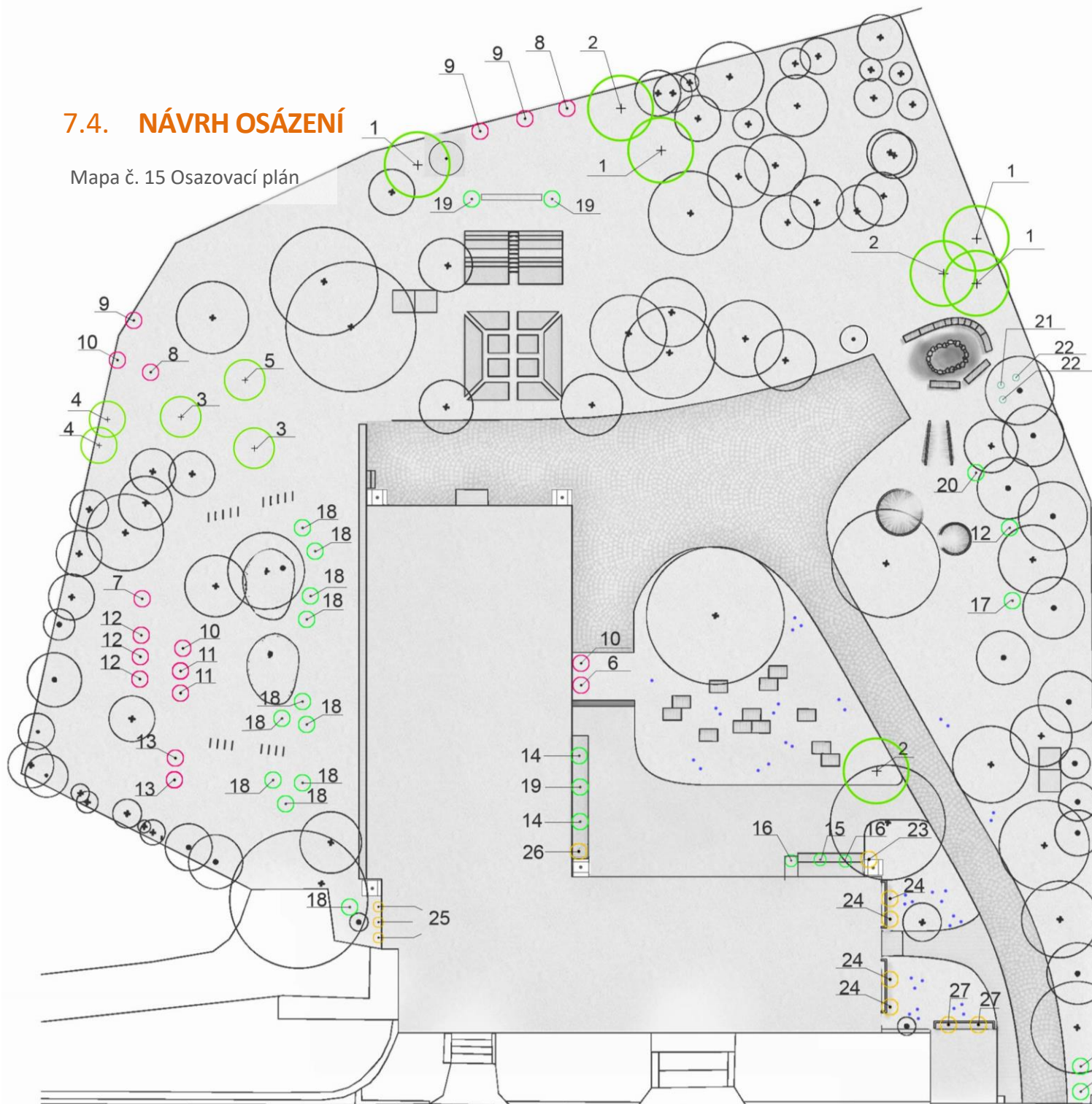
ROSTLINY K ODSTRANĚNÍ

- P1 ● porost
- 4 ● dřevina k pokácení
- 7 ● dřevina k přesazení
- Z1 ● záhon

7.4. NÁVRH OSÁZENÍ

Mapa č. 15 Osazovací plán

LEGENDA

- původní dřeviny
- navržený strom
- navržený ovocný keř
- navržený okrasný keř
- navržený půdopokryvný keř
- navržená popínavka
- navržené cibuloviny v trávniku

Číselný kód	Název dřeviny česky (latinsky)/počet kusů
1	dub červený (<i>quercus rubrum</i>) / 4ks
2	javor mléč (<i>Acer platanoides</i>) / 3ks
3	jabloň domácí (<i>Malus domestica</i>) / 2ks
4	jeřáb ptačí (<i>Sorbus aucuparia</i>) / 2ks
5	švestka domácí (<i>Prunus domestica</i>) / 1ks
6	muchovník Lamarckův (<i>Amelanchier Lamarckii</i>) / 1ks
7	arónie černá (<i>Aronia melanocarpa</i>) / 1
8	kustovnice čínská (<i>Lycium chinense</i>) / 2ks
9	ostružiník (<i>Rubus</i>) / 3ks
10	ostružiník maliník (<i>Rubus idaeus</i>) / 3ks
11	rybíz černý (<i>Ribes nigrum</i>) / 2ks
12	rybíz červený (<i>Ribes rubrum</i>) / 4ks
13	srstka obecná (<i>Ribes uva-crispa</i>) / 2ks
14	levandule úzkolistá (<i>Lavandula angustifolia</i>) / 2ks
15	lýkovec jedovatý (<i>Daphne mezereum</i>) / 1ks
16	meruzalka krvavá (<i>Ribes sanguineum</i>) / 2ks
17	šeřík obecný (<i>Syringa vulgaris</i>) / 3ks
18	rododendron (<i>Rhododendron</i>) / 10ks
19	yzop lékařský (<i>Hyssopus officinalis</i>) / 3ks
20	zlatice prostřední (<i>Forsythia x intermedia</i>) / 1ks
21	barvínek menší (<i>Vinca minor</i>) skupina po 5 kusech / 10ks
22	mařinka vonná (<i>Asperula odorata</i>) skupina po 5 kusech
23	akébie pětičetná (<i>Akebia quinata</i>) / 1ks
24	aktinidie význačná (<i>Actinidia arguta</i>) / 4ks
25	břečťan popínavý (<i>Hedera helix</i>) / 3ks
26	trubač kořenující (<i>Campsis radicans</i>) / 1ks
27	vinná réva (<i>Vitis vinifera</i>) / 2ks

NÁVRH KÁCENÍ A OSÁZENÍ

KÁCENÍ

V návrhu kácení jsou zvýrazněny dřeviny vhodné k odstranění. Tyto dřeviny jsou buď ve špatném zdravotním stavu, nebo kompozičně překáží hodnotnějším kusům a časem by si navzájem mohli konkurovat. Kácení bude probíhat po vypracování arboristického posudku odborníka a poté bude žádost řešena na Odboru životního prostředí na Magistrátu Prahy 3.

ŘEZ DŘEVIN

Řez dřevin bude probíhat v rámci Přednášky o řezu dřevin. Přednášku bude vést dobrovolný odborník a účastníci si budou moci řez sami vyzkoušet. Akce bude rozdělena do několika etap na jaře a na podzim.

SÁZENÍ DŘEVIN

Sázení dřevin bude probíhat v rámci společenských akcí a workshopů. Dobrovolníci budou mít přístup k osazovacímu plánu a ve skupinách budou obstarávat jednotlivé dřeviny podle možnosti. Realizace bude opět prováděna po etapách podle možností

dobrovolníků a dostupnosti dřevin, je tedy pravděpodobné, že se protáhne na více let.

KONCEPT VÝSADBY

Koncept osázení vystupuje především z funkce samotného centra. Při jeho vytváření bylo potřeba brát v potaz původní složení dřevin a jejich sadovnickou hodnotu a také fakt, že se pozemek částečně nachází v nadregionálním biokoridoru (viz Analýza přírodních podmínek). Návrh podporuje jak estetickou stránku zahrady tak, i její ekologickou stabilitu. Zahrada je určena především zájemcům o zahrádkaření a ekologii, proto jsou v zahradě navrženy převážně ovocné dřeviny. Zároveň návrh zachovává kompoziční kostru současných dřevin a podporuje ji dosadbou stejných druhů, např. javor mléč či dub červený, aby se vytvořil ucelený charakter zahrady pomocí rytmu a opakování stejných druhů. Zahrada tak bude mít dostatek kvalitních dřevin i po případném ukončení fungování centra a bude moci sloužit i jiným účelům. V plánu osázení je navrženo 27 druhů dřevin.

7.5. JEDNOTLIVÉ DETAILS

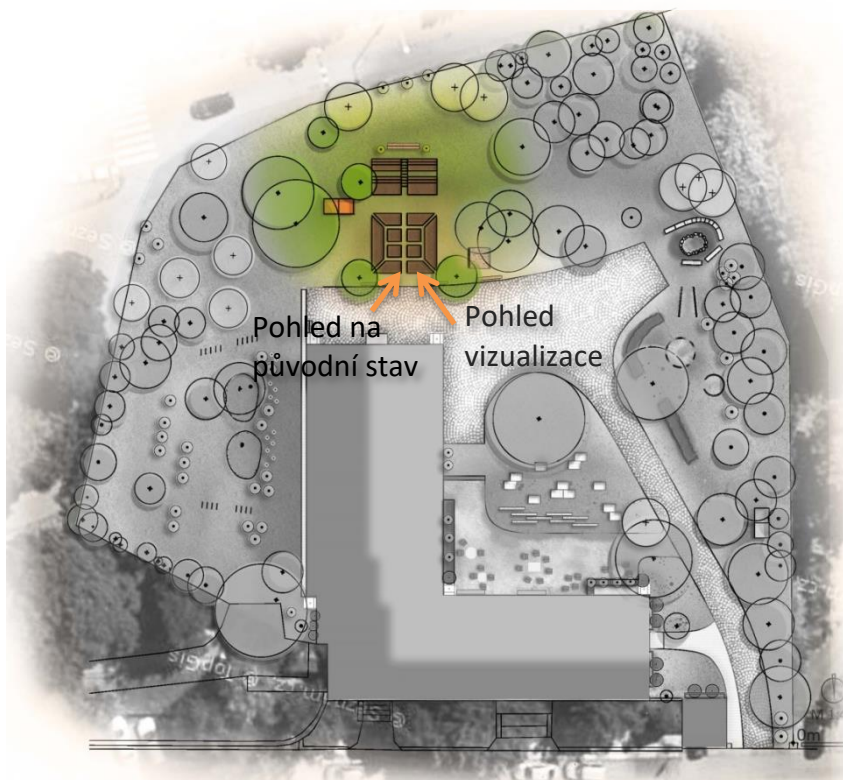
V následující části budou popsány a znázorněny jednotlivé detaily návrhu:

- **KOMUNITNÍ ZÁHONY**
- **PŘÍRODNÍ AMFITEÁTR A VENKOVNÍ KAVÁRNA**
- **VSTUPNÍ ČÁST S PERGOLAMI**
- **VRBOVÉ DOMKY**
- **HRÁTKY V LESE**
- **OHNIŠTĚ**
- **MALBY NA BUDOVĚ**

KOMUNITNÍ ZÁHONY

Komunitní záhony na Klinice fungují již několik let, největší rozvoj jsem však zaznamenala až v posledním roce, kdy se činnost na zahradě začala více organizovat. Velkou zásluhu na tom má nepochybně komunitní školka MAMATATA, jež zahradu pomáhá udržovat.

Schéma č. 1 - Lokace záhonů ve svahu v rámci zahrady

Záhony se nacházejí v jižní části pozemku, který dříve fungoval spíše jako přednáškový prostor. Postupem času se však začalo přednášet spíše v části „vnitrobloku“ a záhony byly přesunuty na jejich současné místo. Jak jsem byla obeznámena, rostliny zde dobře prospívají a mají dostatek světla. Vzhledem k původní zemině, jež se skládá z antropogenní půdy, bylo nutné část zeminy vyměnit a nahradit ji vhodným substrátem. Zavlažování zde probíhá zaléváním dešťovou vodou konvemi. Byly navrženy dva typy záhonů: Záhon v rovině a Záhon ve svahu.

Obr. 27 Současný stav záhonů (zdroj: facebook.com, 2017)

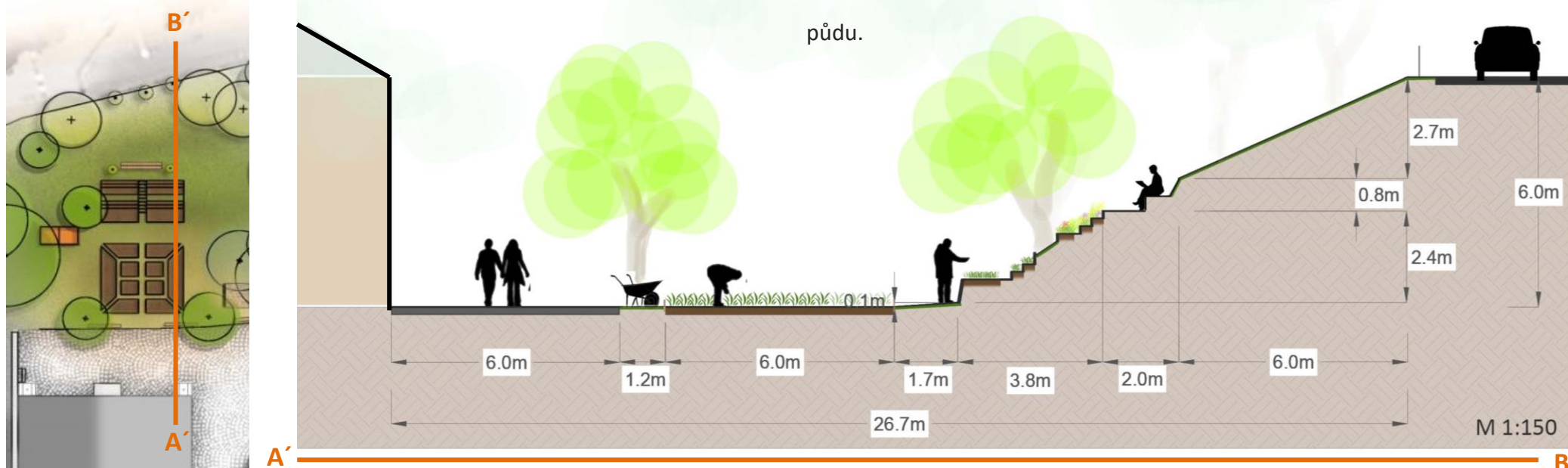
Obr. 28 Vizualizace komunitních záhonů

ZÁHON VE SVAHU - ŘEZPOHLED

Následující schéma znázorňuje řez zahradou, jež začíná zleva budovou Kliniky, na kterou navazuje dlažba o šířce 6m. Dlažba přechází v trávník, do kterého jsou zapuštěny záhony v rovině o délce 6m. Poté se začíná svah mírně zvedat a začíná terasovitý záhon, který je zakončen menší odpočinkovou plochou s výhledem. Svah pokračuje vzhůru až k hranicím pozemku, kde je plot a za ním silnice.

Schéma č. 2 - Řezopohled záhonů ve svahu a jeho lokace

OSÁZENÍ

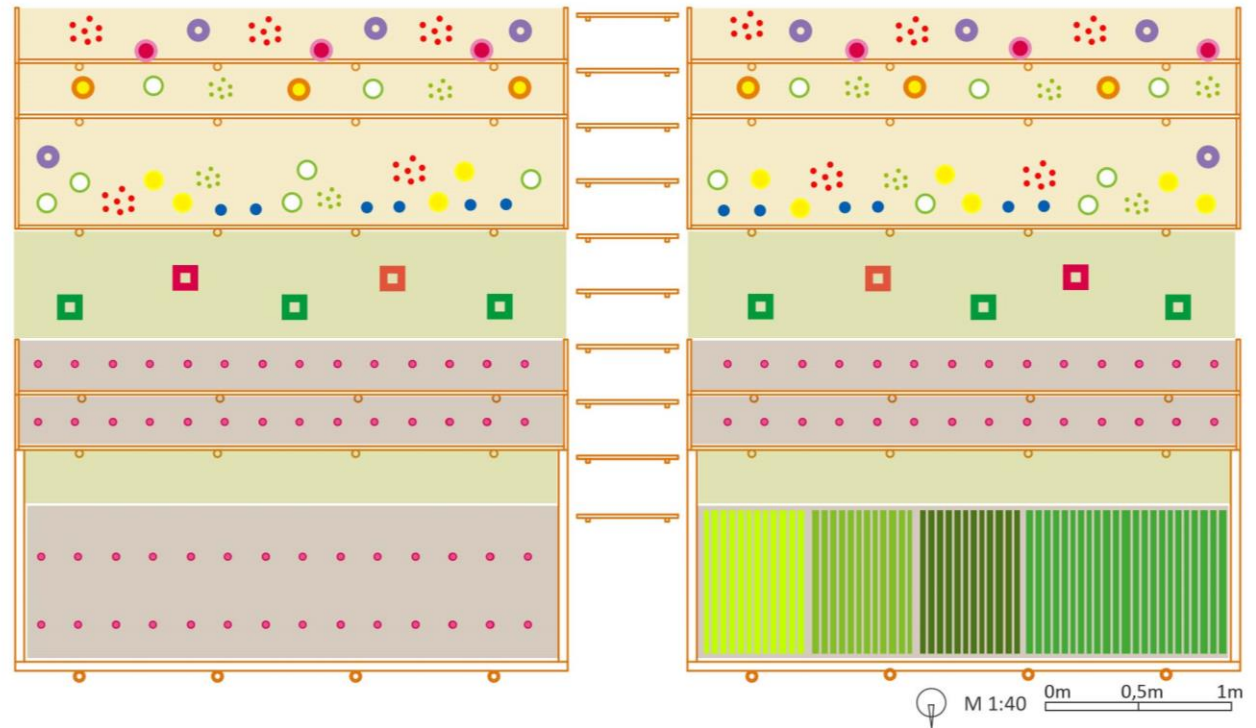
Ve spodní části jsou navrženy řádky s jahodami a políčka listové zeleniny, před výsadbou je nutné dovézt nový substrát obohacený organickou složkou (hnůj či kompost). Vyměněná zemina může být využita do základů paty první terasy, jež tvoří nejvyšší schod 60 cm. V nejvyšší části teras jsou umístěny trvalkové výsadby, které jsou vybrány ze sortimentu rostlin pro sušší, světlá stanoviště. Trvalkový záhon by měl být spíše extenzivní povahy, kde se rostliny sami rozrůstají a přesévají. Zemina je zde vyměněna za substrát s menší částí organické složky, a větší částí šterku a písku, což je ideální pro vybraný sortiment květin, které zároveň potřebují propustnou půdu.

Schéma č. 3 - Osazovací plán záhonu ve svahu – iniciační fáze

ZÁHON VE SVAHU - OSAZOVACÍ PLÁN

(INICIAČNÍ FÁZE)

Na schématu č. 3 lze vidět návrh osazovacího plánu terasovitých záhonů ve svahu. Dolní partie jsou určeny především k produkci jahod a listové zeleniny, ve střední partii jsou navrženy keře pro zpevnění svahu a ve vrchní části jsou nenáročná trvalky. Trvalkový záhon je spíše extenzivní povahy, s frekvencí pletí dvakrát za měsíc. Je pravděpodobné, že se jeho složení bude časem měnit.

LEGENDA

 konstrukce záhonu

 zemina + substrát (spodní partie)

 zemina + substrát (vrchní partie)

 původní zemina

květiny

 šanta zkřížená (*Nepeta × faassenii*)/4 ks

 třapatka zářivá (*Rudbeckia fulgida*)/6 ks

 kakost (*Geranium cantabrigense*)/12 ks

 řebříček tužebníkovitý (*Achillea filipendulina*)/10 ks

 vlčí mák (*Papaver rheas*)/ výsev po 5 semenech

 heřmánek pravý (*Matricaria recutita*)/14 ks

 plamenka latnatá (*Phlox paniculata*)/6 ks

 ječmen hřivnatý (*Hordeum jubatum*)/ výsev po 5 semenech

keře

 jahodník obecný (*Fragaria vesca*)/84 ks

 třezalka kalíškatá (*Hypericum calycinum*)/6 ks

 pámelník (*Symphoricarpos chenaultii* 'Hanckok')/ 2ks

 kdoulovec (*Chaenomeles salmon horizon*)/2ks

zelenina

 salát (*Rucola selvatica*)/výsev do řádků

 rukola (*Rucola selvatica*)/výsev do řádků

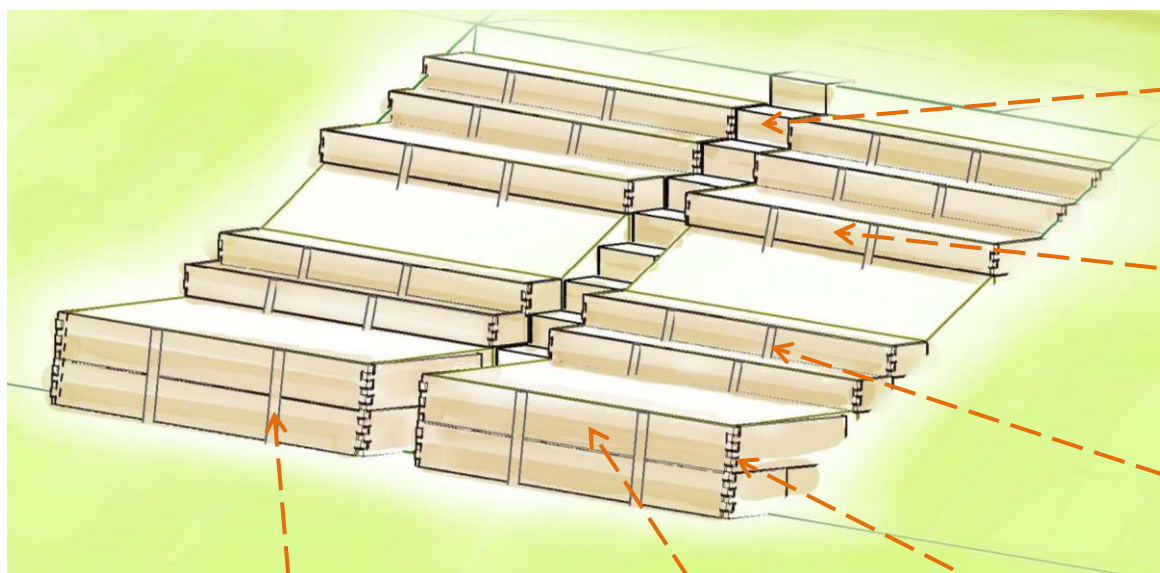
 roketa (*Eruca sativa*)/výsev do řádků

 kozlíček polní (*Valerianella locusta*)/výsev do řádků

ZÁHON VE SVAHU - KONSTRUKCE

Schéma znázorňuje terasovité záhony ve svahu v jižní části zahrady se středovým schodištěm. Terasy jsou vytvořeny modelací terénu, jež má oporu v dřevěné konstrukci, vyrobené z dřevěných latí a fošen. Záhony mají celkovou výšku 2,4 metrů a jsou široké dvakrát 3m. Poslední rozšířenou terasu tvoří odpočinková plocha s výhledem na zahradu Kliniky.

Schéma č. 4 - Konstrukce schodiště – pohled z boku

Kovové trubky podpírající spodní terasu o délce cca 1m.

Prkno 2 x (délka 1,5 x šířka 0,3m) nebo 1x (délka 3x šířka 0,3m) podle dostupnosti materiálu.

Boční prkna délky dle zkosení svahu (délka cca 1 – 1,5m a šířka 0,3m). Spojení prken pomocí vyřezaných čepů zpevněných lepidlem

Aktuální přírodní schodiště (prkna zapřená v terénu pomocí kolíků)

Prkno 2 x (délka 1,5m x šířka 0,2m) nebo 1x (délka 3 m x šířka 0,2m) podle dostupnosti materiálu.

Kovové/dřevěné tyče/hranoly pro podpěru menších teras, o délce cca 35 cm.

ZÁHON VE SVAHU - KONSTRUKCE

Schéma č. 5 - Pohled shora. Záhony jsou zrcadlově souměrné, jejich osou je schodiště.

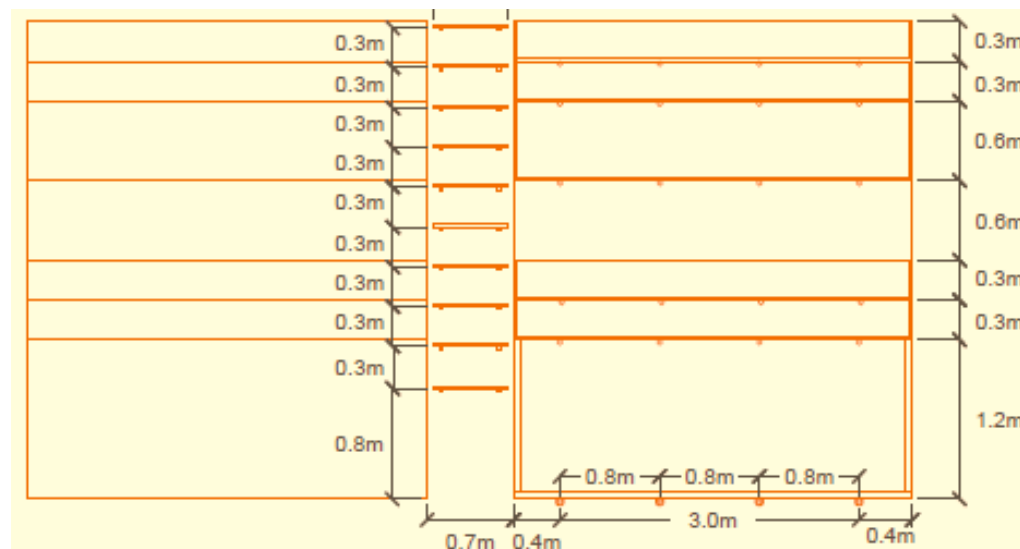
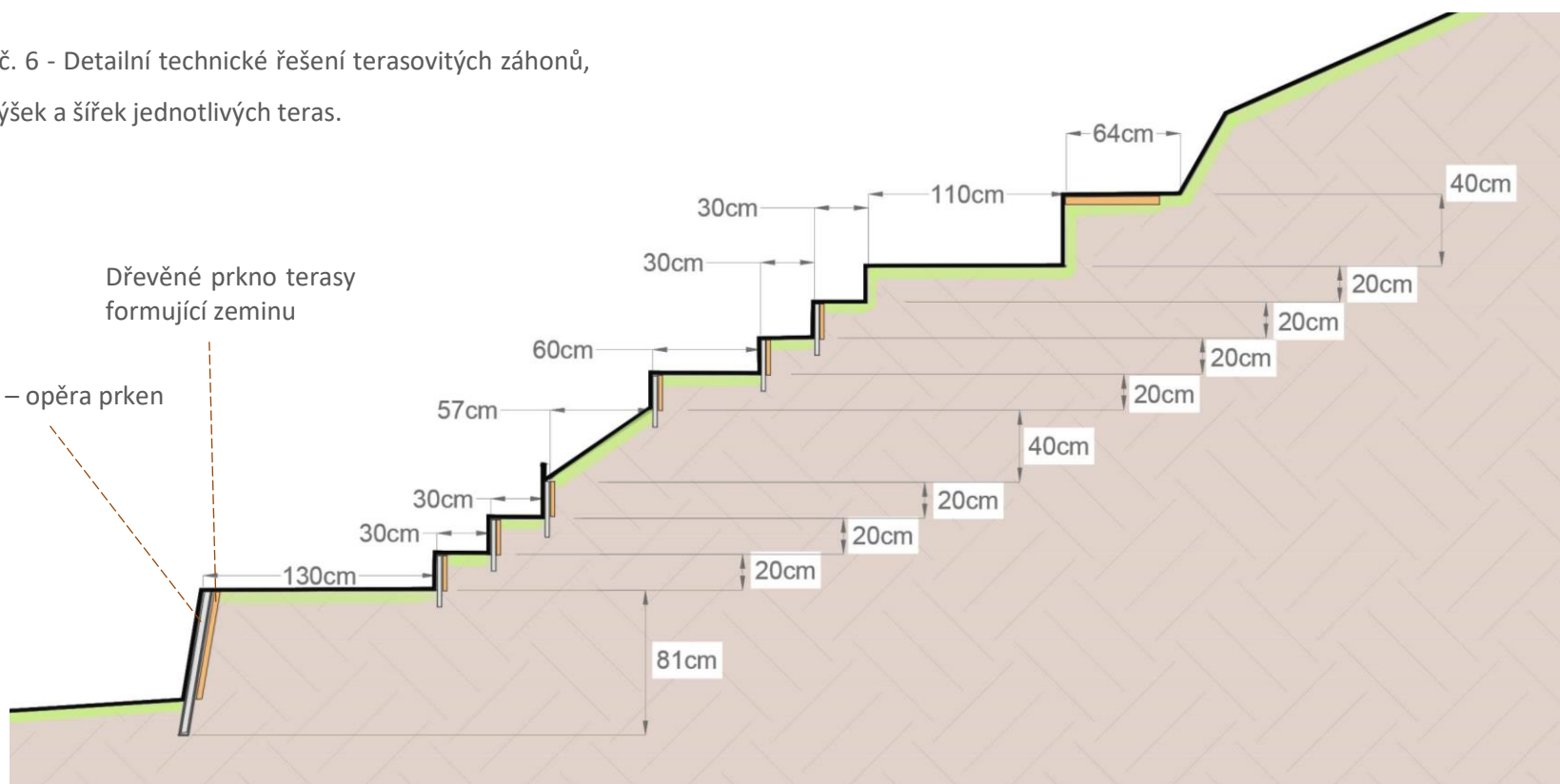

Schéma č. 6 - Detailní technické řešení terasovitých záhonů, včetně výšek a šířek jednotlivých teras.

M 1:40

Dřevěné prkno terasy
formující zeminu

Kovová tyč – opěra prken

ZÁHON V ROVINĚ - KONSTRUKCE

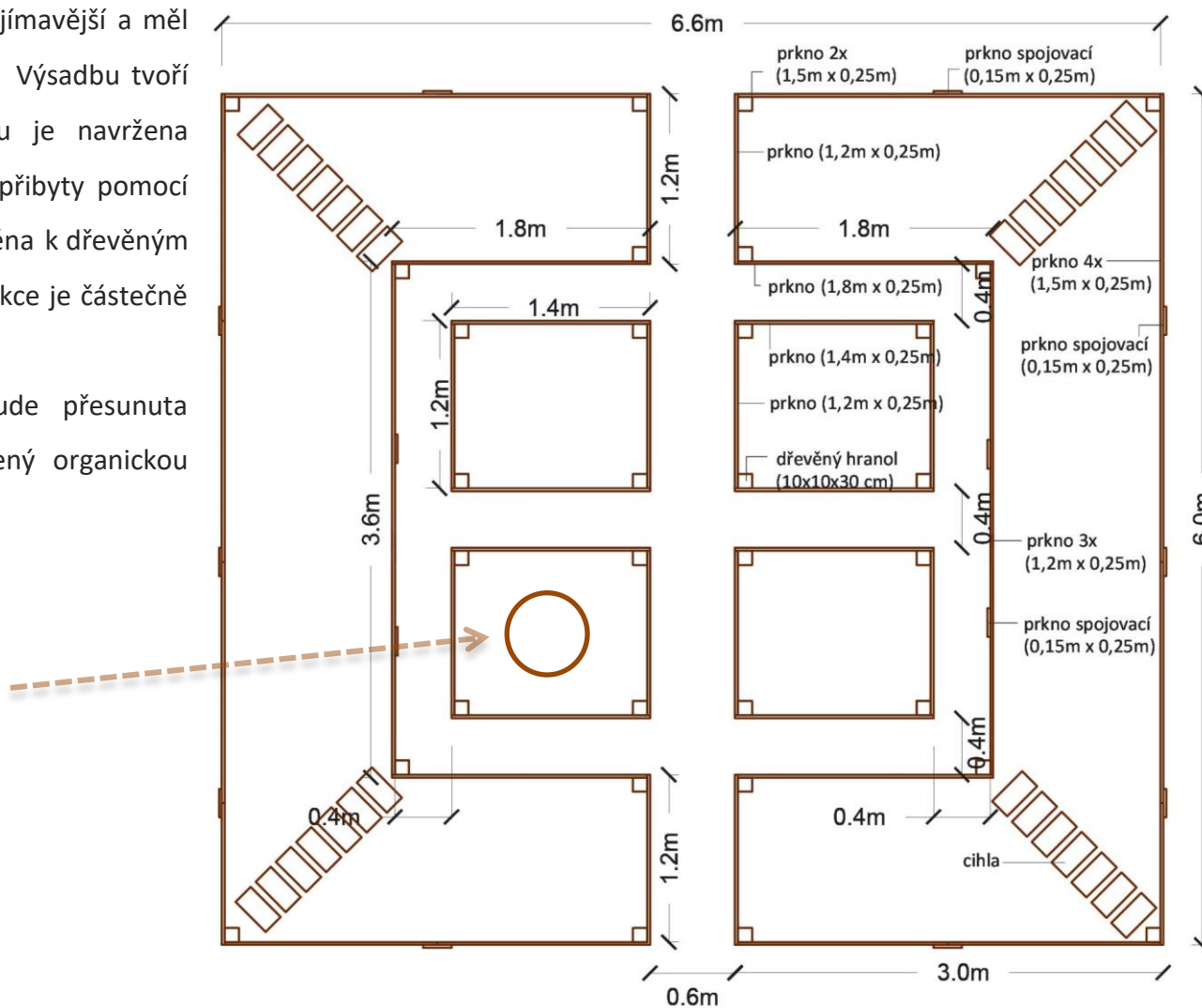
Byl navržen nový rastr záhonů, jež je pohledově zajímavější a měl by působit ucelenějším dojmem než je tomu nyní. Výsadbu tvoří převážně zelenina a bylinky. Konstrukce záhonu je navržena z dřevěných prken různé délky, které jsou k sobě přibity pomocí hřebíků a spojovacích prken. V rozích jsou připevněna k dřevěným kůlům, aby konstrukce byla stabilnější. Celá konstrukce je částečně zapuštěna do terénu. Záhon je tak mírně vyvýšený.

Použitelná část současného substrátu bude přesunuta do nových záhonů a doplněna o nový, obohacený organickou složkou (hnojem či zetlelým kompostem).

Obr. 29 Proutěná konstrukce pro popínavé fazole (zdroj: www.ireceptar.cz, 2017)

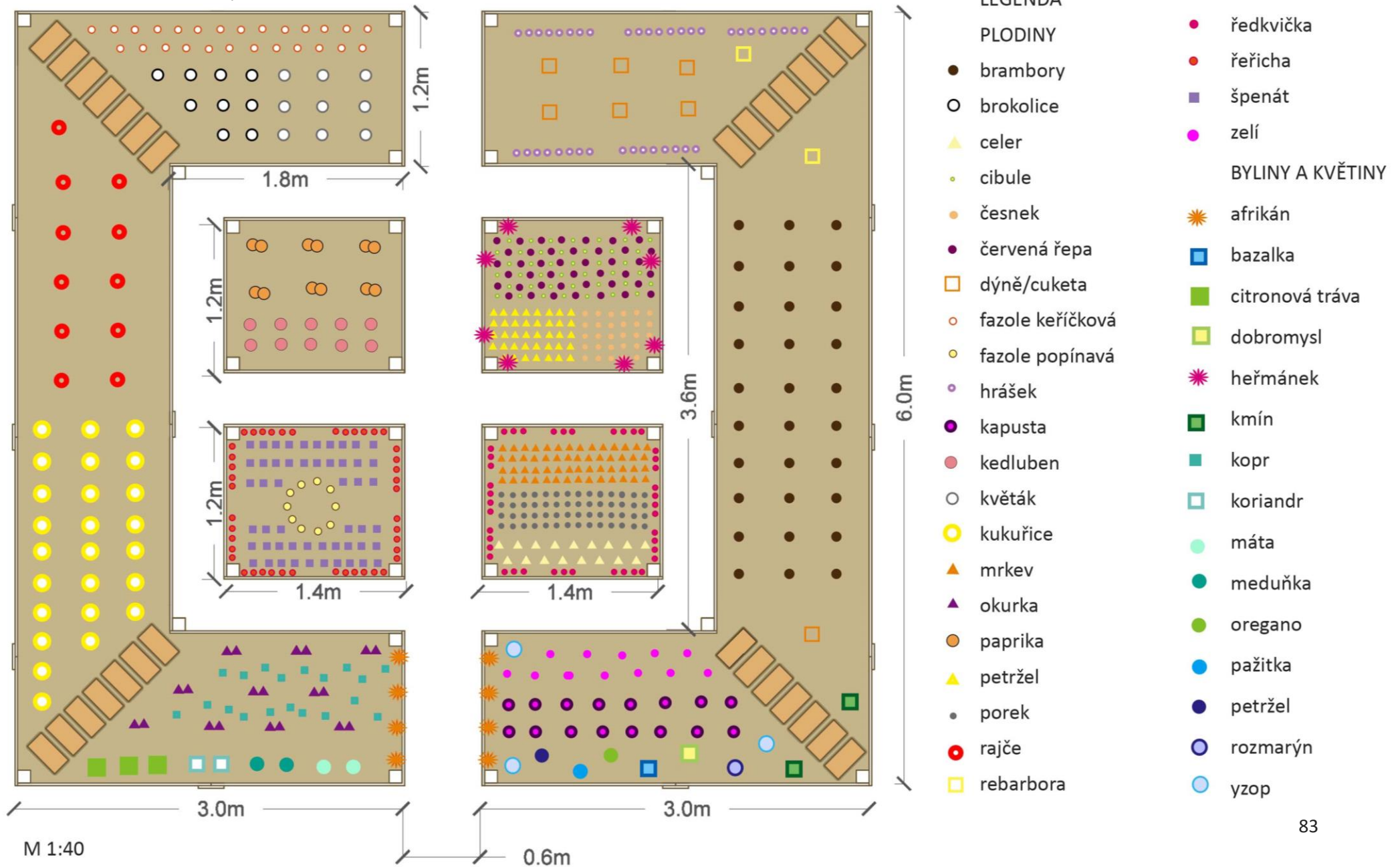

Schéma č. 7 – Konstrukce záhonu v rovině

ZÁHON V ROVINĚ - OSAZOVACÍ PLÁN

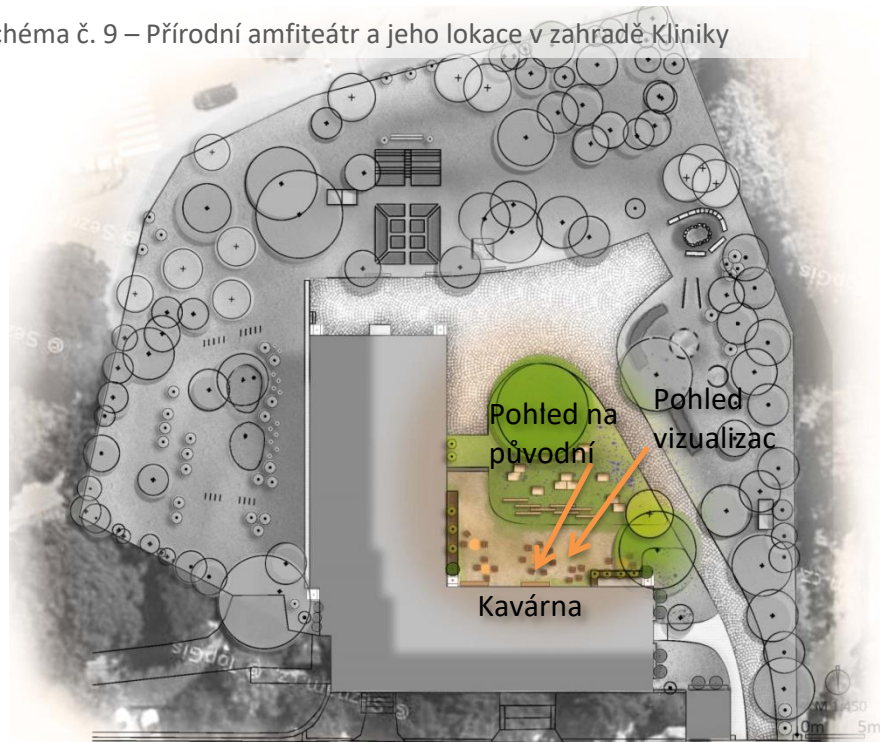
Schéma č. 8 – Osazovací plán zeleninového záhonu v rovině

PŘÍRODNÍ AMFITEÁTR A VENKOVNÍ KAVÁRNA

Přírodní amfiteátr se nachází v prostoru mezi dvěma křídly budovy Kliniky, místo tak vytváří pocit vnitrobloku. Návrh využívá uzavřeného prostoru a komponování svahu směrem k budově k vytvoření přírodního hlediště (amfiteátru). Ve svahu jsou navrženy sedátka z palet pro případné kulturní akce. Palety leží na cihlách, jež jsou zakopány do svahu a zabraňují tak přímý kontakt palet se zemí. Palety nejsou k cihlám připevněny natrvalo, dají se tedy na zimu po skončení sezóny sklídit na chráněné místo.

Schéma č. 9 – Přírodní amfiteátr a jeho lokace v zahradě Kliniky

Ve spodní části (u stěn budovy) je navržena zpevněná plocha ze suťového recyklátu, jež zabrání sešlapávání trávy a následnému vzniku hlinitého povrchu. Zpevněná plocha působí přírodním dojmem a plynule přechází do trávníku. Plocha může sloužit buď jako podium pro případné akce, či jako zahrádka pro Kavárnu, jejíž okna ústí do prostoru vnitrobloku a mohla by zde sloužit výdejní okénko pro návštěvníky kavárny.

Obr. 30 Současný stav prostoru „Vnitrobloku“ (zdroj: www.denik.cz, 2017)

Obr 31. Vizualizace Přírodního amfiteátru

PŘÍRODNÍ AMFITEÁTR ŘEZPOHLED

Posezení z palet je navrženo tak, aby bylo možné palety po letní sezóně uklidit na chráněné místo, a tím se zabránilo jejich znehodnocování v nepříznivém počasí. Palety jsou položeny na pěti cihlách, které jsou upevněny v zemi. Rastr rozmístění palet je nepravidelný a působí tak nahodilým a přírodním dojmem.

Schéma č. 9 – Konstrukce paletového posezení

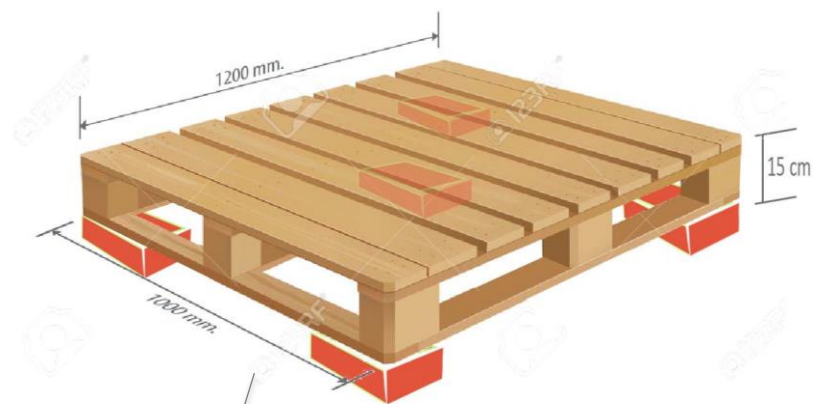
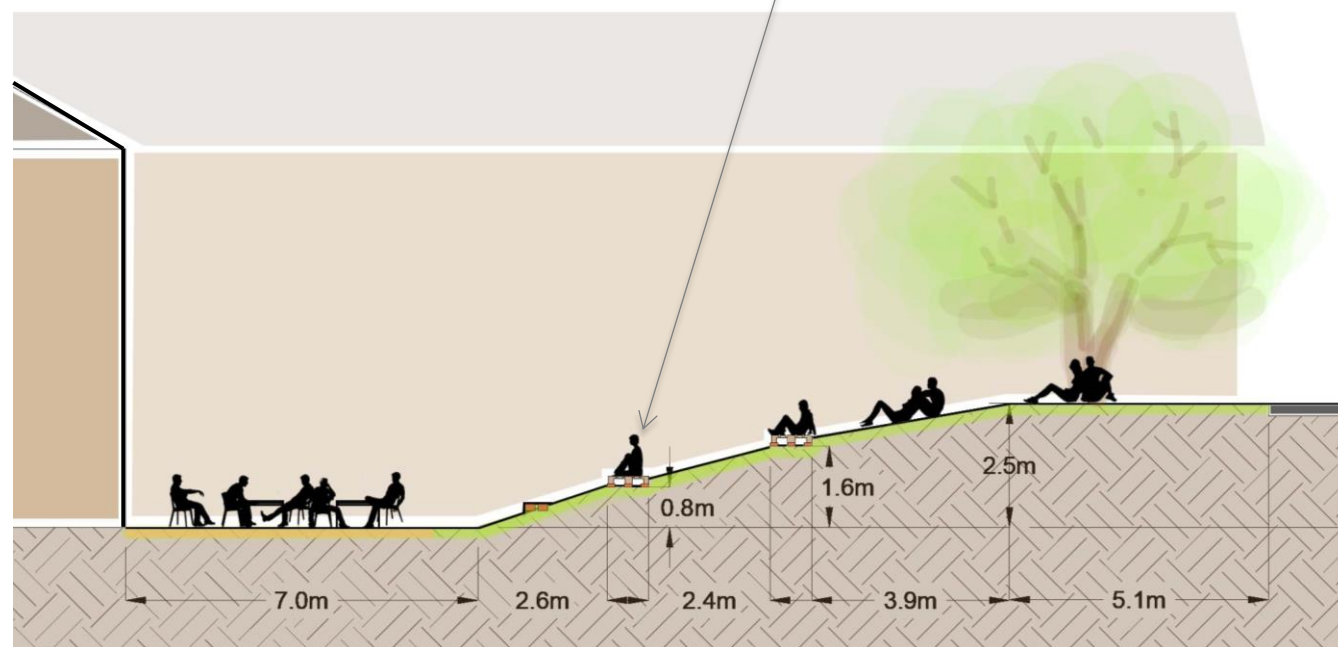

Schéma č. 10 a 11 – Řezpohled přírodního amfiteátru (M 1:150) a jeho lokace

A'

B'

Schéma č. 12 – Konstrukce pergol u vstupní části do zahrady

VSTUPNÍ ČÁST S PERGOLAMI

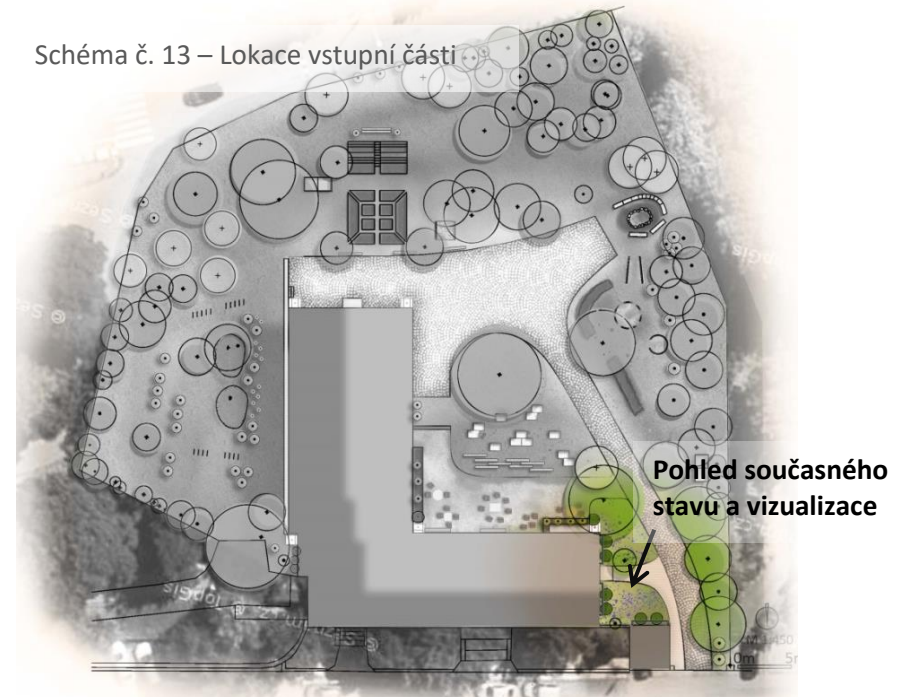
Dalším zahradním detailem je zátíší s pergolami u hlavního vstupu do zahrady. Prostor je ohraničen ze dvou stran budovou Kliniky a vytváří zde dojem menšího vnitrobloku. Vzhledem k expozici této části pozemku směrem na jiho-západ, zde byly navrženy konstrukce pro vinnou révu a aktinidii význačnou. Obě rostliny plodí ovoce, které dozrává na podzim.

Obr. 32 Současný stav vstupní části (zdroj: foto Klapalová, 2017)

Schéma č. 13 – Lokace vstupní části

Obr. 33 Vizualizace vstupní části s pergolami

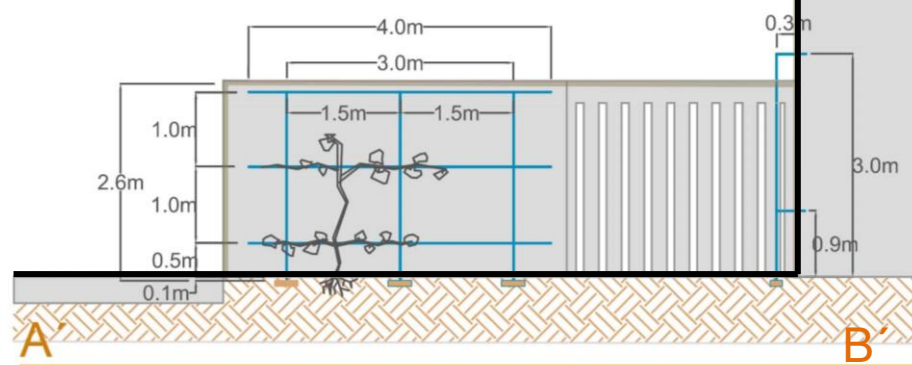

VSTUPNÍ ČÁST S PERGOLAMI - ŘEZOPOHLED

Mapa níže znázorňuje technické řešení konstrukce pergol. Konstrukce je navržena z roxorových tyčí, které jsou připevněny k samotné budově Kliniky. Do budovy se vyvrtají otvory o délce 5 – 10 cm a šířce o průměru 2 -3 cm. Do otvorů se aplikuje chemická kotva a poté se zasunou roxorové tyče. Konstrukce bude vyrobena z tyčí o délkách 3 a 6 metrů (dají se zkrátit řezem či nastavit svařováním dle potřeby), které budou k sobě svařeny. Konstrukce je v zemi zapřená o cihly pro větší stabilitu.

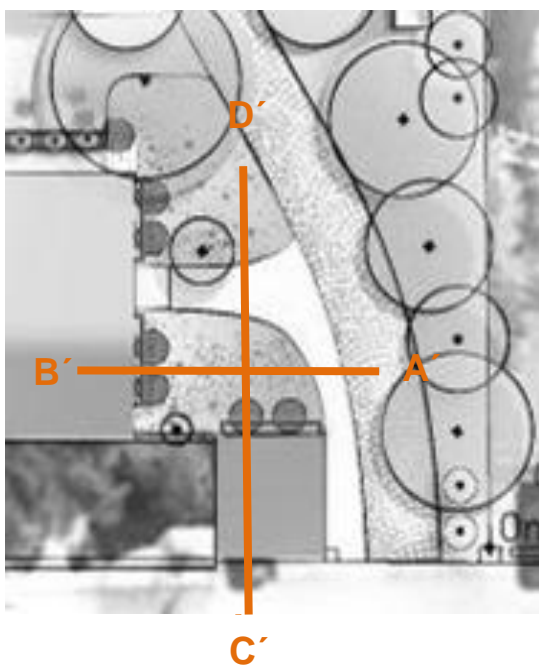
ŘEZ A' - B' Pohled směrem ke vchodu do zahrady.

M 1:100

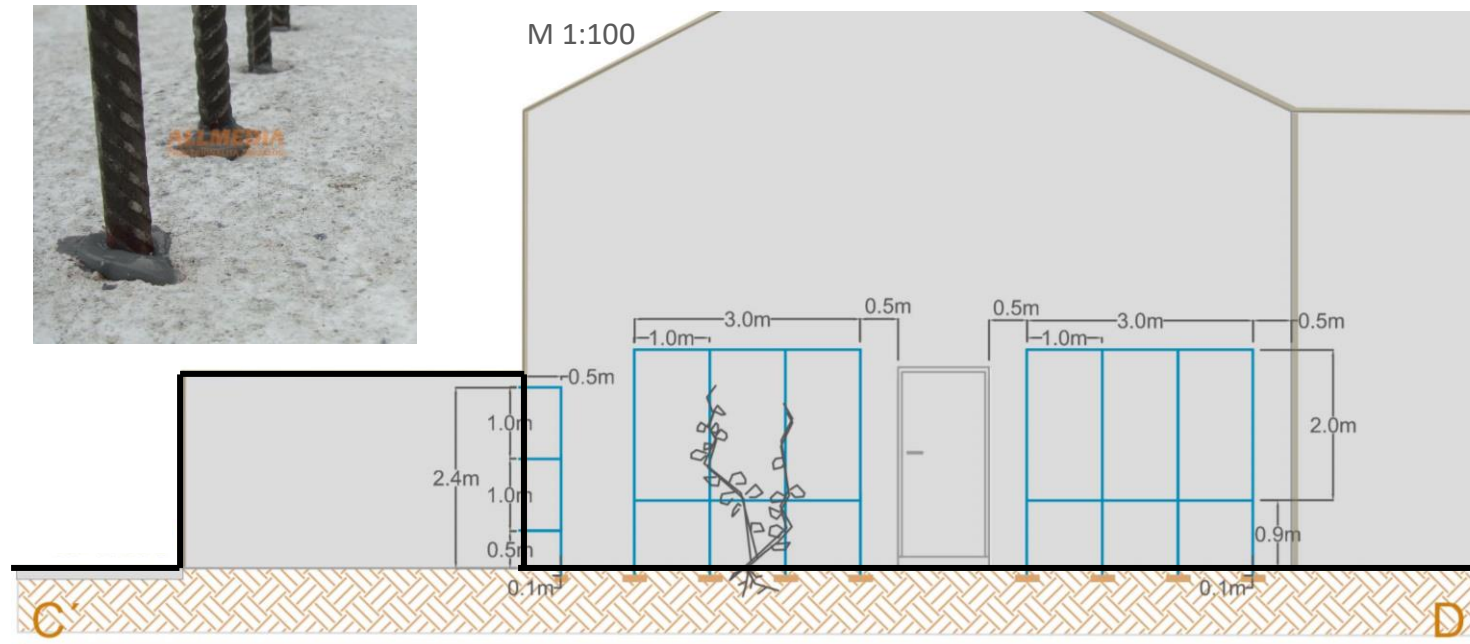
Obr. 34 Příklad chemické kotvy (zdroj: www.allmedia-cz, 2017)

Schéma č. 14 – Mapa řezů

ŘEZ C' - D' Pohled na boční stranu budovy

M 1:100

VRBOVÉ DOMKY

CHARAKTER MOŽNÉ ÚPRAVY

Naproti přírodnímu amfiteátru jsou navrženy stavby z vrbového proutí a pokusné záhonky pro děti. Záhonky obklopují prostor tak, aby tvořili dojem osady a pozice domků tak působila chráněným dojmem. Byly navrženy 2 kruhové domky o poloměrech 1 a 1,5 m a jedna průchozí stavba dlouhá cca 3 m a široká 1,5 m, která ústí do prostoru u ohniště. Pokusné záhonky jsou lemovány ohrádkou z proutí a slouží převážně k edukativním účelům. Děti si zde mohou vyzkoušet pěstovat rostliny ze semene a sami se o záhony starají.

Obr. 36, 37, 38 Příklady vrbových staveb a záhonu z proutí(zdroj: www.google.cz,2017)

Obr. 35 Současný stav místa (zdroj: www.denik.cz,2017)

Scháma č. 15 – Lokace místa Vrbových domků

OHNIŠTĚ

CHARAKTER MOŽNÉ ÚPRAVY

Prostor ohniště se nachází v podrostovém stínu okolních dřevin, zemina je zde vydupaná a v deštivých dnech se zde tvoří bláto. Proto je zde navržena zpevněná plocha z kamenů zasazených do země, které jsou obsypány vrstvou suťového prefabrikátu (štěrkopísek). Kolem ohniště se nacházejí lavičky zabudované do svahu, které jsou třeba opravit.

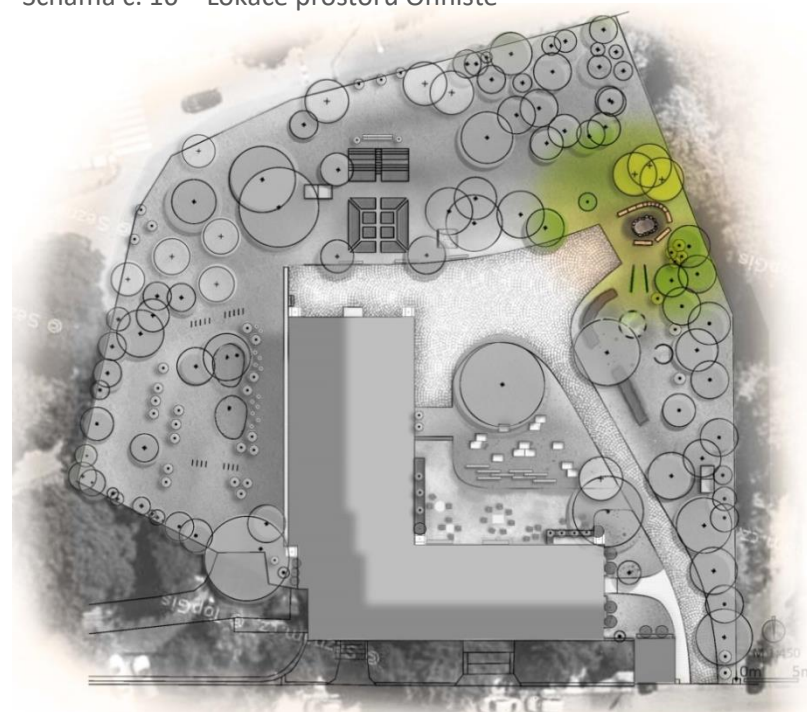
Obr. 41 Možné řešení okolí ohniště (zdroj: www.pinterest.com, 2017)

Obr. 39, 40 Současný stav Ohniště (zdroj: www.denik.cz, 2017)

Scháma č. 16 – Lokace prostoru Ohniště

HRÁTKY V LESE

CHARAKTER MOŽNÉ ÚPRAVY

V prostoru skupiny borovic se v současné době nachází dětský koutek, kde lze nalézt pískoviště a houpačku zavěšenou na stromě. Pro rozvoj kreativity dětí jsou navrženy prvky, na jejichž výrobě se mohou děti sami podílet. Jedná se o pokreslování latí (výroba indiánských totemů viz obr. 43), nebo zaplétání rostlinného materiálu do konstrukce z provázků (obr. 44). Dále je navrženo hřiště na kuličky, jež tvoří kruh o poloměru cca 1m, který je vyčištěn od terénních nerovností a překážek (hřiště se může přesouvat a udržovat podle potřeby a zájmu dětí).

Obr. 43, 44, 45 Možné řešení aktivit pro děti (zdroj: www.pinterset.com, 2017)

Obr. 42 Současný stav lesíka (zdroj: www.denik.cz, 2017)

Scháma č. 17 – Lokace prostoru pro děti “Hrátky v lese”

KRESBY NA BUDOVĚ

V rámci návrhu revitalizace zahrady Autonomního sociálního centra Kliniky byla navržena také úprava fasády, která má podtrhnout nově upravený prostor zahrady. Předlohou návrhu byly zvoleny bílé mandaly, jakožto nadkulturní symbol jednoty a rovnováhy.

POJEM MANDALA

Ačkoli slovo mandala pochází z východu, mandaly samotné se vyskytují ve všech dobách, kulturách i náboženstvích. Mandaly jsou staré jako lidstvo samo, což dokazuje i fakt, že nejstarší obrazce tohoto druhu se vyskytují už v paleolitu, dají se najít také v půdorysu staveb ze starého Egypta, Babylónu a Jáv. V těchto obrazcích hraje hlavní roli barva (symbol ženské energie) a tvar (symbol mužské energie), které mají dohromady tvořit harmonický celek (Dahlke, 1999).

BÍLÁ BARVA

Symbol mandal koresponduje se samotnými myšlenkami projektu Kliniky, která se snaží sjednocovat lidi bez ohledu na sociální či kulturní rozdíly. Pro mandaly byla zvolena bílá barva, která symbolizuje světlo a sílu. Stabilizuje, posiluje, probouzí bdělé

vědomí a tvořivost. Je bílým papírem, na který je možné namalovat cokoli – dává tedy prostor fantazii jednotlivým divákům (Mandala - cesta do nitra, 2011). Bílá barva byla zvolena i proto, že je neutrální a dá se jednoduše kombinovat s jinými barvami, které by mohly být časem na fasádě doplněny.

APLIKACE

Aby se docílilo pravidelných tvarů, mohly by se mandaly promítat projektorem na budovu a obkreslovat promítaný obraz bílou barvou.

Obr. 46 Návrh obkreslování mandal na fasádu Kliniky pomocí promítání

7.6. ROZPOČET

Stavební materiál

Rozpočet byl vytvořen s ohledem na omezené finanční prostředky centra Kliniky, neboť její provoz je závislý na darech a příspěvcích. Projekt počítá s tím, že většina materiálu se sežene z bazarů či inzerátů za zvýhodněné ceny, nebo zadarmo za odvoz. V rozpočtu není započtena práce lidí a doprava. Práce je součástí veřejných aktivit na Klinice (potřebné práce na zahradě či budově probíhají v rámci brigád spojených se společenskými akcemi např. pálení čarodějnic). Co se týče dopravy, centrum Klinika disponuje svým vozem, nebo dopravu zajišťují dobrovolníci z Kliniky na své náklady. Tento systém je zde zavedený a evidentně funguje, neboť během existence centra byla budova a zahrada přizpůsobena k bydlení a užívání. Na zahradě vznikly komunitní záhony, byla vybudována hlavní dlažba apod. Cena za materiál tak ve výsledku činí 17300 Kč. Částku však nelze považovat za konečnou, neboť inzeráty se často obměňují a ceny za materiál tak mohou kolísat. Přesto odhaduji, že finální cen se bude pohybovat mezi 15 – 20 000 Kč.

Rostlinný materiál

Obstarání rostlinného materiálu je navrženo v rámci společenských a vzdělávacích akcí. Příklad akce: „Den trvalek pro Kliniku“ kdy by každý návštěvník měl za úkol přinést květinu a sám si ji zasadit. Akce by mohly být n spojeny s workshopy či přednášky o zahradnictví a ekologickém pěstování.

Tabulka č. 5 Rozpočet

zahradní detail	položka	popis	mj	počet mj	cena/kus (Kč)	celková cena (Kč)	dostupnost materiálu
komunitní záhony ve svahu	prkno - čelní hrana záhonu (spodní terasa)	prkno (délka:3m, šířka:30cm)	ks	4	100	400	https://dum.bazos.cz/inzerat/72670173/Lipove-desky-lipove-drevo.php
	prkno - čelní hrana záhonu	prkno (délka:3m, šířka:20cm), cena za 6m2 prken	ks	10	x	1000	https://dum.bazos.cz/inzerat/73496866/Prodám-stara-podlahova-prkna.php
	prkno - boční hrana záhonu (spodní terasa)	prkno (délka:1,5m,šířka: 25cm)	ks	8	0	0	https://dum.bazos.cz/inzerat/73168372/Palene-tasky-garazova-vrata-drevo.php
	prkno - boční hrana záhonu	prkno (délka:80cm,šířka 25cm)	ks	20	0	0	https://dum.bazos.cz/inzerat/73168372/Palene-tasky-garazova-vrata-drevo.php
	hřebíky a šrouby k připevnění prken k sobě	stavební hřebíky	kg	3	29	87	http://eshop.pragokovo.cz/stavebni-hrebiky
	kovové trubky (spodní terasa)	lešenářské trubky (délka cca: 1m)	ks	8	0	0	http://vsezaodvoz.cz/inzerat/48524/trubky-kabely-stare-zarivky
	kovové/dřevěné tyče - opěry prken	délka cca 35 cm	ks	40	0	0	http://stavba.hyperinzerce.cz/prkna/inzerat/9240170-drevo-za-odvoz-nabidka-brno-mesto/
	lepidlo na dřevo	lepící a těsnící tmel 290ml	ks	2	206	412	http://www.pro-drevostavby.cz/lepidla-a-tmely/tmely-1/uni-lepici-a-tesnici-tmel-290ml.html
	hnůj/kompost	koňský hnůj	m3	1,3	0	0	https://dum.bazos.cz/inzerat/72706412/Hnuj.php
	zemina	kvalitní hnědozem	m3	1,3	0	0	https://www.sbazar.cz/jitmedkova/detail/22192630-zemina
komunitní záhony v rovině	prkna (stěny záhonu)	délka: 2 m, šířka: 20 cm	ks	14	0	0	https://dum.bazos.cz/inzerat/73489627/Zdarma-drevo.php
	prkna (stěny záhonu)	délka: 1,5m, šířka: 20 cm	ks	28	0	0	https://dum.bazos.cz/inzerat/73489627/Zdarma-drevo.php
	prkénka ke spojování větších prken	délka 20 cm, šířka cca 20 cm (prkna se seřízou dle potřeby)	ks	dle délky prken	0	0	https://dum.bazos.cz/inzerat/73489627/Zdarma-drevo.php

	hřebíky a šrouby k připevnění prken k sobě	stavební hřebíky	kg	3	29	87	http://eshop.pragokovo.cz/stavebni-hrebiky
	dřevěné hranoly (v rozích záhonů)	rozměry cca 10x10x30cm (materiál se seřízne podle potřeby)	ks	32	0	0	http://stavba.hyperinzerce.cz/prkna/inzerat/9240170-drevo-za-odvoz-nabidka-brno-mesto/
	zemina	kvalitní hnědozem	m3	6	180	1080	https://www.sbazar.cz/jitmedkova/detail/22192630-zemina
	hnůj/kompost	koňský hnůj	m3	3	0	0	https://dum.bazos.cz/inzerat/71938803/CISTY-konsky-hnuj-zdarma-za-odvoz-Jilove-u-Prahy.php
zpevněná plocha u kavárny	suťový recyklát frakce 0-16 mm	vrstva 10 cm x 160 m2 = 16 m3 -> 16x1,5= 24	m3	24	36	864	http://stavba.hyperinzerce.cz/kamen-sypke-materialy/inzerat/12240544-prodej-recyklatu-ve-velkych-pavlovicich-nabidka-breclav/
přírodní amfiteátr	palety	palety rozměr 120/80	ks	12	40	480	https://dum.bazos.cz/inzerat/73446977/Palety-12080-standart.php
	cihly	klasické cihly o rozměrech (7x15x30cm)	ks	60	0	0	https://dum.bazos.cz/inzerat/73582709/Stare-ocistene-cihly-Plzen.php
	trámy/pražce na sezení	pražce za odvoz, množství dle kvality a rozměrů pražců	ks	15	0	0	http://stavba.hyperinzerce.cz/stavebni-rezivo/inzerat/9140697-daruji-za-odvoz-drevene-prazce--nabidka-jicin/
vstupní část s pergolou	roxorové tyče	průměr: 20 mm	bm	60	50 Kč	3000	https://www.kari-site-roxory.cz/hutni-material/eshop/0/0/5/228-Roxor-prumer-20mm-delka-6m
	cihly	klasické cihly o rozměrech (7x15x30cm)	ks	11	0	0	https://dum.bazos.cz/inzerat/73582709/Stare-ocistene-cihly-Plzen.php
	chemická kotva	AnchorFix 300ml	ks	385	2	770	http://www.naradiprofesional.cz/9124-chemicka-malta-kotva-anchorfix-2-300ml-sika
vrbové domky	vrbové proutí	vrbové proutí, pěstované, délka 100-250 cm (základ pro domky)	kg	30	20	600	https://dum.bazos.cz/inzerat/71294588/Vrbove-prouti.php

	provázek	Provázek JUTA 50g - Len	ks	4	60	30	https://www.zbozi.cz
Ohniště	kameny k ohništi	balvany různé velikosti	ks	dle velikosti kamenů	x	0	http://zahrada.hyperinzerce.cz/zahradni-stavby/inzerat/5900310-kamen-za-odvoz-cca-6-kubiku-nabidka-stredni-cechy/
	suťový recyklát frakce 0-16 mm	vrstva 10 cm x 10 m ² = 1 m ³ -> 1x1,5= 1,5	m ³	1,5	36	54	http://stavba.hyperinzerce.cz/kamen-sypke-materialy/inzerat/12240544-prodej-recyklatu-ve-velkych-pavlovicich-nabidka-breclav/
2x kompost dvoukomorový (konstrukce z palet)	palety	rozměr palety 120x120 cm	ks	8	60	480	https://dum.bazos.cz/inzerat/72242394/Drevene-palety.php
	hřebíky a šrouby k připevnění prken k sobě	stavební hřebíky	kg	3	29	87	http://eshop.pragokovo.cz/stavebni-hrebiky
	dřevěná prkna ke zpevnění	dle potřeby	ks	x	0	0	http://stavba.hyperinzerce.cz/prkna/inzerat/9240170-drevo-za-odvoz-nabidka-brno-mesto/
Ostatní	barely na vodu (1000l)	lze sehnat se slevou	ks	6	1000	6000	https://dum.bazos.cz/inzerat
	barva na fasádu	bílá barva Helios, plechovka 30kg	ks	1	1500	1500	https://dum.bazos.cz/inzerat
	rašelina k rododendronům	AGRO RAŠELINA 75L	ks	1	168	168	http://levnestavebniny.eu/katalog/substraty-e205/agro-raselina-75l-i1083
	trámy k sezení podél komunitních záhonů a na vyhlídce	trámy za odvoz	ks	10	20	200	https://dum.bazos.cz/inzerat/73252867/Za-odvoz.php
Celkem						17299	

DISKUSE

Ve světě lze nalézt několik komunitních sociálních center jako je Klinika, ale respektované a uznávané je (z uvedených příkladů v teoretické části) pouze jedno, a to projekt Christianie v Kodani. Několik desítek let bojovala za svou existenci, a teprve po delší době, začala být uznávána i úřady a politiky. Christianie se pro město stala jeho trvalou součástí. Podobně jsou na tom i projekty v Berlíně, kde se podařilo zapojit širší veřejnost a zájem o veřejný život a ekologii zde začal být velmi populární. I přes současný ustálený stav jejich začátky nebyly snadné. Lidé si teprve zvykají na myšlenku, že mohou mít vliv na okolní prostředí a možnost ho změnit. Podobné projekty v Česku zatím nemají takovou úspěšnost. Ani Autonomní sociální centrum Klinika v současné době nemá podle posledních zpráv mnoho šancí na další fungování. Přesto její příznivci stále bojují za její zachování.

I to je jedním z důvodů, proč jsem se rozhodla vypracovat návrh zahrady navzdory tomu, že se situace může změnit každým dnem a je možné, že centrum Klinika přestane fungovat, tak jak ho známe. Pokud by se však podařilo centrum udržet a Klinika by mohla dále fungovat alespoň několik let, pro dalšího nájemce by zde byla alespoň kvalitní zeleň a hodnotné dřeviny.

Bezesporu je velmi diskutabilní zda je takové znovuvyužití brownfieldů tou správnou cestou jak oživit chátrající objekt. Myslím, že se nelze dobrat jasné odpovědi a ani to není cílem této diplomové práce. Domnívám se ale, že pokud něco vzniká z iniciativy lidí, kteří se zajímají o veřejný život a jeho kvalitu a chtějí se zapojit do procesu změn, měl by být takový projekt podpořen.

ZÁVĚR

Cílem diplomové práce bylo popsat problematiku brownfieldů a vytvořit návrh vybraného objektu. Pro vypracování návrhu byl zvolen projekt bývalé plicní Kliniky v Praze 3 na Žižkově, který v současné době funguje jako Autonomní sociální centrum. Pro lepší orientaci v dané problematice, byly vyhledány informace o brownfieldech sloužících jako komunitní sociální centra, z nichž vyplývá, že převážně v Německu a Dánsku lze nalézt projekty, jež se svým osudem Kliniky podobají. Rozdíl je v tom, že se v jejich případech našel kompromis mezi politiky a lidmi, kteří chtěli nově oživená místa zachovat a mohou tak dále fungovat. Budoucí existence Autonomního sociálního centra Klinika je v současné době nejistá, její příznivci však stále bojují za jeho zachování.

V návaznosti na teoretickou část diplomové práce byla provedena zevrubná analýza projektu a areálu centra Kliniky, pomocí které byl následně vytvořen návrh revitalizace zahrady, aby prostor dostal jasnější řád a bylo možné využít všechny potenciály pozemku. Při navrhování bylo bráno v potaz, že Klinika disponuje omezenými finančními prostředky a proto je návrh koncipován s ohledem na nízké náklady. Navržený koncept podporuje současný program vzdělávání a kulturních akcí a snaží se ho dále rozvíjet pomocí prostorových úprav jednotlivých funkčních částí. Diplomová práce může být použita jako návrh realizace zahrady Autonomního sociálního centra Klinika, nebo jako modelový příklad pro podobné nízkorozpočtové projekty.

ZDROJE

Monografie:

- Adams, D., Watkins, C. 2002. Greenfields, Brownfields and Housing Development. Blackwell Publishing, Londýn. ISBN 0-632-06387-4
- Bergatt Jackson, J. 2004. Brownfields snadno a lehce. IURS -Institut pro udržitelný rozvoj sídel
- Dahlke, R. 1999. Mandaly světa, Kniha meditací a malování., Pragma
- Gehl, J. 2000. Život mezi budovami. Brno, Albert, 17s. ISBN: 80-85834-79-0
- Hollander, J., Gold, N., Kirkwood. J. 2010. Principles of brownfield regeneration. Washington: ISLAND PRESS, 53 s. ISBN 978-1-59726-722-9.
- Kadeřábková, B. Piecha, M. 2009. Brownfields. Jak vznikají a co s nimi. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 138 s. ISBN:978-80-7400-123-9
- Kraus, B., Poláčková, V. 2001 Člověk – prostředí – výchova K otázkám sociální pedagogiky. Brno: Paido, 199 s. ISBN 80-7315-004-2.
- Machovec, J. 1982. Sadovnická dendrologie. Státní pedagogické nakladatelství. Praha. 246 s
- Němeček, J. 2011. Taxonomický klasifikační systém půd České republiky. 2. uprav. vyd. Česká zemědělská univerzita, 94 s. ISBN 978-80-213-2155-7.
- Neuhäuslová, Z. 1998: Mapa potenciální přirozené vegetace České republiky. Praha
- SEDLÁKOVÁ, J. 2008. Kvalita komunitního plánování sociálních služeb. Vyd. 1. V Praze: Oeconomica, 76 s. ISBN 978-80-245-1392-8.
- Tošner, J., Sozanská, O. 2006 Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Vyd. 2. Praha. Portál, 152 s. ISBN 80-7367-178-6.
- Zemánková, H. 2003. Tvořit ve vytvořeném. Brno, Vysoké učení technické v Brně, 160 s. ISBN 80-214-2365-X.

Osobní komunikace

- Fragner, B., pers. comm., 19. října 2015
- Pracovnice Stavebního úřadu městské části Praha 3, pers. comm., 14. října 2015

Internetové zdroje:

- Aktivisté podepsali smlouvu o výpůjčce bývalé polikliniky. 2015. Idnes.cz. [online, cit. 20.3.2017]: dostupné z: <http://praha.idnes.cz/aktiviste-podepsali-smlouvu-o-vypujcce-byvale-polikliniky-pq2-/metro.aspx?c=A150304_104319_co-se-deje_rab>
- Autonomní sociální centrum Klinika. 2017. Wikipedia.org. [online, cit. 20.3.2017]: dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Autonomn%C3%AD_soci%C3%A1ln%C3%AD_centrum_Klinika >
- Brownfields příručka. 2006 . Ferber, U., Nathanail, P., Bergatt Jackson, J., Gorski, M., Kryzwon, R., Drobiec, L., Petříková, Finka, M. Bratislava, FA [online, cit. 12. 9. 2015]: dostupné z: <http://fast10.vsb.cz/lepob/index2/handbook_cz_screen.pdf>
- CzechInvest. 2008. [online, cit. 20. 11. 2015]: dostupné z: <<http://www.czechinvest.org/>>
- History of Christiania area. 2011. Heritage Agency of Denmark (Danish) [online, cit. 15.3.2017]: dostupné z: <<https://web.archive.org/web/20111001193758/http://www.kulturarv.dk/fredede-bygninger/oplev-danmarks-fredede-bygninger/ta-ud-og-kig/christiania/>>
- Christianie je zachráněna, kupují ji bývalí hippies. 2011.[online, cit. 15.3.2017]: dostupné z: <<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/christianie-je-zachranena-kupuji-ji-byvali-hippies/r~i:article:704791>>

- Klinika bude znovu nabídnuta státním institucím, budovu chce i Praha. 2016. Lidovky. cz. [online, cit. 5.4..2017]: dostupné z: <http://www.lidovky.cz/klinika-bude-znovu-nabidnuta-statnim-institucim-budovu-chce-i-praha-118-/zpravy-domov.aspx?c=A160601_163409_In_domov_sk>
- Mandala – cesta do nitra. 2011. Kateřina Herciková. [online, cit. 15.3.2017]: dostupné z: <http://www.huptych.cz/data/kurzy/prace-frekventantu/Hercikov%C3%A1%20Kate%C5%99ina_%20Mandala%20-%20cesta%20do%20nitra.pdf>
- Meetfactory, 2017.[online, cit. 20.3.2017]: dostupné z: < <http://www.meetfactory.cz>>
- Národní síť Místních akčních skupin. 2016. [cit. 20. 3. 2016]: dostupné z: <<http://nsmascr.cz/aktuality/2016/zastupci-mas-se-zucastnili-vzdelavacich-seminaru-kekomunitnim-centrum/>>
- Nadace Charty 77 ocenila členy Kliniky za občanskou statečnost. 2016. Idnes.cz. [online, cit. 20.3.2017]: dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/klinika-oceneni-charty-77-081-/domaci.aspx?c=A160526_200351_domaci_hro>
- Ohrada-022. 2016. [online, cit. 20.3.2017]: dostupné z: < http://app.iprpraha.cz/apl/mnt/app_lokality/krycilisty/kl_022.pdf>
- Our History. 2017. [online, cit. 15.3.2017]: dostupné z:< <http://www.canmasdeu.net/our-history/?lang=en>>
- O nás. 2017. [online, cit. 20.3.2017]: dostupné z: <<https://klinika.451.cz/o-nas/>>
- Pojem greenfield. 2017. [online, cit. 20.3.2017]: dostupné z: < <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/greenfield>>
- Policie hledala na Klinice bombu, pak budovu vyklidila a předala státu. 2016.idnes.cz. [online, cit. 20.3.2017]: dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/policie-zasahuje-v-centru-klinika-chce-ho-predat-majiteli-pzj-/domaci.aspx?c=A160520_192445_domaci_fka>
- Prinzessinnengarten. 2012. [online, cit. 15.3.2017]: dostupné z: <http://otesha-gardens.eu/wp-content/uploads/2012/11/09_Prinzessinnengarten.pdf>
- Projekt. 2017.[online, cit. 12. 9. 2016]: dostupné z: <<http://451.cz/projekt.pdf>>
- Recyklace. 2017. [online, cit. 12. 9. 2016]: dostupné z: <<http://www.ekostrazce.cz/texty/recyklace>>

- Regulativy funkčního a prostorového uspořádání území hlavního města Prahy. 2006. [online, cit. 20. 3. 2017]: dostupné z: <http://servis.praha-mesto.cz/uzplan/uzemni_plan_hmp/zmena_z1000_navrh/vyh32_pr1.htm>
- Revitalizace „brownfields“ pro kulturní účely. 2016. Šilingerová, L. Brno. [online cit. 2.7.2016]: dostupné z: <https://is.muni.cz/th/179831/ff_m/>
- Se starostou Kodaně Frankem Jensenem o cyklistice, zelené energii a investicích. 2016. [online, cit. 15.3. 2017]: dostupné z: <<https://www.respekt.cz/spolecnost/nestavte-obchodni-centra-rika-starosta-mesta-ve-kterem-se-zije-nejlepe-na-svete>>
- Stát přitlačil, centru Klinika vypnul vodu. Aktivisté chystají demonstraci. 2017. Lidovky. cz. [online, cit. 7.4.2017]: dostupné z: <http://www.lidovky.cz/centrum-klinika-chysta-demonstraci-d65-/zpravy-domov.aspx?c=A170313_130414_In_domov_jho>
- Svobodný stát Christianie - Průvodce. 2011. [online, cit. 20. 11. 2016]: dostupné z: <<http://dansko.orbion.cz/svobodny-stat-christiania/pruvodce/>>
- Trafačka. 2017. [online, cit. 20.3.2017]: dostupné z: <<http://www.prahaneznamy.cz/praha-8/liben/trafacka/>>
- Über uns. 2017. [online, cit. 20. 11. 2016]: dostupné z: <<http://www.holzmarkt.com/#ueber-uns>>
- Územně analytické podklady hl. m. Prahy. 2008. [online, cit. 20. 3. 2017]: dostupné z: <http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/soubory/data/UAP/UAP_book/kapitoly/02_kapitola_2_02_uap_2008.pdf>